

Piarista füzetek
20.

ANGEL RUIZ ISLA

Piarista egyházi
közösségek

Angel Ruiz Isla

PIARISTA EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK

Piarista füzetek 20.

Sorozatszerkesztő

TŐZSÉR ENDRE SP

1. A piarista karizma ma
2. Világiak a piarista rendben [iskolában]
3. A Piarista Testvériség (PIT)
4. Gyakorlati útmutató a provinciai káptalanhoz
5. A piarista szolgálat:
A nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában
6. Dionisio Cueva: Kalazancius és konstitúciója
7. Quirino Santoloci: Kalazanci Szent József – A piarista rend alapítója
8. Piarista hivatásgondozási direktórium
9. A piaristák folyamatos képzésének direktóriuma
10. Kalazanci Szent József lelkiisége és pedagógiája
11. Gyakorlati útmutató a helyi káptalanhoz
12. Giovanni Ausenda: A piarista rend története
13. A szerzetes és a világi piarista identitásának tisztázása
14. Krisztusba öltözöttek
15. Világi piaristák [megjelenés előtt]
16. Káptalani direktórium és útmutató
17. A 46. egyetemes káptalan dokumentumai
18. Dionisio Cueva: Boldog Celestina Donati
19. Ruppert József: A piarista diák Rómában

Angel Ruiz Isla

PIARISTA EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK

Piarista Rend Magyar Tartománya
Budapest
2016

A FORDÍTÁS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ KIADÁS:
Comunità Ecclesiali Calasanziane,
Casa Generalizia dei Padri Scolopi,
Roma, 1983.

FORDÍTOTTA:
Szántó Judit

A FORDÍTÁST AZ EREDETIVEL EGYBEVETETTE:
Tózsér Endre SP

Tartalom

Ajánlás	7
Miért került elő a piarista egyházi közösség fogalma? . . .	9

ELSŐ RÉSZ

Ismételt állásfoglalás a piarista egyházi közösségek mellett . .	13
1–26. tétel	14–26
Összefoglalás	27

MÁSODIK RÉSZ

A piarista egyházi közösségek identitásának tisztázása . .	29
Megfelelő-e a piarista keresztény közösségek név? . . .	30
A piarista egyházi közösségek helye az egyházban . . .	33
Helyi egyház, plébánia és az egyházi bázisközösségek .	35
A plébániák valós helyzete által felvetett kérdések . . .	36
Az egyházi bázisközösségek identitása és az általuk nyújtott válaszok	38
A piarista egyházi közösségek helye és identitása	41
A piarista szerzetesi közösség és a helyi egyház	45
A piarista egyházi közösségek és a szerzetesi közösség . .	51
A nevelési közösség, az iskola és a piarista egyházi közösségek viszonya és szerepe	54

HARMADIK RÉSZ

Történelmi intuícióból fakadó válasz a változásra	63
A konkrét történelmi helyzetből kiindulni	65
Nyitottság a piarista egyházi közösségek alternatívája felé	66
Pragmatikus bölcsesség: számot vetni azzal, amivel ren- delkezünk és megtartani mindazt, ami használható . . .	69

Több száz vagy ezer olyan ember van, aki részesül a „kalazanciusi karizmában”	72
A „piarista világi” identitása	74
A Kalazancius által alapított világi piarista rend	78
Befogadási tanúsítvány [diploma di figliolanza]	79
Piarista harmadrend	83
Testvérületek Kalazancius korában	85
Világi piarista testvériség	88
Mi a világi piarista testvériség?	88
A világi piarista testvériség strukturális jellemzői	90
Hogyan lehet elősegíteni a testvériség létrejöttét? Hogyan hozzuk létre?	91
A „piarista világi”-terv elindítása	93
Összefoglalás	99
Kitekintés	103
Irodalom	107

Ajánlás

Ajánlom a *piarista egyházi közösségeknek* elnevezett új tervet:

- Neked, családanya és családapa, aki gyermeked számára mindent átfogó (integrális) oktatást keresve piarista intézményt választottál, amely Kalazancius elgondolására épül: a tudományt (*litterae*) a hittel (*pietas*) megvilágítani.
- Neked, tanár és tanárnő, aki keresztény nevelő szeretnél lenni, és egyre jobban érdeklődsz a nagy nevelő, Kalazanci Szent József iránt.
- Neked, fiatal diák, akit néha ámulatba ejt Kalazancius vonzó személyisége.
- Neked, volt piarista diák, aki értékes emlékeid között őrzöd titkos csodálatodat azon piarista iránt, akiről úgy gondoltad, Kalazanci Szent Józsefet jeleníti meg.
- Neked, volt piarista szerzetes és szerzetesnő, aki megélted a piarista karizmat, de intézményi vagy személyes körülmények arra készítettek, hogy az egyház követésének egy másik formáját válaszd, ugyanakkor lelked mélyén továbbra is tisztelettel tekintesz Kalazanciusra.
- Neked, a *kalazanciusi család* barátjának, akit nem hagy hidegen mindaz a szenvedélyesség, hősiesség, küzdelem és szépség, amit a piarista hivatás magába foglal.
- Neked, aki papként Isten népének szolgálatában fáradozol, de különleges adottságod van a gyermekek és fiatalok evangelizálásához.
- Neked, piarista szerzetes, aki folyamatosan részesülsz a Szentlélektől a kalazanciusi karizma ajándékában.
- Nektek, helyi szerzetesi közösségek, akik arra kaptatok meghívást, hogy *sejtekként szaporodva* új közösségeket hozzatok létre.

- Nektek, plébánosok, templomigazgatók és lelkivezetők, akik arra kaptatok meghívást, hogy *„tegyetek tanítványommá minden embert”*.
- Nektek, nagyobb előljárók, akik osztoztok a *„rend újralapításáért”* való felelősségben, akik alkotó hűséggel folytatjátok az egyetemes és a tartományi káptalanok munkáját.

A *„piarista egyházi közösségek”* célja, hogy a piarista intézményekben gyökeret verjenek, és a kereszténnyé válás mellett döntést ajánlják fel a diákoknak.

A *„piarista egyházi közösségek”* a piarista világiak alkotata *„világi piarista testvériségen”* alapulnak és abból táplálkoznak.

Ez az ajánlás arra hív fel, hogy tudatosítsuk magunkban: *„Kalazancius egyesít minket.”*

Miért került elő a piarista egyházi közösség fogalma?

„Napról napra egyre nagyobb szükség van arra,
hogy a kis közösségek száma növekedjen,
hogy válaszolni lehessen
a személyre szabott evangelizáció iránti igényre.”

(Puebla, 65)

Három év telt el az 1979-es egyetemes káptalan óta. Az elmúlt időszak kiértékelését, melyet elvégeztünk, én személy szerint nem tartom elégségesnek. Ez azonban annál inkább ösztönző erővel hat rám. A Generálisi Kongregáció céljai kiadatlanok maradtak. Melyek ezek?

- Újraevangelizálni és katekizálni a szerzeteseket és a közösségeket;
- a közösségen belülről kiindulva megerősíteni a folyamatos képzést;
- megújítani intézményeinket, kalazanciusi-piarista és evangelizáló jellegük hangsúlyozásával;
- előmozdítani a hivatáspasztorációt.

Ezen – pontosan és felszólító erővel megfogalmazott – célkitűzések mellett a káptalan az alábbiak megvalósítását is sürgette:

- az ifjúság keresztény nevelésének sajátos küldetéséből kiindulva folyamatosan evangelizálni kell a helyi közösségeket, hogy azok maguk is evangelizáljanak;
- szem előtt kell tartanunk, hogy elsősorban evangelizáló közösség vagyunk, és csak azután felkészült tanári kar;
- minden szerzetesnek ténylegesen munkálkodnia kell azon, hogy életet vigyen a nevelési közösségbe;
- minden tag számára biztosítva legyen a folyamatos evangelizáció és katekézis;
- a nevelési közösség tagjai folyamatosan készüljenek fel arra, hogy a helyi egyház aktív résztvevői legyenek;
- sürgősen gondoskodni kell az ifjúsági csoportok vezetőinek képzéséről.

A célokat a következő öt csomópont köré lehet csoportosítani:

- nevelési közösség,
- egyházi közösség,
- evangelizált és evangelizáló közösségek,
- a helyi egyház tagjai,
- a kalazanciusi-piarista jelleg kiemelése.

1981. szeptember 8-i levelem (Prot. 1107/81) célja az volt, hogy ezt az öt alap gondolatot kifejtsem. A levélben megpróbáltam a nevelés minden résztvevőjét megszólítani, hogy változtatni lehessen a magát katolikusként meghatározó iskola helyzetén. A változás eszközeként a „keresztény nevelési közösség”-et neveztem meg. Ez a megközelítés számos kérdést vetett fel.

Gondolataim elmélyítése és mérlegelése után a jelen második kiadásban, illetve átdolgozott verzióban szeretném:

- kissé megváltoztatni az előző levélben ismertetett megközelítés irányát;
- ismételten felhívni a figyelmet:
  - arra, hogy a helyzet nyugtalanító, és változásra van szükség;
  - iskoláink felülvizsgálatára;
  - arra, hogy hitbeli közösségre van szükség a hitben való növekedéshez;
  - a katolikus iskola legegységesebb vonására: arra, hogy egyszerre közvetíti a kultúrát és a hitet;
- pontosítani a „keresztény közösség” kifejezést, és felváltani a „piarista egyházi közösségek” kifejezéssel;
- identitásuk meghatározása céljából elhelyezni e közösségeket az egyházon belül;
- identitásukban hangsúlyt helyezni a kalazanciusi-piarista elemre, amely megkülönbözteti őket más egyházi közösségektől.

A fent jelzett irányváltást a következőképpen lehet megfogalmazni: A „keresztény közösség” elgondolásában úgy tűnt, hogy ez egy olyan külső cselekvő alany, amely „belép az iskolába, hogy katolikussá tegye azt”.

Ebben az átdolgozott verzióban mindenki, aki kapcsolatban van az iskolával, Isten népeként saját keresztény fejlődésének tevékeny részese. A „piarista egyházi közösségek” jelentenék azt a teret, teológiai helyet, amelyben termékeny talajt találnak mindazok, akik meg szeretnék ismerni Jézust és meg akarják élni a keresztény hitet. Ily módon „az iskolával kapcsolatban álló emberek mindegyike” „saját hitbeli növekedésének tevékeny részesévé” válhat. A katolikus iskola tömegközéppontja – azaz a keresztény elem – az iskolai tereken és időn kívülre kerül.

A keresztény iskola továbbra is hittel átítatott kultúrát, felszabadító kultúrát nyújtana, de meghaladná saját magát. Felülemelkedne, túllépne saját magán. A család felé terjeszkedne, amely „az evangelizáció központja, alanya és címzettje” (Puebla, 418). Ugyanez a keresztény közösség nyújtja a „piarista egyházi közösségek” lehetőségét, és e közösségek számára katalizátorként azt a lehetőséget, hogy „világi piarista testvériségben” egyesüljenek.

Egy ilyen dinamikus felépítés révén a katolikus iskola képes reagálni a jövőbeli változásokra és a különféle politikai rendszerekre, miközben hű marad a „keresztény” és a „katolikus” jelzőkhöz.

Ezek a gondolatok és újfajta nézőpontok az első, *Kalazanciusi szellemiségű keresztény közösségek nyomában* címmel Salamancában, 1982 júliusában tartott szemináriumon szerzett benyomásaim megérlelésének eredményei.

Hatvan ember tette lehetővé ezt az első szemináriumot. A számukra kínált program nem felelt meg a várakozásoknak, sőt, nagyon is eltért azoktól.

Az Úr azonban fokozatosan megváltoztatta a szíveket. A terv megvalósíthatósága, a lehetséges útvonalak, a fény, a megérzések egy idő után örömteli kifejezésekben öltöttek testet. A résztvevőkben új reménység támadt a piarista keresztény iskolát illetően.

Az említett szeminárium végén levont következtetés kiábrándítóan tűnhet: „Ha csak utazunk, nincs utunk; azáltal

teremtjük meg, ha tudatosan járunk.” Csalódottság helyett azonban remény született. Arra jutottunk, hogy a keresztény iskola létrehozásához nem „receptek” kellene. Erre a célra törekednek a keresztény közösségek és a piarista egyházi közösségek is.

Már Salamancában megállapítottuk, hogy a tervet nehéz lesz megvalósítani, és hogy a próféták megérzéseikhez és újításaihoz hasonlóan akadályokba fog ütközni. Mégis többről van szó pusztán vágyálomnál. Ez a „teremtmény” már megszületett minden résztvevő szívében.

Az azóta eltelt hónapokban kapott üzenetek bátorítottak. A káptalanok napirendjében is megmutatkozik a piarista egyházi közösségek álmának hatása. A Szentlélek arra fogja ösztönözni a nagyobb elöljárókat, hogy elsőbbséget biztosítsanak a közösségeknek lelkipásztori teendőik között. A piarista rend térképén már több helyen elvetették a piarista egyházi közösségek magját. Csoportok jönnek létre; még csak akkorák, mint a mustármag. Új utakon indulnak el: ez a lényeg, az elindulás. Miután meggyőződünk arról, hogy megnyílhat az út, „az a fontos, hogy járjuk az utat”.

Jelen megjegyzéseim célja az, hogy ösztönözzenek, megvilágosítsanak és támogassák a már létező projekteket. Választ adnak arra a szóra, amellyel lezárult a salamancai szeminárium, ugyanakkor feladatot is jelentenek, amint az a hároméves programban is kifejezésre jut. Azt ígértem ugyanis, hogy „elmélyítem és konkretizálom a piarista keresztény közösség jellemzését”.

Mindez három részre tagolódik:

- ismételt állásfoglalás a keresztény közösségek, ill. a piarista egyházi közösségek mellett,
- a keresztény közösségek, ill. a piarista egyházi közösségek identitásának tisztázása,
- történelmi intuícióból fakadó válasz a változásra.

A közös nevező az iskola. Ebben szeretnénk kedvező légkört teremteni a hit és a kultúra közötti folyamatos és hatékony párbeszéd számára, az utóbbi evangelizálásával.

ELSŐ RÉSZ

Ismételt állásfoglalás a piarista egyházi közösségek mellett

A piarista egyházi közösségek melletti ismételt állásfoglalás azt jelenti, hogy meghatározzuk e közösségek létrejöttének okát és célját. Ez a meghívás arra szól, hogy éljük meg a változást, arra ösztönöz, hogy kerüljünk összhangba a történelem ritmusával. II. János Pál apostoli utazásai során tartott beszédeiben a változás hangsúlyozása húzódik végig vezérfonalként. Néhány országban, ahol ma piaristák működnek, a változás szlogenje erőteljesen áthatja a kommunikáció minden formáját.

Már húsz éve megállapította a II. vatikáni zsinat, hogy *világunkat az állandó változás jellemzi*.

Vitathatatlan tény, hogy újfajta társadalom van kialakulóban. A „szeretet társadalma”, amelyet VI. Pál és II. János Pál képviselt, megegyezik a Tofflernél szereplő „harmadik hullám”-mal. Amikor egy piarista szembekerül azzal a jelenséggel, amelyet a II. vatikáni zsinat „növekedési válság”-ként, Toffler pedig a „szintézis új korszaka”-ként határoz meg, komolyan fel kell tennie magának a kérdést, hogyan fog reagálni erre. Ugyanis akár tudunk róla, akár nem, vagy *szembe szállunk az új társadalommal, vagy részt veszünk az építésében*. Krisztus szavai nyugtalanítóak: „Az ég arculatát tehát meg tudjátok ítélni, az idők jeleit azonban nem tudjátok!” (Mt 16,4).

A változás azt jelenti, hogy rendünknek gyökeres átalakuláson kell átmennie. A „szintézis új korszaka” komoly hatással van a megszentelt életre, a fogadalmakra, a papságra, a családra, az iskolára, a plébániára, a helyi egyházra, a személyes kapcsolatokra és magukra az antropológiai dimenziókra is. Ez arra indít minket, hogy „kutassuk a rejtett összefüggéseket azok között az események között, amelyeknek látszólag semmi közük egymáshoz” (Toffler).

A változás egy *átalakulásokra épülő pedagógiát*, illetve egy *felkészítő (propedeutikus) pedagógiát* vár el tőlünk, melynek révén az emberek saját átalakulásuk alanyai lesznek, és amely megköveteli, hogy elemezzék és elkötelezetten felvállalják ezt a valóságot.

A változás e pedagógiájának óvakodnia kell attól, hogy felesleges legyen abban a megújulásban, amelyet a változás megkövetel. Nem szabad kikerülni az alapvető problémákat, és be kell építeni azokat az értékeket, amelyeket az „új korszakszintézis” hoz magával.

Ez a „harmadik hullám” lehetővé teszi és *szorgalmazza a decentralizációt, a kisebb egységek létezését a munka és a személyes kapcsolatok terén, a kis, önálló irányítású egységekbe történő feloszlást.*

E „mélyreható változás” kontextusában mielőbb létre kell jönniük azoknak a kis egységeknek, amelyeket *piarista egyházi közösségeknek* nevezek, és amelyek véleményem szerint működőképes megoldást jelentenek a „rend újjáépítését” illetően.

A következőkben megfogalmazott *tételek* az alapproblematikát érintik: az egyház, a plébánia, az iskola, a család, a pap és a szerzetes piarista, a nevelésben résztvevők, az evangelizáció és Isten népe kérdését.

Ha valóban egyetértünk azzal, hogy sürgősen létre kell hozni a piarista egyházi közösségeket, azonosulnunk kell az alábbi tétélekkel.

ELSŐ TÉTEL

A piarista egyházi közösségek nem jelentenek újdonságot. A piaristák célja mindig az volt, hogy *evangelizálják a gyerekeket és a fiatalokat.* Talán az evangelizáció értelmezése tért el az addigitól.

A piarista egyházi közösségeken keresztül a piaristák újra állást foglalnak „létük” és „tevékenységük” mellett, azaz azt akarják, hogy „evangélium legyenek”, és azt akarják elérni, hogy mindazok életét „evangéliummá tegyék”, akik valamilyen módon kapcsolatban állnak egy olyan iskolával, ahol piarista dolgozik.

A piaristák ma úgy fejezik ki a fenti szándékok melletti elkötelezettségüket, hogy nagyobb hangsúlyt helyeznek *egy esz-közre és célra: a közösségre*. Éleslátó módon felismerték, hogy a közösség egyszerre eszköz és cél az Úr Jézus szempontjából tekintve, aki Isten országáért keresett, vetett, prédikált és meghalt, miközben mindig az egységet hirdette („*ut unum sint*”).

Ha tehát állást akarunk foglalni a piarista egyházi közösségek mellett, egyszerűen át kell térnünk az egyéni szempontú megközelítésről egy közösségi látásmódra. Összhangban kell lennünk a Konstitúciókkal, a Regulákkal és a káptalanokkal.

MÁSODIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek nem sznobizmus és nem is divat szüleményei, hanem a piarista létből és tevékenységből fakadnak, a Szentlélek egyházon belüli működését fejezik ki. Azt a jelet jelenítik meg, amelyre Isten ma fel akarja hívni a figyelmet: a közösséget.

Nem divat szüleményei. Még ha ma piaristák töltenék is be az összes pozíciót az oktatási intézményekben, akkor is azt írnám és hangoztatnám, hogy a Szentlélek a piarista egyházi közösségek létrehozását kéri a piaristáktól. Talán hiányzik a Szentlélek a Konstitúcióinkból, a Regulákból és a káptalani határozatainkból? „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek” (ApCsel 5,30).

HARMADIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek a legelemibb struktúrák tudatosítását és előkészítését jelentik, hogy a diákok, a tanárok, a szülők, az iskola alkalmazottai, a barátok, a szerzetes papok, a volt diákok, vagyis Isten egész népe, mely az iskolához kapcsolódik, egybegyűlve egy olyan *egyházi közösségben* élje meg a maga hitét, amelyet Kalazancius eszméi és karizmája jellemeznek.

Ösztönözni kell a lehető legtöbb piarista egyházi közösség létrehozását, hogy minden megkeresztelt ember, aki az iskola hatósugarában él, hatékony módon részt vegyen az egyház életében.

Olyan környezetet kell Isten népének biztosítani, amely a Jézus megtapasztalásán alapuló növekedés által elősegíti a keresztény fejlődést.

NEGYEDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségeket megköveteli a mai konkrét piarista valósággal való szembenézés. A piaristák ismét őszintén tanúságot akarnak tenni amellett, hogy oktatási intézményeik a kereszténységre törekednek, de nem pusztán az ideológia vagy az oktatási terv szintjén, hanem a kézzelfogható valóságban.

ÖTÖDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek a keresztény iskola lényegére és identitására vonatkozó kérdésre adnak választ. Az iskola nem önmagáért létezik. Nem végleges, hanem állandó átalakulásban van a nevelés minden részvevője – diákok, tanárok, szülők, iskolai alkalmazottak, barátok – szempontjából. Olyan tartós elemet kell bevezetni, amely folyamatos módon képvisel értéket a nevelés részvevői számára. Törekedni kell a látható egyházzal való egységre, amelyet előbb plébániának neveztem. Jelenleg ezt az igazodási pontot számomra a piarista egyházi közösségek jelentik, amelyek a plébánia kiterjesztését jelentik. Miért van szükség erre a változásra? A következő tétel ad erre feleletet.

HATODIK TÉTEL

A nevelés területén dolgozók nagy része a mai felfogás szerinti plébániai struktúrában nem találja azt a keresztény közösséget, amelyre keresztény fejlődése szempontjából szüksége van.

Cappellaro szerint a plébánia „több közösség kommuniója”. A piarista egyházi közösségek is azok közé a „kisebb közösségek” közé tartoznak, amelyekről a püspökök nemzetközi kongresszusa beszél. A fenti dokumentum így fogalmaz: „A keresztény közösséget egy adott egyházhoz tartozó személyek és kisebb közösségek alkotják.”

Ahhoz, hogy a plébánia ne csak egy hivatal legyen, ahol a keresztény embereknek meg kell jelenniük a keresztelő, a há-

zasságkötés és a temetés alkalmával, meg kell teremteni a hiányzó létfontosságú egyházi struktúrákat.

Ez a háttere és célja az *egyházi bázisközösségek* születésének, melyeknek szándéka ugyanez: tudatosítani akarják a keresztényekben, hogy ők az egyház, és ki akarják nyilvánítani az egyházhoz való tartozásukat. A piarista egyházi közösségek formálnák, megerősítenék a keresztény közösségeként felfogott plébániát.

HETEDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek hozzájárulnak az iskola jelentette platform kiszélesítéséhez. *Az iskolai terek, idők és struktúrák kibővílnének iskolai kereteken kívüli terekkel, időkkel és struktúrákkal.* Az iskolát működtető szerv használhatóbb választási lehetőségeket kínálna a nevelés minden résztvevője számára a keresztény élet szempontjából.

Ha ezen az úton haladnak, a piarista oktatási intézmények közvetlenebb kapcsolatba kerülnek azokkal a lehetséges politikai változásokkal, amelyek körülöttük végbemennek. Az élet, a társadalom könnyebben bekerül az iskolába, így a képzés is életszerűbbé válhatna.

NYOLCADIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek hatékonyan ösztönöznék és katalizálnák a *nevelési közösséget*. Fel kell tennünk magunknak a kérdést: valóban létezik a nevelési közösség? Konkrétan mit jelent? Amikor valóban létezik, hány tagja van? Az iskolai struktúrák vajon képesek tömegeket megmozgatni: a szülők, a tanárok és a diákok összességét? Nem kell-e a legjobb esetben is beérniük azzal, hogy csak kisebb csoportokat fognak össze, és mindössze jelképes szereppel rendelkeznek?

A piarista egyházi közösségek megteremtenék annak tudatát, hogy „közösséget alkotunk”, és annak igényét, hogy „közösség legyünk”.

KILENCEDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek létrehozása reálisabbá tenné azt az utópisztikus gondolatot, hogy a nevelési közösség egyre inkább *keresztény nevelési közösséggé* váljon. Láthatóbb és valóságosabb kapcsolat jönne létre a helyi egyházzal, a plébániával és más egyházi közösségekkel. Nyilvánvalóbb és kézzelfoghatóbb formát nyerhetne az 1979-es egyetemes káptalan kijelentése: „Nevelési közösségeink a helyi egyház szerves részét képezik, és abban aktív és jelentős szerepet kell vállalniuk.”

TIZEDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek elősegíthetnék a zsinat egy másik beteljesületlen álmának, az *összehangolt pasztorációnak* [pastorale d'insieme] a megvalósítását, mivel együttműködnek a plébániával és az egyházmegye püspökével, így e közösségeken keresztül el lehet érni és meg lehet szólítani mindazokat a keresztényeket, akik valamilyen módon az iskola világához tartoznak.

TIZENEGYEDIK TÉTEL

Ma a piarista rendben azt látjuk, hogy intézményeinkben többségben vannak a világi nevelők és tanárok. Véletlen jelenségről lenne szó? Amikor e helyzet okait keressük, nem inkább az idők jeleit és Isten népének a Szentlélek által irányított növekedését kellene felismernünk?

A rendnek tudomást kell vennie erről a megállapításról, és el kell fogadnia, hogy a világi hívők elérték a nagykorúságot. Bár ezt a tény a II. vatikáni zsinat is elismerte, még hiányoznak a struktúrák, a felelős posztokon való részvétel lehetőségei. A piarista egyházi közösségek az *egyházi bázisközösségekhez* hasonlóan lehetőséget biztosítanak a világiak számára a részvételre és a felelősségvállalásra, a közösségben és a nevelési intézmény keretein belül egyaránt.

TIZENKETTEDIK TÉTEL

A piarista rend súlyos létszámhiánnyal küzd. Ami a számokban kifejezhető adatokat illeti, a következő tizenöt évben a

helyzet romlani fog. Ugyanakkor a piarista rendnek még mindig van létjogosultsága az egyházban. Mi érteti, ki ad neki új vért, hogy folytatni tudja az evangelizálást? Mert „élet csak életből születhet”. Napról napra erősödik bennem a meggyőződés, hogy az Úr a világiaknak a rend struktúrájába történő bevonásával szeretne életet vinni a rendbe.

A piarista egyházi közösségek válaszként szolgálnak a válság fentebb megfogalmazott értelmezésére, és *általuk lehet „beoltani” a rendet új étellel.*

TIZENHARMADIK TÉTEL

„Emeljétek fel szemeteket, és lássátok, hogy a mezők már készek az aratásra” (Jn 4,35). A tanárok, a diákok, a szülők és a volt diákok között vannak nagyon érett világiak, akik elkötelezettek az evangélium mellett. Vannak olyan világiak, akik tökéletesíteni szeretnék hitüket. Vannak közömbös világiak. Vannak olyan világiak, akik úgy csoportosulnak az iskola köré, mint a pásztor nélküli juhok. A piaristák kötelessége, hogy mindannyiuknak azt mondják: „Menjetek ti is a szőlőmbe, és majd megadom, ami jár nektek” (Mt 20,4).

Egyre nő azoknak a piaristáknak a száma, akik megértik a világiaknak a piarista rend intézményébe való bevonásának tervét, és egyet is értenek vele. Már szent alapítónk is ezt az irányvonalat képviselte, amikor felvett néhány világit a közösségbe.

A piarista egyházi közösségek katalizálják, előmozdítják, szorgalmazzák a világiak bevonását.

TIZENNEGYEDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek újra étellel töltенék meg a papi hivatást sok piarista számára. A piarista pap gyakran megtapasztalja a fogalmi önazonosság és az egzisztenciális önazonosság kettőségét. A pap „közösség szolgája”-ként határozza meg önmagát. Hiába azonban a fogalmi egyértelműség, ha a valóság az, hogy hiányzik a közösség. Ugyanakkor látjuk azt a fogékonyságot és buzgóságot, amellyel a piaristák pásztorok, a közösség szolgálói is szeretnének lenni, nemcsak jó tanárok. Helyes,

ha a piarista pap a saját szerzetesi közösségét tartja viszonyítási pontnak, papi küldetése azonban nem korlátozódik, nem korlátozódhat saját szerzetesi közösségére.

A piarista egyházi közösségekben a piarista pap a „közösség szolgálója” lehet, sőt, több piarista egyházi közösségé is. Ezek segítségével a piarista pap újra felfedezheti saját pásztori szolgálatát. A szerzetesi közösséghez képest a piarista egyházi közösségek az egyház szélesebb körű megtapasztalását kell, hogy jelentseék. A szerzetesi közösséget mindez nagyobb igényességre és hitelességre ösztönzi a megszentelt életben.

A piarista pap nem lehet süket azok szavára, akiknek szükségük van rá, és folyamatosan panaszolják: „Uram, nincs emberem, hogy amint felkavarodik a víz, beemeljen a medencébe: amíg én megyek, más lép be előttem” (Jn 5,7). „A gyermekek kenyeret kértek, de senki sem tört nekik” (Sir 4,4).

TIZENÖTÖDIK TÉTEL

A piarista nevelési intézményekre ma az jellemző, hogy „a nevelés résztvevői kevéssé juttatják érvényre a keresztény jelleget az iskolai életben”.

Ha a szerzetesi közösség létszáma a kelleténél alacsonyabbra csökken; ha a nevelési közösség nem működik, vagy olyanok alkotják, akik nem döntöttek egyértelműen a kereszténység mellett; ha az, aki keresztény szeretne lenni, csak egy hitközösségben tudja megvalósítani azt..., akkor *sürgősen szükség van a piarista egyházi közösségek létrehozására*. Ma ez az egyedüli lehetőség a piarista iskolák identitásának megmentésére.

TIZENHATODIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek képesek lehetnek egységet teremteni a szegények és a gazdagok között. Egy olyan célt érnének el, amely alapvető mind a társadalom, mind az egyház szempontjából. Egy olyan célt, amelyet komoly kutatások szerint a kötelező ingyenes közoktatással nem lehet elérni. A BBC összevetette az angliai, a ghánai és a ceyloni oktatási rendszert, és arra a következtetésre jutott, hogy a világ különféle tájain az oktatásnak

ez a típusa hozzájárul a gazdagok és a szegények közötti osztálykülönbségek bebetonozásához, illetve – a *La gran leyenda de la escuela* [Az iskola nagy legendája] szerzőjének kifejezésével élve – „vannak, akiknek a kötelező ingyenes közoktatás ellenére (és nem annak köszönhetően) sikerül kitörniük”.

TIZENHETEDIK TÉTEL

„A fiatalok nyitottak Krisztus személye iránt, de az egyház és intézményei iránt nem.” Az egyház bízik a fiatalokban, és hiszi, hogy megmutatják a világnak az egyház igazi arcát. „De milyen képet nyújt magáról az egyház a fiataloknak? A hit problémája mellett ott van a hitelesség is. A fiatalok nem hisznek, mert nem találnak meggyőző jeleket és tanúkat” (püspökök II. nemzetközi kongresszusa).

A piarista egyházi közösségek közelebb hoznák a fiatalokat az egyházhoz azáltal, hogy segítenének nekik meghaladni a rájuk jellemző kettősséget: Krisztus igen, egyház nem. A piarista egyházi közösségekből kiindulva „ők evangelizálnák a többi fiatal” (AA 12).

TIZENNYOLCADIK TÉTEL

A család az az elsődleges és alapvető közösség, ahol megtapasztalhatjuk, milyen az egyház. Vannak kíméletlenül erős törekvések, amelyek megpróbálják elpusztítani a családot. A *Familiaris consortio* erre reflektál. A család mint „házi egyház” sok esetben nem tudja, hogyan illeszkedjen be a területi plébánia rendszerébe.

A zsinat sürgeti a családot segítő pasztoráció meghaladását, és fellép a család „jelentékeny közösség”-ként való elfogadása érdekében. A családi egyház nem tárgya, hanem alanya a pasztorális tevékenységnek.

Másfelől egy olyan képzett személy, mint Paula Montal anyja, a kalazanciusi karizmával azonosulva, ugyanezt a szemléletmódot követte: „A kislányokat Isten szent félelmére tanítva meg szeretném menteni a családokat.”

A piarista egyházi közösségek, tevékenységüknek a fiatalok iskolai és azon kívüli evangelizálására fókuszálásával, új életre keltenék a „családi egyház”-at, beillesztenék azt a helyi egyházba.

TIZENKILENCEDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek nem a nevelési közösséghez kapcsolódó „függelék”-ek. A nevelési közösség (elvileg) engedi, hogy átjárja a szabadság, a szeretet és az evangélium szelleme. A piarista egyházi közösségek újra leszögezik, hogy a piarista iskola „iskolaként kíván működni”. Az iskola pillérei: a kultúra egysége, az interdiszciplinaritás elve, a hit és a kultúra, illetve a hit és az élet közötti szintézis, és a kultúra szisztematikus és kritikus szemlélettel történő elsajátítása.

A piarista egyházi közösségek azt akarják elérni, hogy az iskola egyetlen teret jelentsen, ne pedig különleges tereket és időket tartalmazzon, ahol és amikor a nevelőtől elvárják, hogy keresztény legyen. Ne legyenek keresztény terek és idők (hit-tanóra) és ateista terek és idők. A „most a *tudományokat* tanítjuk, aztán a *hitre* nevelünk” elkülönítés nem tartható. A piarista egyházi közösségek, az iskola alapértelmezését kitágítva, az egész oktatást a Krisztusban való folyamatos növekedéssé akarják változtatni, s olyan tanárokat és diákokat szeretnének az iskolában látni, akik megvalósítják életükben a *hit* és *tudás* piarista szintézisét.

HUSZADIK TÉTEL

Megállapíthatjuk, hogy az egyházi valóságban még ma sem szűnt meg – az egyház jogában alapvető – megkülönböztetés a keresztények két fajtája között, bár a *Decretum Gratianum*-ban szereplő kifejezés („*duo genera christianorum*”) már nem szerepel sem a *Lumen gentium* tanításában, sem magában az egyházi törvénykönyvben.

A való életben azonban megmaradt a kettősség, létezik az a fajta klerikalizmus, amely vonakodik elismerni a világiak nagykorúságát, amelyet a II. vatikáni zsinat is meg akart erő-

síteni azzal, hogy kidolgozta a *szolgálatok* (ministerum) új fogalmát.

A piarista egyházi közösségek megfelelő teret biztosítanak, hogy a megkereszteltek – a világiak – ne csak a periférián, hanem az egyház középpontjában is megtalálják a maguk felelősségteljes szerepét. A szolgálatok akkor telnek meg étellel és erővel, amikor a világiak megtalálják a megfelelő helyet a közösségben, amely evangelizálni szeretne. Ezek a közösségek arra buzdítanak a világiakat, hogy vállaljanak felelős szerepet a szerteágazó lelkipásztori szolgálatban.

A szolgálatok megerősítésével a piarista egyházi közösségek mentesítenék terhei egy része alól a papot, aki így jobban tud foglalkozni saját specifikus feladataival.

A piarista egyházi közösségek tehát így *karizmákat* támasztanak, amelyek a nevelés területén teljes odaadást tanúsító világiak egyházi szolgálatának sokféleségében nyilvánulnának meg. A piarista egyházi közösségek meghaladják a klerikalizmust, mivel egy közösségben egyesítenek mindkét nembeli világiakat (fiatalokat, felnőtteket, időseket), szerzeteseket és papokat, Isten egész népét, amely egyszerre hirdeti és hallgatja az evangéliumot.

A piarista egyházi közösségek révén felül lehetne kerekedni a pap-világi kettősségen, és fel lehetne váltani azt a közösségkarizma-szolgálat viszonyal. Isten népe nem polarizálódhat aszerint, hogy valaki klerikus vagy világi.

HUSZZONEGYEDIK TÉTEL

„Egy adott egyház akkor találja meg a hivatását – és *küldetését* –, amikor azonosul a benne jelen lévő összes hivatással. Egy ilyen egyházban a megkereszteltek megkapják az egyetemes meghívást a hívők közös papságára és az életszentségre. Egy ilyen egyházban a Szentlélek ajándékából hivatások születnek a papi szolgálatra, a szerzetesi és világi megszentelt életre, a misszionáriusi életre” (püspökök II. nemzetközi kongresszusa).

A piarista egyházi közösségek osztoznak a helyi egyház ilyen jellegű felelősségében. S érvényes rájuk az az elv, hogy a

hivatások – ebben az esetben a kis piarista egyházi közösség – „az egyház spirituális életerejét bizonyítják, egyben feltételei is annak” (II. János Pál).

Az egyháziasság, a felelősségben való osztozás, a püspökkel való közösség és az egyetemes egyház iránti nyitottság jegyében a piarista egyházi közösségek egyetértenek Szent Péter buzdításával: „Attól függően, hogy ki milyen lelki ajándékot kapott, úgy szolgáljatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfárai” (1Pt 4,10).

Anélkül, hogy rendi térítői tevékenységre törekednének, a piarista egyházi közösségek alkalmas légkört teremtenének az esetleges piarista hivatások születésének, növekedésének és megérésének, ugyanúgy, ahogyan „a hivatáspasztorációnak kedvező helyszínek az egyházi bázisközösségek, a család, az apostoli mozgalmak, az ifjúsági csoportok és mozgalmak, a nevelési intézmények...” (Puebla, 681).

HUSZONKETTEDIK TÉTEL

A piarista egyházi közösségek egységbe forrasztják a kereszténység és a piarista eszmeiség sokféle iskolai megnyilvánulási formáját. Helyet kapnak mindazok az egyházi pasztorációs irányzatok, amelyek az egyházat kommunioegyházként, Isten népeként értelmezik.

A piarista egyházi közösségek mindig újtó erőként lennének jelen az egyházban és a piarista iskolában, mindenkor a közösség (kommunio) megtartásával, inkább a helyes gyakorlathoz (ortopraxis), mint az ortodoxiára törekedve.

Az iskoláról való elképelésük arra indítaná őket, hogy a piarista iskolából ismét „*ellenerőként ható iskolát*” hozzanak létre.

HUSZONHARMADIK TÉTEL

Egy karizmát, amelyet elismertek annak, csak közösségben lehet kibontakoztatni és integrálni, s minden karizmát a Szentlélektől kapunk az egyház megújítására. A karizmák az egyház sajátosságai, amelyek az egyházat szolgálják, az egyházon belül.

Az egyházi bázisközösségektől eltérően a piarista egyházi közösségek olyan *egyházi közösségek*, amelyek rendelkeznek az egyház által elismert *kalazanciusi karizmával* is.

Ez a kalazanciusi karizma arra indítja a közösség tagjait, hogy próbálják megélni az evangéliumot, és hirdessék azt úgy, ahogyan Kalazancius hirdette az Úr Jézust követve.

HUSZONNEGYEDIK TÉTEL

A fiatalok keresnek. Keresik a barátságot, keresik a kommunikációt, keresik a kapcsolatot, keresik az eszmecsere lehetőségét, keresik a közösséget. A növekedés törvényéből fakadóan azonban az ifjúsági csoportok vagy mozgalmak csak életük egy adott szakaszában adnak választ a kérdéseikre.

Ki indul el feléjük, amikor az ifjúsági csoport vagy mozgalom szűkké válik számukra? A plébánia? Néhány esetben igen, lehet. Mi történik azonban a nagy többséggel, aki nem illeszkedett be a plébánia életébe? *A piarista egyházi közösségek hiteles választ, igazodási pontot jelenthetnek, meghívást a további növekedésre, a keresztyén felelősség felvállalásával.*

HUSZONÖTÖDIK TÉTEL

Mi a helyzet a volt diákokkal? Nem egy olyan „tőkéről” van szó, amelyet a rend – tisztelet a kivételnek – évszázadok óta elhanyagol?

Mindazok a végzett növendékek, akik kikerültek a piarista iskolákból az élet viszonyosságai közé, nem találnának-e megfelelő helyet a piarista egyházi közösségekben hitbeli növekedésük folytatására? Nem ezek a Krisztus mellett elkötelezett volt diákok lennének a legjobbak arra, hogy ellássák azt a sokféle feladatot, amelyek a piarista egyházi közösségekbe tartozó gyerekekkel és serdülőkkel való foglalkozás keretében adódnak?

A piarista egyházi közösségek olyan keresztyén struktúrát hoznának létre, amely lehetővé tenné a volt diákok számára, hogy a korábbi ritmusban növekedjenek tovább, hogy legyen fogódzójuk, társadalmi feladatuk, ugyanakkor megmaradjon az a köldökzsinór, amely őket Kalazancius köréhez köti.

HUSZONHATODIK TÉTEL

Kalazancius a plébániai munkából elindulva a gyerekek és fiatalok nevelésének szentelte magát.

A rend az utóbbi években az ismeretlen tengerében próbál kutatni, hogy Kalazanciushoz képest *fordított irányban* próbálja megtenni az utat: nevelési intézményeinktől elindulva eljutni keresztény vagy egyházi közösségek létrehozásáig: úgy látszik, két teljesen ellentétes irányú útról van szó.

A renدهz ma 66 nyilvános templom, 73 plébánia, 19 befogadó központ, 57 ifjúsági központ és 55 különleges apostoli feladatot ellátó központ tartozik. Az ezekben az intézményekben dolgozó szerzetesek engedelmességből vannak ott. Természetesen rendelkeznek a kalazanciusi karizmával. Fel kell azonban tennünk magunknak a kérdést: Ebben a 66 templomban, ezen a 73 plébánián és ebben az 55 különleges apostoli feladatot ellátó központban *a kalazanciusi karizmának megfelelően evangelizálunk?* Tehát egyértelműen és világosan a fiatalok nevelését tartjuk szem előtt? Sőt, biztos, hogy ezek a plébániák keresztény közösségek? Vagy csak az istentisztelet bemutatására korlátozódnak?

A fenti kérdésekre azok tudnának válaszolni, akik az adott környezetben élnek. Számolva azzal is, hogy igenlő válaszokat kapunk, bátorkodom a leghatékonyabb módszer gyanánt azt javasolni, hogy *alakítsanak piarista egyházi közösségeket a templomokban, a plébániákon és a különleges apostoli feladatot ellátó központokban.*

A piarista egyházi közösségekben a fent említett két folyamat találkozhat, azaz a keresztény közösség – templomok, plébániák, különleges központok, összesen 196 nem iskolai intézmény – keresztény nevelési közösséggé válása, és a 213 nevelési intézmény nevelési közösségének keresztény közösséggé válása.

A rendben jelen lévő kétféle irányvonal egyesülne, ezáltal felértékelődne a kalazanciusi karizma és nagyobb hangsúlyt kapna a keresztény közösség értéke.

ÖSSZEFOGLALÁS

A piarista egyházi közösségek a fenti tételek alapján nagy reményekkel kecsegtető és sürgősen megvalósítandó lehetőségnek bizonyulnak arra, hogy a kalazanciusi karizma újra erőre kapjon az egyházban.

Mi történik majd, ha egy nap minden nevelési és oktatási intézmény, nyilvános templom, plébánia vagy különleges apostoli feladatot ellátó központ körül egymás után alakulnak a piarista egyházi közösségek? Mi történik majd, ha egy nap egy piarista szerzetesi közösség minden papja, közösségétől mint viszonyítási ponttól el nem szakadva, papi szolgálatát kitágítva „különböző piarista egyházi közösségeket alapít és vezet”? Mi történik majd a „házi egyház”-ban, azaz minden családban, ahol a gyerekek piarista intézménybe járnak, ha egy nap tudatosul bennük, hogy ők a „pasztoráció alanyai”, és ennek megfelelően kezdenek el tevékenykedni az evangelizálás összehangolt tervében, amely éppen a családban kezdődik, az iskolában folytatódik, és a piarista egyházi közösségek dinamikája által erősödik meg?

A kérdések megfogalmazódtak. Egyértelmű, hogy milyen választ kapunk rájuk, ha minden piarista felel az utolsó kérdésre: készen állsz belevetni magad a piarista egyházi közösségek létrehozásának evangéliumi kalandjába?

Ez a csodálatos álom, mint terápia a beteg rend kezelésére, valósággá válik, amikor lesznek olyan piaristák, akik megszabadulva a tehetetlenségtől és a félelmeiktől, engedik, hogy Szent Pál aggodalmas kiáltása megszólítsa őket: „Jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot!” Már szép számmal léteznek ilyen piaristák, akik készek elindulni ezen a kalandos úton. Amint a piarista egyházi közösségekhez hasonló struktúrák jönnek létre, ez a szép álom megszűnik vágyálomnak lenni, és hajtóerővé válik. Egyesült erővel, vágyakkal, reményekkel kell a tettek mezejére lépniük.

Az előzőekben kifejtett tételekkel már válaszoltam az első két kérdésre, vagyis arra, hogy mi a piarista egyházi közösségek oka és célja.

Egyszerűen szólva az, hogy minden ember (szülő, tanár, diák, volt diák...) megtalálja azt a „teret”, „időt”, és azokat az „embereket”, amelyre és akikre szüksége van a fejlődéshez, a kibontakozáshoz. Végző soron tehát ez a lehetőség nem a piaristáknak szól, hanem minden egyes embernek, akinek az élete valamilyen módon összefonódik a piarista renddel, hogy egy lehessen Jézussal.

Így a piaristák által működtetett iskola vagy plébánia vagy különleges apostoli feladatot ellátó központ vitathatatlanul a szabadító Jézusról tesz tanúságot.

MÁSODIK RÉSZ

A piarista egyházi közösségek identitásának tisztázása

A fenti tételek arra szolgáltak, hogy megmagyarázzam a piarista egyházi közösségek okát és célját. A második részben a piarista egyházi közösségek mibenlétét, identitását szeretném tisztázni.

Azzal, ha elfogadjuk a tételeket, belépünk a piarista „lét” és „cselekvés” megváltozásának dinamikájába. Én a változás mellett teszem le a voksomat, mert hiszek az emberekben és abban, hogy képesek megújulni a Szentlélek által. Érzékelem az emberi határokat. Ezért a változás, amelyre intek és amelyet kérek, lassú és derűs lesz, tudatában vagyok azonban annak, hogy már több lehetőséget elszalasztottunk a rend megújulásának története folyamán.

Vajon elszalasztjuk ezt a lehetőséget is, amelyet annyira nyilvánvalóvá tettek a fiatalok részéről érkező jelek, akiket vonz – a VI. Pál által bevezetett és II. János Pál által felelevenített kifejezéssel élve – a „szeretet civilizációja” és a kommunió civilizációja? Vagy ahogyan II. János Pál mondta az olasz püspököknek: „Mindig elkésünk?”

A piarista rend jelenlegi helyzetében nem engedhetjük meg magunknak azt a luxust, hogy elszalasszunk egy újabb lehetőséget a történelemben, amely szédítő iramban száguld. Bár a „beteg” állapota súlyos, okos terápiával még kezelhető, de csak akkor, ha nem késlekedünk.

E terápia felé mutat a piarista egyházi közösségről szóló összes tétel, amely aktivizálni kívánja „Isten népét”, a nevelés résztvevőit, akik az átfogó nevelés által akarnak „új emberiséget” teremteni, amely a „szeretet civilizációja”-ban éri el csúcspontját.

Határozottan és örömmel kell felvállalnunk azt a szerepet, amelyet a történelem vagy a helyzet változása ránk szab. A követendő pedagógiának összhangban kell lennie a tételekben kifejtett

értékekkel. A változásra szóló felhívás egyúttal arra is felszólít, hogy lépünk túl a nosztalgián, félelmeinken, a félmegoldásokon, és ne zárkózzunk be hermetikusan a magunk kis világába.

A piarista egyházi közösségek mind belső dinamikájukban, mind a nevelési intézményekben való szerepvállalás során harmonizálják „létezésüket” és „tevékenységüket” az evangéliummal, így egy hangsúlyosan keresztény eszmét képviselnek: *mindennek az Úr Jézus élő személyére kell irányulnia*. Ezt szem előtt tartva kell a fenti tételeket értelmezni.

Miközben azonban megpróbáljuk elhelyezni a piarista egyházi közösségeket a helyi egyház, a nevelési közösség, a szerzetesi közösség szervezeti ábrájában, problémák merülnek fel az identitást, a szerepeket és a kölcsönös kapcsolatokat illetően.

Ahhoz, hogy tisztázzuk a piarista egyházi közösségek identitását, pontosan meg kell határoznunk a következőket:

- megfelelő-e a *piarista keresztény közösségek* név;
- a piarista egyházi közösségek helye az egyházban,
- részegyház, plébánia és egyházi bázisközösségek,
- a plébániák valós helyzete által felvetett kérdések,
- az egyházi bázisközösségek válasza és identitása,
- a piarista egyházi közösségek identitása és helye az egyházban,
- a helyi egyház és a piarista szerzetesi közösség,
- a piarista egyházi közösségek és a szerzetesi közösség,
- iskola, nevelési közösség és a piarista egyházi közösség.

MEGFELELŐ-E A PIARISTA KERESZTÉNY KÖZÖSSÉGEK NÉV?

A „keresztény közösség” kifejezésnek van hagyománya az egyházban, noha jelentésére vonatkozóan nincs pontos definíció. A rend hivatalos dokumentumaiban is előfordul ez a kifejezés. Bizonyos okokból azonban el kell gondolkodnunk, hogy pontos-e ez a szóhasználat. Teológiai-pasztorális szempontból pontatlannak bizonyulhat. A félreértések elkerülése érdekében egy másik kifejezést javaslok, amely a Regulákban is előfordul. A 108. pontban ez áll: „Az evangelizálás nem csupán az egyén felelőssége, hanem az egyházi közösség is.”

Ebből a megfogalmazásból kiindulva alkotom meg az új „piarista egyházi közösségek” kifejezést, hogy helyettesítse a túl fellengzős „piarista keresztény közösségek”-et. Így elkerüljük a teológiai és jogi problémákat.

A „keresztény”-t felváltó „egyházi” jelző szerényebb, nyitottabb. Megállapítottam, hogy a Regulák kijelentése összhangban van az 1982-es pallanzai kongresszuson használt kifejezéssel. A katolikus iskolának a helyi egyházon belüli helyével kapcsolatban ez hangzott el: „A katolikus iskolának egyházi jellege van.” Az egyik felszólaló hozzáteszi: „Az iskolának egyházi jellege van, amennyiben más funkciókkal és más közösségekkel együtt egyházi küldetést teljesít.” „S egyházi jellege van, amennyiben olyan közösségként működik, amely Krisztust alapnak tekintve új személyeket teremt.” Állítását igazolandó még hozzáfűzi: „A katolikus iskolának egyházi jellege van, mert megtalálhatók benne a fő egyházi funkciók: szeretet-szolgálat, kommunió-testvériség, igehirdetés-tanúságtétel-eucharisztia.”

Nem fölösleges a következő pontosítás: a „teljes egyházi jelleg” a helyi egyház fejezi ki. Az iskola tőle kapja megbízatását a nevelési szolgálat ellátására.

S ha a katolikus iskolának egyházi jellege van, akkor azokat a közösségeket, amelyek a katolikus iskola szolgálata által, szolgálatában és szolgálatára jönnek létre, joggal nevezhetjük „egyházi közösségek”-nek.

A *piarista egyházi közösségek* identitása összhangban lenne az egyházi bázisközösségekkel, a pueblai dokumentumban szereplő jellemzésnek megfelelően:

„Az egyházi bázisközösség *közösségként* családokat, fiatalokat és felnőtteket fog össze a hitben, bensőséges emberi kapcsolatban.

Egyházi jellegénél fogva a hit, a remény és a szeretet közössége, Isten igéjét ünnepli és az eucharishtiából táplálkozik. Isten igéjét az életben a szolidaritás és az Úr új parancsa iránti elkötelezettség révén valósítja meg. Az egyházi küldetés

és a törvényes pásztorokkal való látható egység kipróbált munkatársak szolgálata révén van jelen és működik.

Bázisközösség, mert kevés tag alkotja, tartós formában, a nagy közösség kis sejtjeként.

„Amikor megérdemlik az *egyházi* jelzőt, akkor képesek megélni – testvéri szolidaritásban – saját spirituális és emberi létüket” (VI. Pál). (Puebla, 489)

Az egyházi bázisközösségeket mintának tekintve a következő módon foglalhatnánk össze a piarista egyházi közösségek „egyháztani jegyeit”:

- egység a püspökkel, a helyi egyház főpásztorával,
- beilleszkedés az összehangolt pasztorációba,
- Krisztus-központúság: létük alapja Jézus személye és ügye, Isten országa és igéje
- a kalazanciusi-piarista képzés és a hitben való növekedés,
- tudatában vannak annak, hogy ők Isten népe és ahhoz tartoznak,
- a konkrét történelembe való beágyazottság,
- az eucharisztia, életük forrásának és csúcspontjának ünneplése,
- a nem evangéliumi (evangéliumellenes) helyzetek prófétai szavá tétele,
- életem keresztüli tanúságtétel,
- tudatában vannak annak, hogy az örömhír hirdetésére kaptak meghívást,
- különös figyelmet fordítanak a gyerekek és a fiatalok, a szegények és a társadalom peremére szorultak jogaink védelmére,
- elkötelezettség a fiatalok felszabadítása mellett az átfogó oktatás révén,
- teremtő hűség a kalazanciusi karizmához, amely a piarista egyházi közösségek létének és tevékenységének specifikus hajtóeleme, pasztorációjuk során.

A piarista egyházi közösségeket definiáló jegyek az alábbi három összetevőben foglalhatók össze:

- emberek csoportja, akik az Úr Jézus nevében gyűlnek össze,
- megéli és kifejezi a helyi egyházzal való közösséget,
- a Szentlélek különleges ajándékából, a piarista karizmából való részesülésből nyer erőt.

Ez a három komponens a lét és a cselekedet szintjén egy cél felé tart: a keresztény élet felé. Ebben az értelemben a piarista egyházi közösségek „keresztények”, és azok akarnak lenni.

Egyelőre ne menjünk tovább a piarista egyházi közösségek meghatározásában. Mindaz, amit a helyi egyházban vagy a részegyházban elfoglalt helyükről mondani fogok, hozzájárul a piarista egyházi közösségek identitásának vázolásához.

A PIARISTA EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK HELYE AZ EGYHÁZBAN

Addig nem lehet meghatározni a piarista egyházi közösségek helyét az egyházban, amíg nem tisztáztuk, milyen a *kapcsolatuk a helyi egyházzal, a plébániával, a nevelési közösséggel, a piarista szerzetesi közösséggel* vagy az iskola működtetőjével, és más egyházi közösséggel, illetve milyen ezen szervezetek kapcsolata egymással.

Az alább következő jellemzés az egyházi kontextusban helyezi el a piarista egyházi közösségeket. A piarista egyházi közösségek alapja a *Lumen gentium* egyházta, amelyből két alapvető elemet szeretnék kiemelni: az egyház mint Isten népe és az egyház mint kommunió gondolatot.

A II. vatikán zsinat *Isten népét* a pasztorális tevékenységben nem tárgynak, hanem alanynak tekinti. A nép mint olyan (LG 9) a szentségre és az üdvösségre kapott meghívást. Nem egyszerűen „befogadója” a mások által végzett pasztorális tevékenységnek, hanem kollektív alanya annak, amely mint olyan részt vesz Krisztus prófétai, papi és királyi küldetésében.

Az első lépést az jelentené, ha ezt az igazságot tudatosítanánk a piarista egyházi közösségek minden tagjában. Olyan egyházta ez, amely a részből (helyi közösség) tart az egyetemes felé.

Olyan egyházta ez, amely a közösségekből indul ki, a pueblai dokumentumok „közös területen élő közösségek”-nek

(65), „egyházi csoportok”-nak (467) vagy „kis közösségek”-nek (477) nevezik őket.

A másik vonás, amelyre fel szeretném hívni a figyelmet, az az, hogy a piarista egyházi közösségek a *kommunió egyháztanának* keretein belül mozognak és helyezkednek el. Az egyház egész misztériuma és a teljes egyháztani tanítás összesűríthető a következő kijelentésben (amely egyúttal egy könyv címe is): *Az egyház kommunió.*

Ez az egyháztan a keresztény élet legmagasabb fokára törekszik, a minimális intézményi struktúrával.

A sokféleség gazdagítja az egyházat. S az egyetemes egyház nem úgy áll részegyházakból, mint egy kiterjedt, részekből álló egész. Az „egyház” minden részegyházban megvalósul és láthatóvá válik, amennyiben a megváltásnak az egyházban jelenlevő minden ajándéka – Isten igéje, az eucharisztia, a szentségek, a szolgálatok, a karizmák – megtalálhatók és működnek minden részegyházban (LG 13c, 23, 26a). Ebből a szemszögből nézve az egyetemes egyház egyházak kommuniója.

Isten népének a katolicizmusban való egysége különösen jelentőségteljesen nyilvánul meg az egyetlen egyetemes egyházon belüli részegyházak sokféleségében.

A helyi egyházak gazdag változatossága nem csorbítja Isten népének egységét, mert mindegyik egyház kommunikál a másikkal, és mindannyian egyetértésben a teljes egységért fáradoznak. Egység a kommunióban (koinónia) és a szolgálatban (diakónia).

Így nyilatkozik a rész- vagy helyi egyháztól a püspökök nemzetközi kongresszusa: „[A részegyház] mindazok összessége, akik a püspökkel és egymással közösségben meghívást kaptak az Atyától Krisztus követésére, a Szentlélek karizmái szerint.” Benne nyilvánul meg az, hogyan tekint magára az egyház az előzőekben hangsúlyozott kommunió-egyháztan jegyében.

A *Christus Dominus* kezdetű határozat a részegyházról úgy mutatja be, hogy abban az Isten népe jelleg kerül előtérbe: „Az egyházmegye Isten népének része, mely egy püspök és a papság vezetésére bízott” (CD 11).

HELYI EGYHÁZ, PLÉBÁNIA ÉS AZ EGYHÁZI BÁZISKÖZÖSSÉGEK

A fenti egyháztan koordináta-rendszerében kell elhelyeznünk a plébániát, amely fontos viszonyítási pont a piarista egyházi közösségek helyének meghatározásához.

Történelmi szempontból a plébánia mint struktúra az egyházak növekedési válsága következtében jött létre. A keresztény történelemben először az egyházak léteztek. Fontos, hogy észrevegyük ezt az *Apostolok cselekedeteiben* és Szent Pál leveleiben. Az alap, Isten népe növekedett. Amikor a hívők száma miatt lehetetlenné váltak a közvetlen emberi kapcsolatok, a helyi egyházak szervezeti és adminisztratív struktúrákat hoztak létre. Az egyházmegyék plébániákra tagolódtak. A plébánia a falut jelentette, családok egyfajta csoportját, azaz a falusi kultúrára jellemző jelenség volt. Végső soron egy báziscsoport alapvető kapcsolatokkal. Ezek a báziscsoportok, amelyek szociokulturális körülmények (falusi kultúra) miatt jöttek létre, ma a megkereszteltek személyes hitének szabad döntéséből jöttek és jönnek létre az egyházakban.

Így bizonyos értelemben az egyházi bázisközösségek jelentik ma azt – Amerikában az 1950-es évektől fogva –, amit egykor a falusi vagy más periférián lévő plébániák.

S jelenlegi formájában, szervezeti és társadalmi szempontból, a plébánia azt a szerepet tölti be, amit a kereszténység hajnalán a helyi egyház vagy egyházmegye. S alapegységből ma olyan struktúrává alakul át, amely félúton áll az egyházmegye és az egyházi bázisközösségek között.

Következésképpen a plébánia nem az alapja azoknak az egyházaknak, amelyekben léteznek egyházi bázisközösségek, hanem „minden keresztény vagy egyházi közösség kommuniója”.

A plébánia tehát ezek alapján egy levezetett valóság, amely szükséges az egyház történelmi láthatóságához.

Köztes helyet foglal el az egyházmegye és az egyházi közösségek között. Az egyházi közösségek életének kifejeződése, amelyek a plébánia keretei között szerzik első tapasztalatukat az egyetemességről (katolicitásról).

A helyi egyház vagy az egyházmegye e felfogás szerint nem más, mint a plébániák szerves és dinamikus közössége. Juan Bautista Capellaro, aki a plébániákat „közösségek kommuniójára”-nak tekintette, két művében foglalkozott a témával: *Comunione di comunità: progetto parrocchia 1990* [Közösségek kommuniója: plébániaprojekt 1990] és *Da massa a Popolo di Dio* [Embertömegből Isten népévé].

A fent elmondottak kellőképpen feltárhatták a helyi egyház, a plébánia és az egyházi bázisközösségek, valamint, a hasonlóság alapján, a piarista egyházi közösségek viszonyrendszerét. További pontosításra van azonban szükség ahhoz, hogy véglegesen elhelyezzük a piarista egyházi közösségeket az egyházban.

A PLÉBÁNIÁK VALÓS HELYZETE ÁLTAL FELVETETT KÉRDÉSEK

Abból a doktrinális forrásból meríték ihletet, amely a II. vatikáni zsinathoz hasonlóan kevésbé ismert: a pueblai dokumentumokból.

A 65. pontban van szó a „plébánia pasztorális megszerveződéséről, mind területi, mind személyes szinten”: „A városi plébániákon viszont, amelyekre rengeteg emberrel kell foglalkozni, a plébániai szerveződés inkább a kultikus, liturgikus és szentségi szolgálatot helyezte előtérbe.” Végül: „Napról napra egyre nagyobb szükség van arra, hogy a kis közösségek száma növekedjen, hogy válaszolni lehessen a személyre szabott evangelizáció iránti igényre.”

A dokumentum a városi plébániák fájó pontjára tapint rá. Válaszolni kell a személyes evangelizáció iránti igényre. Ez Cappellaro *Da massa a Popolo di Dio* című könyvének alaptétele; a demokrácia nyelvére fordítva: a tömegetől az egyénig.

Ezt a súlyos problémát nem lehet plébániai struktúrákkal megoldani. Cappellaro adatai szerint Isten népében „a valamilyen szinten vallásos megkereszteltek nyolcvan százaléka nem kötődik a papi szolgálatot végzőkhöz. Egy olyan intézmény funkcionáriusainak tartják őket, amellyel tartani kell a kapcsolatot... a keresztelés, az elsőáldozás és a házasságkötés miatt”.

S amellett, hogy „Isten népe”-nek jelentős része úgy él, hogy nem vesz tudomást a plébániájáról és lelkipásztoráról, sok esetben a papok is elégedetlenek. Keresik a közösséget, létre akarják hozni, szükségük van rá. De hogyan? Kivel? A feladat meghaladja erejüket. Ez a helyzet identitásválságba torkollhat. Hogyan lehet áthidalni azt a különbséget, amely a „papi lét” fogalmi identitása és a tényleges identitás között van? Hogyan lehet megvalósítani az evangélium szavát, hogy ott kell hagyni a kilencvenkilenc bárányt, hogy megkeressük azt az egyet, amely elkóborolt a nyájától?

Cappellaro az alábbi következtetésre jut: „A megkeresztelt nép nagy része nem érzi magát sem egyháznak, sem az egyházi szervezet alkotórészének. Az alapvető probléma az, hogy az egyházi intézmény elszakadt a nép életétől.”

Lehetséges, hogy a fentiek olvasása után sok piarista plébános árnyalni szeretné általános kijelentéseimet, azokat a saját valós helyzetére alkalmazva. Én lennék a legboldogabb, ha nem ez lenne a helyzet a piarista vezetésű plébániákon. Tudomásom szerint nem ez a helyzet, Istennek legyen hála. S úgy tűnik, a piaristák is jól érzik magukat. S talán csökkentenünk kellene a Cappellaro által megadott százalékos arányt, hogy jobban tükrözze a valós helyzetüket. Ha tényleg így lenne, adjunk hálát érte az Úrnak.

A plébániáról szóló elemzést azonban én Isten népe szempontjából közelítettem meg. Inkább arra a „személyes plébániá”-ra gondoltam, amelyről a pueblai dokumentum beszél. Elsősorban Isten népére gondoltam, azokra a „konkrét személyekre”, a magukat mindenekelőtt az iskolának szentelő piarista szerzetesi közösségek környezetében. Ez az én problémám, ez gyötör, ez aggaszt rendi szinten. Nem lehetne szó „iskolai plébániá”-ról?

Hogyan kezeljük ezt a problémát, amelynek megoldása nem tűr további halasztás? Nem a fennálló, sokak szemében meghaladott plébánia javításával. Új modellre van szükség. Cappellaro szavaival élve: „A plébánia az a közösség, amely a népnek az egyházi bázisközösségekben való részvételéből és az ő szerves és dinamikus kommuniójából jön létre. Nem a ma létező plébániák területi, adminisztratív vagy kultusz szerinti felosztásáról

van szó, sem arról, hogy a plébánián belül vannak csoportok és közösségek. Ellenkezőleg: a nép szerveződik közösségekbe, amelyeknek járulékos struktúrája, felsőbb szinten, a plébánia.” Cappellarót erre a gondolatra a pueblai dokumentumok ihletették: „A plébánia összetartó szerepet tölt be az egyházban, amennyiben végigkíséri az embereket létezésük során, a nevelkedésben és a hitbeli növekedésben. A plébánia az a központ, amely koordinálja és ösztönzi a közösségeket, csoportokat és mozgalmakat” (Puebla, 492).

Elmémben és fantáziámban megszületett a vágyott válasz. Talán naivnak is tűnhet, de akkor is megszületett és így tudnám megfogalmazni: *Azt látom az útnak, fénynek, a probléma megoldásának, ha rengeteg piarista egyházi közösség jön létre.* Valóban utópisztikus a válaszom, amikor az egyházban már széles körű tapasztalataink vannak erről az utóbbi harminc évben, amelyet az egyházi bázisközösségek története fémjelez?

AZ EGYHÁZI BÁZISKÖZÖSSÉGEK IDENTITÁSA

ÉS AZ ÁLTALUK NYÚJTOTT VÁLASZOK

Ismét a pueblai dokumentumokat idézem: „Megállapíthatjuk, hogy a *kis közösségek, főleg az egyházi bázisközösségek* tagjai között több és erősebb emberi kapcsolat alakul ki, jobban elfogadják Isten igéjét, és jellemzőbb rájuk, hogy a valóságot az evangélium szempontjából mérlegelik. Különös hangsúlyt kap a család, a munka, a lakókönyék és a helyi közösség iránti elkötelezettség. Nagy örömmel hívjuk fel a figyelmet a kis közösségek számának növekedésére, mint fontos, különösen ránk jellemző egyházi tényre, amely egyúttal az »egyház reménysége« (EN 58). Ez az egyházi jelenség főleg a nagyvárosok periferiáján és vidéken figyelhető meg, amelyek alkalmas környezetet jelentenek új világi szolgálatok születésére. Ezekben a közösségekben nagyon elterjedt a családi katekézis és a felnőtt hitoktatás, az egyszerű emberek számára legalkalmasabb formában” (Puebla 477).

Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az egyházi bázisközösségek hosszú és nehéz utat tettek meg, főleg Latin-Amerikában, 1956-tól kezdve, míg 1979-ben Pueblában elismerték

őket. Medellínben megkapták az „egyházi állampolgárság”-ot. Hivatalos elismerésük a következő formában történt: „A bázisközösség az első és legalapvetőbb egyházi alapegység, amelynek felelősséget kell vállalnia a hit gazdagságáért és terjesztéséért, valamint az istentiszteletért mint a hit kifejeződéséért. A bázisközösség az egyházi szervezet alapsejtje és az evangelizáció fókuszpontja, továbbá az emberi fejlődés és haladás legfőbb tényezője” (*Pastorale d’insieme* [Összehangolt pasztoráció], 10).

Az 1974-es püspöki szinódus az alábbi szavakkal legitimálta az egyházi bázisközösségeket:

„Az egyházi bázisközösségek az egyházat akarják hiteles módon kifejezni, olyan valós közösségként, amelyet a Szentlélek egyesít Jézus nevében és amelyet Isten igéje hív össze, és az eucharisztia táplál, pásztoraik vezetésével, általuk üdvösségközösségként elismerve.”

VI. Pál szenteli meg az egyházi bázisközösség kifejezést: „Az egyházi bázisközösségek az egyházon belül [...] bontakoznak. Együtt éreznek az egyház életével, figyelnek tanítására, ragaszkodnak püspökeihez... az egyetemes egyház reménységei... címzettjei vagy hirdetői az evangéliumnak” (EN 58).

Az 1977-es püspöki szinódus ismét foglalkozik az egyházi bázisközösségek témájával a spanyol-portugál munkacsoportban. Ismét sokatmondó kifejezésekkel húzzák alá az egyházi bázisközösségek fontosságát. Az egyházi bázisközösségek:

- a pasztorális stratégia egy bizonyos fajtája,
- az egyház misztériumának megélési módjai, mint más kisebb közösségek,
- Isten igéjével a középpontban kell létrejönniük és növekedniük,
- nyitottak más közösségek felé,
- az öröm, a hűség, a remény és a nagylelkűség jellemzi őket,
- teljes egységben vannak a püspökkel,
- termékenynek kell lenniük: azok a közösségek, amelyek nem „termelik ki” a saját katekétáikat, nem hitelesek.

A pueblai dokumentumok III. részét újraolvasva nem tudom megállni, hogy ne idézzek néhány, az egyházi bázisközösségekre vonatkozó jelzót:

- életük Isten igéjének bensővé tételében nyilvánul meg,
- az egyházi bázisközösség fontos egyházi jelenség,
- kedvező környezet a hivatások, a szolgálatok számára,
- bizonyíték arra, hogy az egyház előnyben részesítő szeretetet tanúsít az egyszerű nép iránt,
- kovász az embertömegben a népi vallásosság újraértékelésére,
- kedvező környezet a felnőttek részvételére az egyházban,
- a régi jogi-pasztorális sémák meghaladása,
- segítettek az egyháznak, hogy felismerje a szegények evangelizáló erejét, egyrészt azért, mert folyamatosan megtérésre szólítják fel az egyházat, másrészt azért, mert megvalósítják életükben a szolidaritás, a szolgálat, az egyszerűség, az Isten ajándéka iránti készség evangéliumi értékeit” (Puebla 1147).

S hogy az egyházi bázisközösségek meghatározását befejezem, és elhelyezzem ezeket a közösségeket az egyházon mint Isten népén belül, felsorolok néhány zárókövetkeztetést, amelyeket az egyházi bázisközösségek különböző találkozóin fogalmaztak meg:

- az evangéliumra és az igazságosság országára való utalás újbóli megerősítése,
- a társadalmi és a vallásos struktúrák megváltoztatása,
- a kommunió és a közös felelősségvállalás,
- a szegény nép érdekeihez való ragaszkodás,
- az önszerveződés szükségessége a felszabadításért vívott harc érdekében,
- a szegény néposztály speciális értékeket és jogokat hordozó körülményeinek felvállalása,
- ideológiától mentes vallási és kulturális ünnepek,
- hogy az egyházi ünnepek a mi életünket és kultúránkat fejezzék ki, ahelyett, hogy azokat védenék, akik lábbal tiporják az elnyomott osztály érdekeit.

A medellíni hivatalos elismeréstől és az 1974-es szinóduson történt legitimálástól a VI. Páltól elnyert szentesítésen és az 1977-es szinóduson való megerősítésen át a pueblai elismerésig tartó folyamat láttán nem tartom túlzásnak Leonardo Boff könyvének címét idézve azt állítani: *Az egyházi bázisközösségek újra feltalálták az egyházat.*

E rész befejezéséül a plébániával kapcsolatban azt mondanám, hogy az eddigi tapasztalatok alapján a bázisközösségek jelentik azt a pontot, amelyből kiindulva egy újfajta plébánia képét alakíthatjuk ki.

Az előzőekben tisztáztuk a piarista egyházi közösségek identitásának, az egyházon belül elfoglalt helyének és az egyházhoz, a plébániához és az egyházi bázisközösségekhez fűződő viszonyának kérdését.

Azzal, hogy hangsúlyozzuk az egyházi bázisközösségek alapvető szerepét az egyház új életre keltésében, nem a plébánia értékét akarjuk kisebbiteni. Nem értek egyet azokkal, akik szerint a plébánia mint intézmény halott, és nem lehet megújítani. A plébánia megújítása attól függ, hogy milyen mértékben képesek az egyházi bázisközösségek vagy más egyházi közösségek összegyűjteni Isten népét, és attól, hogy mennyire sikerült átültetni a gyakorlatba a Pueblában megfogalmazottakat: „A plébánia különböző formákban újul meg. [...] A pap fokozottabban van jelen a nép körében, elsősorban a csoportok és közösségek hálózata révén” (Puebla 479).

A plébánia jövője az egyházi bázisközösségek és más kisebb közösségek megalakításán múlik. E „kisebb közösségek” közé tartoznak a piarista egyházi közösségek.

A PIARISTA EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK HELYE ÉS IDENTITÁSA

Továbbra is a pueblai dokumentumokból indulok ki: „A plébánián belül a pasztoráció különböző egységekre tagolódik, és teret enged a kisebb közösségek létrehozása számára.”

Ebben a kontextusban a piarista egyházi közösségek a „kisebb közösségek létrehozása”-ra adott válasznak tekinthetők, melyeknek az a célja, hogy aktív szerepet vállaljanak egy

szerteágazó pasztorációban, annak is egy külön, sajátos területén: a döntően és elsődlegesen ifjúsági pasztorációban.

A piarista egyházi közösségek nem a plébániával párhuzamosan működő csoportok. Nem állnak szemben a plébániával.

Nem elitcsoportok. Nem zárt klubok, amelyek kívülállóként elbarikádozzák magukat a nagyobb közösségtől, amelyben élnek.

Nem azonosak a piarista szerzetesi közösséggel.

Nem tévesztendőek össze a nevelési közösséggel, amelybe nem avatkoznak be.

A piarista egyházi közösségek *teológiai helyek*, a szerzetesapok megszenteltsége gazdagságának és a világi lét értékének találkozási helyei.

Olyan kovászként akarnak működni, amely piarista egyházi közösséggé, vagy, ha úgy tetszik, keresztény nevelési közösséggé alakítja át a nevelési közösséget.

A piarista egyházi közösségek elsősorban ozmózis és interakció útján tevékenykednek, mint Isten népén belüli mozgósító elemek.

A piarista egyházi közösségek a szó szoros értelmében véve nem egyházi bázisközösségek, bár az utóbbiak definíciójának minden eleme illik rájuk. Van azonban egy vonás, amely megkülönbözteti a piarista egyházi közösségeket az egyházi bázisközösségektől: a kalazanciusi karizma, amely katalizátorként működik a piarista egyházi közösségek belső dinamikájában és szolgálatuk teljesítésében.

A piarista egyházi közösségek a plébánia éltető alapelemei akarnak lenni.

Középpontjukban a család mint „házi egyház” áll, amelyet a pasztoráció vonatkozásában nem „címzett”-nek, hanem „alany”-nak tekintenek. Így megvalósul az, amit Paula Montal anyja a 19. században megsejtett, Kalazancius műveit olvasva: „A kislányokat istenfélelemre tanítva szeretném megmenteni a családokat.”

A piarista egyházi közösségek Isten népének abból a részéből jönnek majd létre, amely kapcsolatban áll a kereszténységre törekvő piarista iskolával. Isten népének az a része, amely az isko-

lára tekint, mert ott vannak a gyerekei (szülők), mert az iskola az a hely, ahol tevékenykedik (diákok és tanárok), mert részesült a „hívó nevelők” karizmájában, vagy mert egyetért Kalazancius eszméjével, az egyházban szerves és dinamikus formában a piarista egyházi közösségekben sorakozik fel. (A fentiek néhány helyen pontosításra szorulnak a kalazanciusi karizmában részesülők vonatkozásában; ezekre a harmadik részben térek vissza.)

A piarista egyházi közösségek célja nem az, hogy megmentésük a piarista iskolákat. Nem azért jönnek létre, hogy a piaristák megtartsák a hatalmukat az iskola történetében. *Jelek akarnak lenni az egyházban.* Egy jel hatékonysága attól függ, mennyire képes kifejezni az által jelölt valóságot. S ha a piarista egyházi közösségek jelek Isten országában, s ha tagjai az iskolával állnak kapcsolatban, ez utóbbi is átalakul majd Isten országának jelévé.

A fentiekben körvonalaztuk a piarista egyházi közösségek identitását és egyházban elfoglalt helyét.

Ha arra kérnének, hogy határozzam meg, mit jelent a piarista egyházi közösség, azokat a jellemzőket használnám, amelyek a pueblai dokumentumokban szerepeltek az egyházi bázisközösségekre vonatkozóan (s amelyeket fentebb közöltem; vö. Puebla, 489), a következő módon adaptálva:

A piarista egyházi közösség *közösségként* családokat, felnőtteket és fiatalokat fog össze a hitben megélt bensőséges emberi kapcsolatban.

Egyházi jellegénél fogva a hit, a remény és a szeretet közössége, Isten ígését ünnepli és az eucharisziából táplálkozik. Isten ígését az életben a szolidaritás és az Úr új parancsolata iránti elkötelezettség révén valósítja meg. Az egyházi küldetés és a törvényes pásztorokkal való látható egység kipróbált koordinátorok szolgálata révén van jelen és működik.

Piarista, mert olyan tagok alkotják, akik küldetésüket tartósan a keresztyén nevelés területén képzelik el, és megpróbálják Kalazanci Szent József példáját követve élni az evangéliumot.

A fenti definíciót és a fentebb (az *a*) pontban) olvasható „egyháztani jegyeket” kiegészíteném a közösségeket alapvetően meghatározó pszichológiai, szociológiai és teológiai vonások ismertetésével.

Pszichológiai szinten egy emberi csoport akkor válik közösséggé, amikor megőrizz három lényegi igényt:

- hiteles emberi kapcsolatok,
- együttműködésre való törekvés,
- közös cél.

Egy közösség kialakulásához nem elég együtt lenni, közös akaratra is szükség van. Az érettségnek az a foka ez, amikor az emberek egyetlen közös akarattal azonosulnak. Nemcsak kitűznek egy közös célt, hanem azonosulnak is azzal. A közösség vagy a csoport éri el a célt, nem az egyének külön-külön.

Szociológiai szinten három feltétel szükséges ahhoz, hogy egy csoport közösség legyen:

- mindenki vegyen részt a döntéshozatalban és a tevékenységek megtervezésében,
- mindenki végezze el a rábízott feladatot a kitűzött cél megvalósítása érdekében,
- nincs közösség részvétel, a felelősségben való osztozás és szervezettség nélkül.

Teológiai szinten a csoport

- középpontja és csúcspontja az eucharisztia, nem mint kultikus cselekmény, hanem mint az egyház létének és Krisztus jelenlétének a magja, lelke és legteljesebb kifejezése,
- Isten igéje körül gyűlik össze,
- ünnepli az eucharisziát,
- kifejezi a testvériséget.

A hit, a liturgia, és a testvéri vagy missziós szolgálat közössége.

Miután elhelyeztük a piarista egyházi közösségeket az egyházban és a plébánián, a doktrinális és jogi-egyházi szempontokból kiinduló félelmek vagy aggályok (hierarchia, tanítóhivatal, kommunió a püspökkel és a plébániába való beilleszkedés) szertefoszlanak. Mi marad ezek után? Munkához látni. Olyan új, dinamikus struktúrákat kell létrehozni, amelyek megfelelnek

annak a megváltozott helyzetnek, amelyet ma a piarista rendnek fel kell vállalnia.

Folytatni kell azonban a „terep megtisztítását”, hogy kijelöljük azokat a kompetenciákat, amelyek meghatározzák a piarista egyházi közösségek és a piarista szerzetesi közösség, valamint a nevelési közösség viszonyát.

A PIARISTA SZERZETESI KÖZÖSSÉG ÉS A HELYI EGYHÁZ

A piarista rendben szerzett tapasztalataim alapján úgy látom, hogy a helyi szerzetesi közösség azonosult a nevelési intézménnyel, amelyért teljes mértékben felelősséget vállalt.

Az új időkben ez a séma nem tartható fenn. Nem kell teljesen elvetni, át kell azonban gondolni, hogy nem ez az egyedüli képlet, és nem is ez a legalkalmasabb.

A szerzetesi közösségnek van saját entitása és létjogosultsága. Ezzel a kijelentéssel az *életközösség* mint az ideális forma mellett foglalkozom állást. Az életközösség és a munkaközösség jól működhet, akár azonosak egymással, akár nem.

A jobb megértés érdekében kiemelem a piarista közösség megszentelt élete identitásának, szerepének, valamint a helyi egyházhoz és a piarista egyházi közösségekhez fűződő viszonyának néhány vonását. Mindenekelőtt azonban szeretnék tisztázni valamit, hogy válaszoljak bizonyos, hozzám eljutott kritikákra, véleményekre.

Az egyházi bázisközösségek vagy a piarista egyházi közösségek ötletével, vagy a „piarista világiak” megalapításával a generális atya nem akarja megváltoztatni a rendet. Hisz a megszentelt életben. Szenvedélyesen szereti azt. Szilárdan reménykedik, talán nem annyira a megszentelt élet megújításában, mint inkább egy új koncepcióban, amelynek alapja a személyes szintézis elmélyítése, az Úr Jézus példáját követve.

Ugyanakkor hisz, szeret, remél és küzd annak érdekében, hogy a piaristákkal kapcsolatban lévő világiak Isten népének érezzék magukat, akik emiatt felelősek a saját felszabadulásukért egy olyan egyházi közösségben, amely láthatóvá teszi Jézus egyházát. S mivel hisz és remél a világiak képességeiben, arra hívja

fel a piarista közösségeket, hogy ne féljenek felelősséget vállalni a nevelési intézményben és a piarista egyházi közösségekben.

A megszentelt élet identitása: Nem fölösleges tömören összegezni a megszentelt élet lényegi vonásait, mert az egyházi bázisközösségek és a piarista egyházi közösségek nem vonnak le a megszentelt élet értékéből, és nem is haladják meg azt.

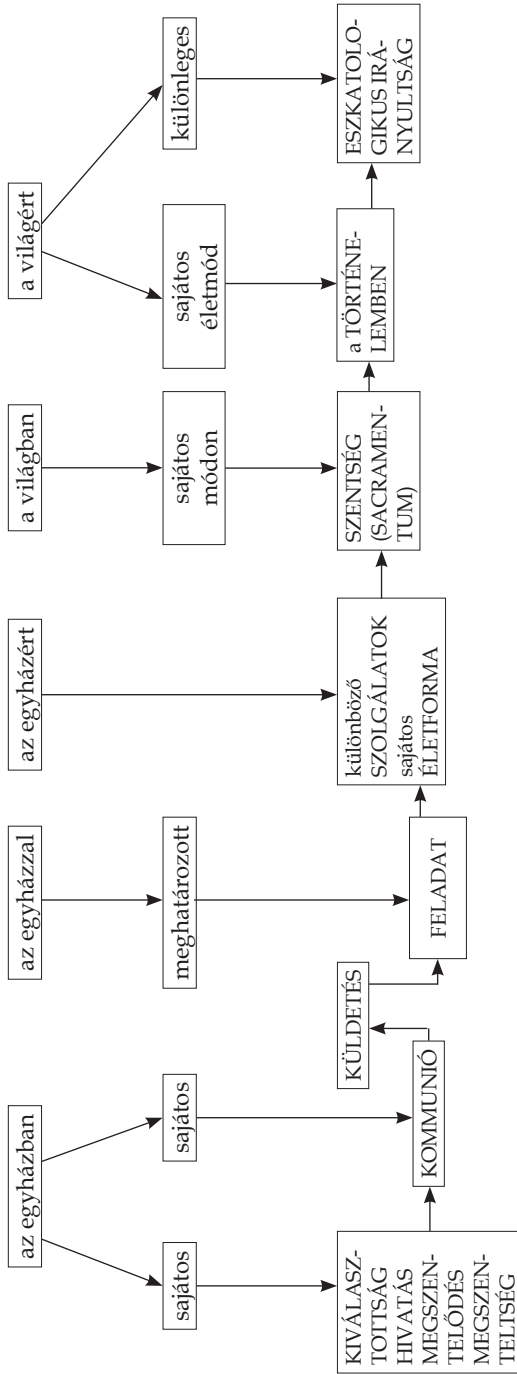
A II. vatikáni zsinat szerint a szerzetesi közösség az egyházban, az egyházzal és az egyházért, valamint a világban és a világgért (LG 443, 44bd, 46b; PC 1bc, 2c, 5b, 6ac):

- „a hivatás és a megszenteltség különleges formája” (LG 44ab, 45c, 47; PC 1b, 5a),
- „a kommunió különleges formája: szerzetesi testvériség” (LG 43a; PC 15a),
- „a küldetésben való részvétel különleges formája” (LG 43b, 44b; PC 1c, 5e, 6c, 7, 8, 9, 10),
- „a keresztyén élet sajátos formája” (LG 43a, 44c; PC 1bc) „a hozzá kapcsolódó különféle szolgálatokkal” (LG 46a; PC 7-10),
- „a szolgálat sokrétű formája” (LG 44b, 46b; PC 1b, 5b, 7-10),
- „a Szentlélek és Isten országa ajándékainak sajátos jele vagy szentsége” (LG 44c, 46a; PC 1b),
- „a történelemben való létezés sokrétű formája” (LG 43a, 44c, 46b; PC 12-14),
- „olyan életforma, amely különleges módon tanúskodik az egyházat jellemző eszkatologikus irányultságról” (LG 44c; PC 12-14),
- „nem része az egyház hierarchikus struktúrájának - tehát az alaphoz sorolható, mégis, vitathatatlanul hozzátartozik az egyház életéhez és szentségéhez” (LG 44f).

Szeretném felhívni a figyelmet az utolsó kijelentésre: „a szerzetesi élet nem része az egyházi hierarchiának”. Nem kellene ennek minket, szerzeteseket, az egyházi bázisközösségek, és ebből következően a piarista egyházi közösségek felé irányítania?

A fenti tömör összefoglalást a megszentelt élet identitásáról a következő ábrán lehet szemléltetni:

A szerzetesi közösség

Nézzük most teljes mondatokban:

Függőlegesen:

A szerzetesi közösség az egyházban sajátos KIVÁLASZTOTTSÁGOT, HIVATÁST, MEGSZENTELEŐDÉST és MEGSZENTEELTSÉGET jelent.

A szerzetesi közösség az egyházban a KOMMUNIO sajátos formáját éli meg.

A szerzetesi közösségnek az egyházban KÜLDETÉSE van.

A szerzetesi közösség az egyházban másokétól eltérő FELADATOT lát el.

Vízszintesen:

Mivel a szerzetesi közösség az egyházban egy sajátos KIVÁLASZTOTTSÁGOT, HIVATÁST, MEGSZENTELEŐDÉST és MEGSZENTEELTSÉGET jelent, ez az alapja annak, ahogyan KOMMUNIOBAN él másokkal, ahogyan részesül az egyház KÜLDETÉSÉBEN és ahogyan meghatározott FELADATOT lát el.

Függőlegesen:

A szerzetesi közösség az egyházért különböző SZOLGÁLATOKAT vállal.

A szerzetesi közösség az egyházért sajátos ÉLETFORMÁBAN él.

A szerzetesi közösség a világban sajátos módon SZENTSÉGI (SZAKRAMENTÁLIS) SZEREPET tölt be.

A szerzetesi közösség a világért másokétól eltérő életmódot folytat a TÖRTÉNELEMBEN.

A szerzetesi közösségnek a világ érdekében sajátos ESZKATOLOGIKUS IRÁNYULTSÁGA van.

Vízszintesen:

A szerzetesi közösség az egyházért különböző SZOLGÁLATOKAT vállal és sajátos ÉLETFORMÁBAN él, s ily módon ESZKATOLOGIKUS IRÁNYULTSÁGGAL SZENTSÉGGÉNT (SACRAMENTUMKÉNT) működik a TÖRTÉNELEMBEN.

A piarista szerzetesi közösség mindezt magába foglalja: hivatás, kommunió, küldetés, különleges szolgálat, szentség, eszkatologikus irányultság az egyházban, az egyházzal és az egyházért, a világban, a világgal és a világért. Más szóval a piaristák arra kaptak meghívást, hogy elvigyék az *örömhírt* minden embernek a világban és a konkrét történelemben továbbra is só és kovász maradjanak.

Hogyan lehetne ennek megfelelően élni és cselekedni? A válaszhoz ki kellene egészíteni az előbbi ábrát. Hogyan? A tanúságtétellel. A *Lumen gentium* 43–46. pontjai alapján az a meghatározó gondolat, hogy „a szerzetesek szerepe az, hogy tanúskodjanak Isten országáról”.

A piarista közösség szerepe a helyi egyházban az, hogy tanúságot tegyen, *saját karizmáját megélve*.

Olyan karizma ez, amely nem jogokat követel, hanem kötelességeket vállal. Minél inkább megélik a piaristák a karizmát a közösségben a Szentlélek szerint, az egyházi közösség annál inkább elfogadja „helyüket”, „szerepüket”.

Mindezzel a szerzetesi közösség szerepére és az egyházhoz fűződő viszonyára utalok. Ahogyan már a 1107/81. számon nyilvántartott levelemben is elmondtam, egyértelmű, hogy a szerzetesi közösség nem azonos a keresztyény közösséggel. A szerzetesi közösségnek van már saját neve, és nincs szükség arra, hogy másikat adjunk neki, főleg, ha az a név alkalmatlan és pontatlan lenne.

A szerzetesi közösség és az egyház kapcsolatának bővebb kifejtését illetően a *Mutuae relationest* ajánlom figyelmetekbe, amely széles terjedelemben foglalkozik a témával. Szeretnék még utalni Juan Maria Uriarte püspök nagyszerű előadására is, amelyet az 1981 júliusában a „Scio” kollégiumban tartott az *Evangeliumibb nevelésért-oktatásért* című kurzus-szemináriumon.

A következő állítások Uriartétól származnak:

- „Nevelési közösségeitek élő sejtek abban a keresztyény közösségben, amelynek szolgálnak.”
- „Ti vagytok a helyi egyház gazdagsága.”

- „A helyi egyház szerzetesek nélkül csonka, és működése is kárt szenved.”
- „Nem vagytok másodrendű polgárok; van püspökötök.”
- „Attól még, hogy teljes joggal az egyházmegyéhez tartoztok, nem kell megválnotok az identitásotoktól. Akkor is az egyházmegyéhez tartoztok, ha azok maradtok, akik vagytok. Elég, ha szerzetesként léteztek, éltek és dolgoztok.”
- „Annak a közösségnek vagy szerzetesnek, amely vagy aki nem vesz tudomást arról, hogy a helyi egyházmegyéhez tartozik, az identitásából egy fontos elemvész el.”
- „Az egyetemes hivatást a helyi egyház közvetíti.”
- „A szerzetesek saját intézményeikkel alkotják a helyi egyházat.”
- „A helyi egyházzal való együttműködés elsődleges módja a saját intézmény, ha van ilyen.”
- „A szerzetesi közösség beilleszkedése nem korlátozódhat saját tevékenységének végzésére, azt valamilyen másfajta együttműködéssel is valóra kell váltani.”
- „A saját tevékenységi körön kívüli, a beilleszkedést szolgáló működésnek, legyen az hétköznapi vagy specifikus dolog, összhangban kell lennie saját identitással, és utalnia kell szerzetesi állapotokra.”
- „A közösségi életet a közösségi lét lényegéből kiindulva kell megújítani: legyetek a közösség megtapasztalásának élő táptalaja, amely közösségeket hoz létre, éltet vagy kelt új életre.”
- „A piarista család beilleszkedik a helyi egyházba, létrehozva a felelős részvételen alapuló iskolát.”
- „A keresztény iskolának ma püspöki elnökség alatt van értelme.”
- „Akkor leszünk hűségesek a kalazanciusi karizmához, amely annak felismeréséből született, hogy a gyermekek milyen szomorú helyzetben vannak a kultúra és a hit szempontjából, ha tudatosítjuk, hogy szükség van olyan élő hittal rendelkező keresztények képzésére, akik hivatást érznek a tanításra és a nevelésre.”

- „Be kell illeszteni az iskolai pasztorációt a helyi pasztorációba. Nem elég a helyi pasztorációt kiterjeszteni az iskolára: *az iskolai pasztorációt a helyi pasztoráció részévé kell tenni.*”
- „Felelősség – közös felelősségvállalás olyan szolgálatok megteremtésében, amelyek a gyermekeket, a serdülőket és a fiatalokat segítő vezetők, kísérők, nevelők képzésére irányulnak.”
- „A *pietas et litterae* jelmondat rendkívül aktuális. Nagy problémát jelenthet a hívők számára, hogy hitüket olyan kulturális formában éljék meg, amely eltér az őket körülvevő kultúrától. *Szükség van a kultúra és a hit közötti harmóniára.*”

Teljesen egyetértek Uriarte fenti gondolataival, amelyek megvilágítják, hogyan illeszkedik be a szerzetesi közösség a helyi egyházba. Az egyház olyan sokféle feladat elvégzését kéri püspökén keresztül, hogy a piaristáknak okuk van arra, hogy az egyházban legyenek. Van számukra hely. Uriarte kijelentései határozottak, harmonikusak, és néhány állítása nagyon szuggesztív.

Arra hívom az olvasót, hogy térjen vissza az előbbi felsoroláshoz, és jegyezze meg jól a dőlten szedett mondatokat. Ezek azok, amelyeket szuggesztívnek tartok. Úgy sejttem, hogy ezek a mondatok határozzák meg a piarista egyházi közösségek helyét.

A PIARISTA EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK ÉS A SZERZETESI KÖZÖSSÉG

Az, hogy milyen jövő vár a piarista egyházi közösségek jelentette utópisztikus alternatívára, attól függ, hogy a szerzetesi közösség milyen hozzáállást tanúsít. Tőle függ a piarista egyházi közösségek sorsa. A „piarista alap”-on múlik, hogy megvalósul-e a „válság leküzdésének ez a formája”.

Régóta vallom: „a piarista rend megmenekülése és megújulása”, ahogyan az egyház esetében is, az alaptól indul ki. Ezt sokszor hangoztattam a gyűléseken. Ezért az én „utópisztikus alternatívám” az alapon belülről kiindulva, az alappal együtt akar utakat nyitni, hogy az alap vállalja ezt a felelősséget.

Bízom abban, hogy sikerül túllépnünk a félelmen, a gyanakvácson és az ellenálláson, amelyet talán még néhány szerzetes részéről tapasztalni lehet. A hivatáshoz való hűség, az egyház és a fiatalok iránti szeretet, és az, hogy a fiataloknak szükségük van rájuk, minden piaristát arra indít majd, hogy részt vegyen a piarista egyházi közösségek létrehozásában és működtetésében.

A következő években a rendnek bátran kell küzdenie ezen a téren. Mozgósítania kell minden eszközét, hogy senki se futamodjon meg. Mindenkinek szól az a hívás, amellyel Pál fordult Timóteushoz: „Ezért figyelmeztetek, hogy éleszd fel magadban Isten kegyelmét, amely kézfeltételem folytán van benned” (2Tim 1,6). Mindenkitől nagylelkű választ várok. Ahhoz, hogy rendünk hű maradjon alapítójához, változnia kell. Isten kéri ezt tőlünk. Útkeresztelkedéshez értünk a történelemben, és dinamikusan, ügyesen, örömmel és reménnyel telve kell továbbhaladnunk.

Minden piaristára vonatkozik a hívás, a legfiatalabbaktól a legidősebbekig. Mindenki számára van hely. Az Úr mindenkitől azt kéri, hogy „élessze fel magában a papságban kapott ajándékot”. S a pappá nem szentelt személyekre is érvényes a meghívás, keresztségi papságuk értelmében, amelyet a szerzetesi megszentelés és fogadalomtétel megerősített. A *tizenegyedik tételben* világosan kifejtettem, mit gondolok erről. Minden piaristának piarista egyházi közösségeket kell szolgálnia, az evangélium további hirdetőit kell felkészítenie.

Senki se keressen kifogást! Egyikünk sincs felkészülve, mégis mindannyian meghívást kaptunk! Aki a prófétához hasonlóan kifogást keres (*Jaj, Uram! Nézd, nem tudok én beszélni, hiszen még ifjú vagyok!*), meghallja Isten ellentmondást nem tűró parancsát: „Ne mondd azt, hogy ifjú vagyok, hanem menj el azokhoz, akikhez küldelek, és mondd el nekik mind, amit parancsolok” (Jer 1,6–8).

Az alaphoz, a helyi közösségekhez, a szerzetesek mindegyikéhez intézett felhívás mellett nagyon konkrét kérésekkel fordulok az előjárókhhoz, akik különböző szinteken elvállalták az irányítás szolgálatát:

- Vizsgáljátok meg, milyen mértékben értetek egyet rendünk újraformálásának ezzel a lehetőséggel.
- Ha nem tudtok egyetérteni velem, dolgozzátok ki rendtartományotoknak szánt saját alternatívátokat, a káptalan által kijelölt hároméves programba illesztve.
- Ha a főbb irányvonalakkal egyetértetek, válasszátok meg a megfelelő stratégiát, taktikát és politikát ahhoz, hogy felhívjátok a rendtagok figyelmét, ahhoz, hogy rendelkezésükre bocsássátok a szükséges eszközöket, hogy felkészüljenek a piarista egyházi közösségek szolgálatára, és ahhoz, hogy rendszeresen felülvizsgálják az egyes területekre különböző szinteken előirányzott tevékenységeket.
- Ha elfogadjátok ezt az utópisztikus alternatívát, kérlek titeket, hogy ez a cél legyen figyelmetek és odaadásotok homlokterében, és ismertessétek azt minden helyi közösséggel.
- S pásztorokként szívleljétek meg a pueblai dokumentumok ajánlását, és alkalmazzátok az egyházi bázisközösségekről írottakat a piarista egyházi közösségek létrehozásánál.

„Pásztorokként határozott szándékunk, hogy előmozdítsuk az egyházi bázisközösségeket, irányt mutassunk nekik és kísérvük őket Medellín szellemiségének és az *Evangelii nuntianti* kritériumainak megfelelően, hogy elősegítsük e közösségek vezetőinek felfedezését és fokozatos kiképzését. Különösen fontos megtalálnunk a módját annak, hogy a kis közösségek, amelyek száma főleg a városok peremterületeiben és vidéken gyarapodik, alkalmazkodjanak a nagyvárosok pasztorációjához” (Puebla, 496).

Olyan folyamatos képzési programot kell a helyi közösségek elé terjesztetni, amely a fenti irányvonal szerint újítaná meg a papságot.

A NEVELÉSI KÖZÖSSÉG, AZ ISKOLA ÉS A PIARISTA EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK VISZONYA ÉS SZEREPE

Az előzőekben meglehetősen pontosan leírtuk a piarista egyházi közösségek jellemzőit. A nevelési közösség több piarista nevelési intézményben jelen van a maga szerkezeti felépítésével, történelmével, tapasztalatával. A nevelési közösség kollegiális, képviseleti jellegű testület: általában kevesen döntenek és cselekszenek az összes szülő, tanuló és a tanári kar nevében. Két kérdést kell feltennünk:

A nevelési közösség által képviseltek milyen kapcsolatban állnak a tanulók képzésével és hogyan befolyásolják azt?

A nevelési közösség hogyan tud hatni azokra, akiket képvisel?

A piarista egyházi közösségek célja egyértelmű: lehetőséget biztosítani a keresztény életre mindazok számára, akiket a nevelési közösség képvisel, ugyanakkor arra is, hogy ezek a személyek evangelizáló tevékenységüket kiterjesszék az egész nevelési közösségre, azaz mindazokra, akiket a „nevelési közösség” kollegiális testülete képvisel.

A nevelési közösségben mint képviseleti szervben kapnak helyet a piarista egyházi közösségek tagjai, akik iskolai időben és térben tevékenykednek.

Mindkét struktúra – a nevelési közösség és a piarista egyházi közösség – ismeretében azt mondhatjuk, hogy viszonyukban semmilyen súrlódás nem léphet fel. Ugyanis a piarista egyházi közösség nem struktúraként van jelen a nevelési közösségben. A nevelésben részt vevő egyének szintjén van jelen, akik a piarista egyházi közösségbe tartoznak. Másfelől a piarista egyházi közösségek viszonyítási pontot jelentenek a nevelés résztvevői számára, azaz Isten népe számára, amelyet a szülők, a diákok, a tanárok, az iskolai alkalmazottak, a rendtagok, a barátok stb. alkotnak.

A fent mondottak ellenére ez bizonyulhat a legkényesebb kérdésnek. Milyen szerepet kell betölteniük és milyen helyet kell elfoglalniuk a piarista egyházi közösségeknek a nevelési intézményben? Hogyan kerülhető el, hogy csupán mellékes té-

nyező, toldalék legyenek, következésképpen értéktelenek, jelentéktelenek, vagy éppen az, hogy a közösségre ráerőszakolt, hatalmat jelentő elit legyenek, ellentétben állva a nevelési közösség struktúrájával?

Egyszóval, a cselekvés mely csatornáit nyitja meg a nevelési intézmény a piarista egyházi közösség számára?

Mielőtt válaszoznánk ezekre a kérdésekre, tudnunk kell megfelelően közelíteni a problémákhoz. Ennek az alapvető megközelítési módnak összhangban kell lennie a változás iránti igénnyel, amelyet a *Gaudium et spes*, a nevelési intézmények helyzetének elemzése és ezek megújítása – az 1979-es egyetemes káptalan az *Evangeliumibb nevelésért-oktatásért* című dokumentuma jegyében –, valamint az a szerep szorgalmaz, amelyet a Katolikus Nevelés Kongregációja szerint a „világi katolikusnak mint a hit tanújának az iskolában” be kell töltenie. Ezt a változásra épülő politikát a *Kalazanciussal való kiegészztelődés* és a *katolikus iskola identitása* határozza meg (vö. *A katolikus iskola*, 58). Az, hogy a színódust a kiengesztelődés témájának szentelték, további motivációt jelent.

Fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy miből indulnak ki és milyen cél felé, milyen irányban haladnak a piarista nevelési intézmények. Elősegítik-e ezek az intézmények a hívők felszabadulását?

Nem elég annyit felelni erre, hogy keresztény iskolát működtetünk. A „keresztény” jelző nem egyértelmű, tartalma a krisztológiai irányzattól függ, amely meghatározza az egyházat is. Mindkettő erőteljesen befolyásolja a pasztorációt. Ezeket a megközelítéseket komoly reflexió tárgyává kell tenni, amely reflexióra a működtető szervnek kell felhívnia.

Kiket fog felhívni? Legyünk realisták: első körben képzett személyeket. Egy előzetes munkaterv elkészítése után össze kell hívni a nevelés összes résztvevőjét, az egyes szintek szerint, kis csoportokban. Amit most kérek, más, mint az a gyűlés, amelyet az ideárium, a nevelési terv vagy a szervezeti és működési szabályzat ismertetése céljából tartunk.

Miután tisztáztuk az alapkérdéseket, legalább egy minimális egyetértésre jutva, rá kell térnünk arra, milyen célokat kellene elérni és milyen tevékenységeket kell ehhez beütemezni. Mert ha igaz, hogy egy keresztény közösség az, ami evangelizál, ugyanennyire igaz: ahhoz, hogy iskolai környezetben evangelizáljunk, olyan légkörre van szükség, amely elősegíti ezt.

A piarista egyházi közösségek tevékenységének csatornáit azok a célok jelölik ki, amelyeket az intézmény tűz ki magának. Felsorolok néhányat, és az olvasóra bízom a sor folytatását:

1. A végső, talán elérhetetlen cél az, hogy a *nevelési közösség keresztény közösséggé* váljon. Ez a cél további közbenső célokat feltételez.
2. Az előzőnél könnyebben elérhető célt így lehetne megfogalmazni: túllépni a különböző tantárgyak egymásra halmozásán alapuló oktatási rendszeren, és megpróbálni létrehozni egy olyan iskolát, amely a kultúra egységén, az interdiszciplinaritás elvén, a tudás humanizálásán alapul, a személyes tapasztalat, a reflexió és a kibontakozás által történő fejlődés átfogó rendszerében. Az iskola nem különböző részlegek mozdulatlan összessége. Nincsenek keresztény idők és vallásmentes idők. Az iskola, ahogyan az ember is, szerves egység, amely a diák teljes létezését szolgálja.
3. Meg kell állapodni egy olyan értékrendszerben, amelyet az intézmény magáénak vall. Ezen előre meghatározott értékek szerint kell nevelni minden szinten. Az iskolában nap mint nap meg kell élni az értékeket. Az értékekre való nevelést rendszeresen felül kell vizsgálni. Az értékekre való nevelés összetett céljához alapvetően szükséges annak elfogadása, hogy az értékekre való nevelés olyan utat jelent, amelyet nevelőknek és növendékeknek együtt kell megtenniük. Azt is mondhatnám, hogy mindannyian „növendékek” vagyunk.

4. A nevelési közösségnek világos, jól meghatározott és általánosan elfogadott elképzeléssel kell rendelkeznie az élet értelméről és a személy fogalmáról.
5. A nevelési közösség aktívan és közvetlenül részt vesz az intézmény pasztorális tevékenységének megtervezésében, elfogadja azt, és saját területén belül megkönnyíti az örömhír hirdetését.
6. Meg kell követelni, hogy a pasztorációs részleg a tervezés során tekintettel legyen az alapvető állásfoglalásokra, amelyekre a korábbiakban utaltam, és hogy ne essen a keresztény örömhír szétaprózásának hibájába, mert az csupán elutasítást vált ki a fiatalok körében, és nem hívó mentalitást, vagy szigorú rendszerességet. Ezt a tervet olyan „teremtő témák” [temas generadores] alapján kell kidolgozni, amelyek megfelelnek Paulo Freire felismeréseinek.

Ha a nevelési közösség megegyezésre jut az alapvető állásfoglalásokat és célokat illetően, akkor világossá és egyszerűvé válik, hogy mi a piarista egyházi közösségek tagjainak szerepe az intézményen belül. Ugyanazokkal a jogokkal és köteleességekkel vesznek részt a nevelésben, mint más nevelők. Iskolai időben tevékenykednek, annak tudatában, hogy mögöttük áll a nevelési közösség, az őket küldő szervezeti egység, a piarista egyházi közösség, s eközben tiszteletben tartják az intézmény szabályzatát. Nem „hivatások”, de úgy működnek, mintha azok lennének.

A piarista egyházi közösségeknek a nevelési közösségbe való kiterjesztéséhez megfelelő elméleti háttérrel találunk a pueblai dokumentumokban:

Az egyházi bázisközösségekben egységre lépő keresztények felszítják Krisztushoz való tartozásukat, evangéliumibb életről gondoskodnak a népen belül, azért dolgoznak, hogy kérdőre vonják az egoista és fogyasztásközpontú társadalmat, és kifejtésük az Istennel és a testvérekkel való egységre (kommunióra) szóló hivatást, hogy használható kiindulási pontot nyújtsanak

egy új társadalom, a „szeretet civilizációja” megteremtéséhez (Puebla, 490).

Ha az „egyházi bázisközösségek”-et mindenhol kicserélnénk „piarista egyházi közösségek”-re, és a „népen belül”-t „Isten népének az iskolával kapcsolatba kerülő részé”-re, a szöveg többi része változatlanul maradhatna: a piarista egyházi közösségek „kérdőre vonják az egoista és fogyasztásközpontú társadalmat, hogy... elinduljanak a szeretet civilizációja felé vezető úton”.

Az idézett részlet nagyon szuggesztív. Analóg módon világítja meg a nevelési közösség és a piarista egyházi közösségek kapcsolatát. A nevelési közösség és a piarista egyházi közösségek kapcsolatában eleve benne rejlő problémát a következőképpen lehetne megfogalmazni:

Hogyan lehetne elérni, hogy egy olyan világi-mulandó struktúra, mint az iskola, olyan teológiai hely legyen, ahol evangelizáció zajlik? Az olvasónak a mai tapasztalatok megadják a választ. Néhányat kiemelek közülük:

- A piarista egyházi közösségek nem részei a nevelési intézménynek. Néhány tag, akiket a közösség a működető szervezeti egységgel és a nevelési közösséggel egyetértésben küld, részt vesz a nevelésben a nevelési intézményben.
- A szervezeti és működési szabályzat és az éves programok tiszteletben tartásával a piarista egyházi közösségek és a nevelési közösség közötti viszony kölcsönös jóindulaton alapszik.
- Az „iskola struktúrái” nyitottak:
  - a megtestesülés dinamikájának jeleire,
  - a társadalmi környezetre, szolgálatra készen (minden intézménynek a környék számára nyitott kulturális központnak kellene lennie, felvállalva mindazt a kockázatot, ami ezzel jár),
  - a világi jellegre, megpróbálva meghaladni mindenfajta vallásos vagy szakrális vonást,

- a testvéri párbeszédre, oly módon, hogy a nevelési intézmény a hiteles demokratikus formák letéteményeseként megtanítsa arra, hogyan kell együtt élni,
- Isten országa transzcendenciájának jeleire – amely többek között a szegényeknek a nevelési intézményben való jelenlétén keresztül mutatkozik meg –, vagyis az egyetemes elfogadásra.

E struktúrákon belül helyezkedhet el és kell elhelyezkednie koherens módon az evangélium hirdetésének: ez a pasztorációs részleg létrehozását megelőző lépés.

A piarista egyházi közösségek vállalják annak ellenőrzését, hogy ezek a körülmények biztosítottak-e a nevelési intézményben. Ez az intézmény szabadságának jele lenne.

Egy olyan légkörben, amelyet a nyitottság, a szabadság, az együttélésre nevelés, a nevelés résztvevői közötti jó viszony jellemez, teljesen normális, hogy a piarista egyházi közösségek magukra vállalják az *evangélium hirdetésének specifikus küldetését*. Mivel a nevelés minden résztvevője vagy hirdeti az evangéliumot, vagy eltávolít tőle. Először is személyes magatartásán keresztül hat másokra, másodsor pedig azáltal, ahogyan megválasztja, hogy hová helyezi a hangsúlyt az adott tantárgyban. Ezért olyan fontos cél az interdiszciplinaritás, amelyet időről időre ellenőrizni kell. „A nevelés humanizáló hatása attól függ, mennyire nyílik meg a transzcendens előtt” (Puebla, 828). Az ő szempontjukból a piarista egyházi közösségeknek azt kell biztosítaniuk, hogy az evangelizálás humanizáljon, azaz összhangban legyen a humanista beállítottsággal, amelyen minden tantárgy alapszik.

A korábbi kontextusban az ideárium és a nevelési terv olyan lehetőséget jelentenek, amelyet az intézmény biztosít a nevelés minden résztvevőjének a kereszténnyé válásra.

Úgy vélem, a munkatervben különleges szabályozást kell alkalmazni. A munka elismerését illetően a piarista rendtagokhoz hasonlóan kell őket tekinteni, akik ingyen és szeretetből végzik ezt a küldetést.

A piarista egyházi közösségek egyik alapvető vonása az *ingyenesség*. Az egyházi bázisközösségek, a piarista egyházi közösségek vagy bármilyen más keresztény közösség az evangéliumi szabályt valósítja meg a gyakorlatban: „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok” (Mt 10,8). Jézusnak egy másik mondatát is szem előtt tartják: „Maradjatok ott abban a házban, és azt egyétek és igyátok, amijük van. Mert a munkás megérdemli a maga bérét” (Lk 10,7).

Természetesen az iskolai órarendbe beillesztett pasztoráció csak kiindulópont azokhoz a lehetőségekhez, alternatívákhoz és tevékenységekhez, amelyeket a piarista egyházi közösségek elérhetővé tesznek mindazok számára, akik a nevelési közösséget alkotják vagy akiket a nevelési közösség képvisel.

E lehetőségek közé tartoznak azok a kapcsolatok, egyéni és csoportos szinten egyaránt, mindenféle tevékenységben, amelyeket a nevelési intézményben, illetve a családdal töltött időn kívül kell megvalósítani.

A piarista egyházi közösségek egyértelműen kifejezik, hogy a fiatalokat mindennél fontosabbnak tartják. Ez az állásfoglalás benne foglaltatik a „piarista” jelzőben. A piarista egyházi közösségek életerejét az biztosítja, hogy szeretettel és komolyan elfogadják a fiatalok nonkonformizmusát, ötletekkel teli dinamizmusát, megújító erejüket, amely magát az egyházat szimbolizálja.

Ha a pasztorációs terv nem felel meg annak a történelmi valóságnak, amelyben a fiatalok élnek, becsapva érezhetik magukat. Ugyanígy kiábrándultság és szkepticizmus lehet úrrá rajtuk, ha azt tapasztalják, hogy nincsenek jól felkészült irányítók vagy olyan vezetők az ifjúsági csoportok és mozgalmak élén, akik nagylelkűen áldoznának erre idejükből.

A fiatalok akkor fogják megtapasztalni, hogy ők alkotják az egyházat, ha a piarista egyházi közösségekben olyan életmóddal találkoznak, amely vonzó számukra belső dinamizmusa, evangéliumi radikalizmusa, barátságos, nyitott, befogadó légköre miatt, amelynek viszonyítási pontja mindig az Úr Jézus. Mivel – ahogyan a pueblai dokumentumokban olvasható – „a

fiatalok, anélkül, hogy ez tudatosulna bennük, a Krisztushoz, a Messiáshoz vezető úton haladnak, ő pedig a fiatalok felé halad. Csak ő teheti szabaddá a fiatalokat. Ezt a felszabadító Krisztust kell a fiatalok elé állítani” (Puebla, 945).

Az iskolai környezeten és időn kívüli „szabad” terekből és időkben minden piarista egyházi közösségnek fenn kellene tartani valamennyit arra, hogy a tagok a csoport saját ritmusának megfelelő rendszerességgel találkozzanak egymással.

Nem volt – és nem is lesz – szó a belső dinamikáról, a fejlődésről, a növekedésről és a hitben való elkötelezettségről, mivel ez túlmutatna a jelen írás célján.

A különböző helyeken működő piarista egyházi közösségeknek lehet saját belső struktúrájuk, programjukat azonban úgy kell kialakítaniuk, hogy a tagok ugyanazon a közösségen belül tovább haladhassanak a fejlődés és a hitben való növekedés útján.

Mindaz, amit a fentiekben leszögeztünk, mit sem ér, ha a nevelési közösség és a piarista egyházi közösségek viszonyában nem tartjuk állandóan szem előtt azt az elvet, hogy „a diákot a maximális tisztelet illeti meg”. Ez a tiszteletadás megköveteli, hogy a nevelők hajlandóak legyenek lemondani saját álláspontjukról, hogy a diák ne váljon a nevelők közti feszültség és az ellentétes elvárások áldozatává.

HARMADIK RÉSZ

Történelmi intuícióból fakadó válasz a változásra

A harmadik részben azt vizsgáljuk meg, „hogyan” jutunk el a piarista egyházi közösségek létrehozásáig. Ez a „hogyan” ismét a változás sürgősségével szembesít minket. Mélyreható változásra van szükség, mert az egyházat Mandel kifejezésével élve „hosszú hullámú” válság sújtja. Ez a válság új „teremtmények” létrehozására kényszerít minket.

Hogyan hozzuk létre a piarista egyházi közösségeket? Íme, itt állunk a gyakorlati problémával szemben. Az a szándékom, hogy utakat ajánljak: sugalljak, tanácsoljak, mutassak.

Amikor utakat ajánlok, nem egy jogi struktúrájú sémát akarok javasolni. Az majd később, működés közben kialakul. Továbbá javaslataimmal nem a ti képzeleteteket, kezdeményezéseiteket, kreativitásotokat akarom helyettesíteni. Ha egyesítjük az összes elképzelést, megtaláljuk azt a „lelki többletet”¹, amelyre ma rendünknek szüksége van.

A gondolatok akkor születnek meg, ha szeretetteljes türelemmel elgondolkodunk azon, hogyan „újítsuk meg rendünk életét”. Arra kérlek benneteket, hogy gondolkodjatok el ezen. Álljatok meg egy kicsit. Imádkozzatok, tegyétek félre a sürgető gondokat, hogy a fontos dolgokra összpontosítsatok. Keressetek magyarázatot bizonyos jelenségekre, amelyek felszíninek látszanak, de mégsem azok. A felszín alatt olyan összefüggések vannak, amelyeket meg kell értenünk, ezt ti is jól tudjátok. Egy bizonyos fajta esemény vagy tény nem magyarázható önmagában. Az élet minden területe egységet alkot. A politikát nem lehet elválasztani a gazdaságtól, sem a vallási, sem a pszichológiai, sem a teológiai, sem a szociológiai dimenziótól.

---

¹ Supplément d'âme – Bergson. (A fordító.)

Tehát a nevelés és a vallás aspektusa – a rendünket jellemző dimenziók – összekapcsolódik minden olyan területtel, ahol az ember munkálkodik.

„Kívül” kell keresnünk a megoldást „problémáinkra”. Ez arra sarkall minket, hogy a történelmi események titkos összefüggéseit kutassuk, amelyeknek részesei és egyúttal elszenvetői vagyunk. Mi vagyunk az ok, és mi vagyunk a következmény.

Azt a *lelki többletet*, amelyre Bergson szerint az emberiségnek szüksége van, én intuíciónak, történelmi felismerésnek hívom, és a piarista egyházi közösségek létrehozását használható intuíciónak tartom.

A piarista egyházi közösségek nem opportunisták megoldást adnak a rend válságára. Konkrétabban szólva, a célom az, hogy kilépjünk a rendi keretek közül, és más területek felől kiindulva fedezzük fel a társadalmi-egyházi horizontot. A piarista egyházi közösségek nem afféle „ragtapasz” vagy balzsam, amely enyhíti vagy meghosszabbítja a betegséget, hanem megoldási kísérlet, amely ennél fogva nehezebb is. Mindig a szintézis a nehéz, hogy a piarista életet újfajta módon definiáljuk és tapasztaljuk meg, a társadalmi-egyházi területből, a plébániából, a családból, a városrészből, az iskolából, a nevelési közösségből, a szerzetesi közösségből kiindulva. Minden rendi terápia átlépi az adott szerzetesrend kereteit, mert valójában az egyház növekedési válságáról van szó.

Hadd fejtsem ki kicsit bővebben. Először a hatvanas években kezdtem el máson is gondolkodni a gyerekeken kívül, akik betöltötték az életemet. Számomra a piarista közösség alig volt több egy jogilag létező szervezetnél. Ezekben az időkben kezdtem el egy kicsit felfedezni a rendet. A hetvenes években úgy véltem, hogy a rendet a kisebb-nagyobb életközösségek létrehozása fogja megújítani. Nagyon bíztam ebben az eszmében. Szent Teréz reformja is eszembe jutott, és hittem, hogy az „új közösségek” teremtésére irányuló vágyának ma is van létjogosultsága. A rákövetkező években az élet megfosztott az illúzióktól. S ma, a helyi közösségek megújításáért vívott több mint tízéves küzdelem után arra a következtetésre jutottam, hogy

a piarista közösségek a jelenlegi formájukban nem töltik meg élettel a rendet. Nem ezek a sejtek fogják megfiatalítani a szervezetet. Jelenleg az a meggyőződésem, hogy túl kell lépnünk a saját helyi közösségünkön. Továbbra is nagy jelentőséget tulajdonítok a helyi közösségnek. A papnak, az apostoli munkára hivatott szerzetesnek azonban kötelessége, hogy átlépje a helyi közösség határait, akkor is, ha közben az marad a viszonyítási pontja. Közben viszont új közösségeket kell teremtenie, ahogyan Isten gyermekeinek a számát is gyarapítania kell.

S mindazt, amit a helyi szerzetesi közösségről elmondtam, alkalmazom minden olyan, már említett területre, amely egyszerre van jelen a piaristák életében: társadalom, városrész, család, egyház, plébánia, iskola, nevelési közösség. Ezek a létesítmények csak akkor találnak megoldást arra a súlyos válságra, amelytől szenvednek, ha „kilépnek” önmagukból, meghaladják saját magukat. S ha használható megoldást keresve kilépünk a magunk köréből, felismerjük, hogy csoportokat alkotva, együtt kell továbbgondolkodni. Az emberek ráébrednek, hogy ugyanazokkal a problémákkal küzdenek. Így lehet eljutni a globális megoldáshoz.

Ebből a helyzetből kiindulva építem fel mondandómat. A konkrét jelent vizsgálom, amellyel minden piarista intézmény szembesül. Innen kell megtisztítanunk a terepet, hogy megteremtjük a piarista jövőt, a piarista egyházi közösségek szisztematikus megtervezésével és elindításával.

A KONKRÉT TÖRTÉNELMI HELYZETBŐL KIINDULNI

Ez azt jelenti, hogy alkalmazkodunk a valósághoz. Nem a nulláról indulunk. A piarista rendnek van múltja, a jelenben él, s úgy tűnik, hogy a célt, amely miatt létrejött, még nem érte el. Szébb jövőt szeretne teremteni. Idekíváncozik Walt Whitman gondolata: „Minden korszak a múltat és a jövőt hirdeti, sosem saját magát.”

Ez a kijelentés egyben felhívás arra, hogy helyzetünket globális történelmi perspektívában nézzük. Múltnak, jelennek és

jövőnek egyaránt ki kell fejeződnie a piarista egyházi közösségek strukturális koordinátái között.

Más szóval a jelenbeli piarista generációnak egyetlen nagyon egyszerű kérésnek kell eleget tennie: nézzen a múltba és törekedjen a jövő felé. Ha így tesz, bölcs módon fogja megélni a jelent.

Ahhoz, hogy eljussunk a „piarista egyházi közösségek” létrehozásához, két alapvető kritérium teljesülése szükséges:

- nyitottság a piarista egyházi közösségek alternatívája felé,
- pragmatikus bölcsesség: számot vetni azzal, amivel rendelkezünk, és megtartani mindazt, ami használható.

NYITOTTSÁG A PIARISTA EGYHÁZI KÖZÖSSÉGEK ALTERNATÍVÁJA FELÉ

Az olvasónak fel kell tennie magának a kérdést, hogy miként viszonyul a piarista egyházi közösségekhez. Ha elzárkózva, szkeptikusan, közömbösen, iróniával vagy bizalmatlanul tekint rájuk, kérje az Urat, hogy nyissa meg a szívét, ébressze fel benne a reményt és töltsse el erővel. Minimális nyitottság nélkül még azon sem lehet elgondolkodni, hogy megvalósítható-e a piarista egyházi közösségek gondolata. Felmerülhet a kérdés: elkereszteltünk egy „teremtményt”, de van bármilyen megalapozott reményünk arra, hogy egyáltalán meg fog születni? Szabad útjuk van a piarista egyházi közösségeknek?

Ezekkel a kérdésekkel a következő kijelentéseket állítom szembe:

- „Az ég színéből tudtok következtetni, az idők jeleit meg nem tudjátok felismerni?”
- „Emeljétek fel a szemeteket, és lássátok meg, hogy a mezők már fehérek az aratásra.”
- „Elérkezett az idők teljessége.”
- „A világiak a főszereplői az emberek és a dolgok megújulásának” (II. János Pál).
- Figyeljétek az egyházi bázisközösségek csodálatos valóságát.

A piarista egyházi közösségek „praktópiá”-ra hívnak.² Az az előzőekben kifejtett felfogás, ahogyan az iskolát, a plébániát, a nevelési közösséget, a szerzetesi közösséget, Isten népét megközelítik, praktópiá, ugyanakkor összhangban van a helyes hitgyakorlattal. Az ezeket a szervezeteket jellemző struktúra, identitás és dinamika nem jobb, és nem is rosszabb más lehetőségeknél vagy megoldásoknál, véleményem szerint azonban a jelenlegi helyzetre a piarista egyházi közösségek adják a legmegfelelőbb választ.

A piarista egyházi közösségek elképzelése pozitív, reményteli, sőt, forradalmi, és elérhető alternatívát kínál.

Az egyházi bázisközösségek feladták a leckét a piarista egyházi közösségek számára. Egy analóg témán keresztül szeretném bizonyítani, hogy a piarista egyházi közösségek is praktópiát jelentenek. A piarista egyházi közösségek összhangban vannak az egyházi bázisközösségek által képviselt szellemiséggel. S ezek nem „puszta szavak”. Tegnap jöttek létre, és mára meghódították az egész világot. Nemcsak a harmadik világ egyházaiban, hanem a nyugati világban is ezek testesítik meg a reményt és az erőt. Mindez nagyon is érthető. „A közösségi lét és a közösség megélésének új módját mutatják meg. Provokatív próféciaát jelentenek az osztályokra tagolt világ számára. Fontos szerepet töltenek be. Azt jelzik, hogy a vallás nem egyéni ügy, hanem a társadalomban való felnőtt és kritikus jelenlétet kell elősegítenie. Kulturális közvetítést végeznek egy átmeneti korszakban, felülvizsgálják a hagyományos értékeket és ítéleteket.”³

„Az egyházi bázisközösségek alkalmazkodnak a történelemhez, az aktuális problémákhoz és reményekhez, így folyamatos megújulásra készítetik az egyházi közösséget, hogy az minél hűségesebb legyen az első életmodellhez.”⁴

---

² A *praktópiá* Alvin Toffler kifejezése a pozitív, reálisan elérhető elképzelése, gyakorlatban megvalósítható utópiára, mely utóbbi elérhetetlen vágyálmat jelent. (A fordító.)

³ GIANNI BAGET BOZZO: *La Chiesa e la cultura radicale* [Az egyház és a radikális kultúra], Queriniana, Brescia, 1979.

⁴ Bruno Secondin, in *Dizionario di spiritualità* [A spiritualitás szótára], Paoline, Milano, 1979.

A harmadik világ teológusainak negyedik kongresszusán használt megfogalmazással élve az egyházi bázisközösségek megmutatják, hogy „a spiritualitás nem csupán egy pillanat a szegények felszabadításának folyamatában, hanem Isten titokzatos megtapasztalása ebben az egész folyamatban. Azt jelenti, hogy Jézus Istenével találkozunk a kollektív történelemben és személyes mindennapjainkban.”

S mindezt, amit az egyházi bázisközösségek képviselnek, a piarista egyházi közösségek is szeretnék képviselni létezésükkel és tevékenységükkel, a kalazanciusi karizma mély megtapasztalásából kiindulva.

Az egyházi bázisközösségeknek azért van jövőjük, mert felismerték a történelem folyamatának áramlatait, létfontosságú gyökereit. Új értékeket képviselnek, és a mai antropológiai igényeknek megfelelnek.

A következő ábra, mely a *Dizionario di Spiritualità dei Laici* [A világiak lelkeségének szótára] című műben szerepel, a fenti-eket egy összehasonlító táblázatban foglalja össze:

<i>Szempont</i>	<i>Plébánia</i>	<i>Egyházi bázisközösségek</i>
Szerkezet	erős, hierarchikus	gyenge/ demokratikus
Doktrína (tan)	fontos/ hagyomány	nem elsődleges/ evangélium
Vezetés	klerikusok	világiak
Prioritás	vallásos gyakorlatok	erkölcsi értékek
Társadalmi réteg	középső és felső	szegény népréteg
Univerzalitás	keresztény állapot	„nyitott kapuk” egyháza
Szentségek	az üdvösség eszközei	az üdvösség jelei

Vallási értékek	az egyéni élethez	a közös cselekvéshez
Az egyház középpontja	Róma	a szegények

Nagyon óvatosan jegyezném csak meg, hogy a piarista egyházi közösségek is képesek lehetnek befogadni az egyházi bázisközösségekre jellemző értékrendet, ha alapító tagjaik hagyják, hogy az egyházat megújító Szentlélek inspirálja őket.

Ha hiányzik az az alapvető hozzáállás, amelyet a „piarista egyházi közösségek alternatívája iránti nyitottság”-ként írtam le, akkor nincs esély e közösségek létrejöttére. Ha elfogadjuk ezt az alternatívát, a piarista egyházi közösségek hasonló küldetést tudnak vállalni, mint az egyházi bázisközösségek. Egy „tópia”-t testesítenek meg. Arra törekednek, hogy olyanok legyenek, mint Jézus, aki „egy tópiát testesített meg, az új ember, az *ecce homo* megjelenését, aki a Názáreti Jézus”.⁵

PRAGMATIKUS BÖLCSESSÉG: SZÁMOT VETNI AZZAL,

AMIVEL RENDELKEZÜNK ÉS MEGTARTANI MINDAZT, AMI HASZNÁLHATÓ

A második kritérium feltételez egy állítást: a piarista egyházi közösségek általam javasolt alternatívája nem kizárólagos. Nem azt jelenti, hogy „el kellene söpörni”, „ki kellene dobni”, vagy „el kellene vetni” bármit is. Nem jelent semmilyen újdonságot. Annyit jelent, hogy kézzelfoghatóvá teszünk valamit, ami már jelen van, hogy abból indulunk ki, amink van. Javaslatom nagyon tiszteletteljes, de arra az erős személyes meggyőződésre épül, hogy „nem mehet így tovább”. Ha valaki előáll egy hatékonyabb alternatívával, én azonnal mellé állok.

A bölcsesség, mely a piarista egyházi közösségek létrehozásának folyamatát előmozdítja, feltételezi, hogy abból indulunk

⁵ LEONARDO BOFF: *La realización de la utopía: Jesús, el hombre nuevo* [Az utópia megvalósulása: Jézus, az új ember], Misión Abierta, 1978

ki, amink van, és hogy mai struktúrákra fordítjuk le a múltbeli formákat.

Hasznosítani mindazt, amivel már rendelkezünk. Nem szabad semmit sem elpusztítani vagy lebecsülni, ami már létezik. Ha valami megszűnik létezni, az csak amiatt történhet, mert a meglévónél valami jobb született és ért be, nem pedig amiatt, mert önkényesen elpusztítottuk. Ma a rendben körülbelül 76 apostoli csoport vagy mozgalom van. Egynek sem szabad elvesznie. Belőlük kell kiindulni.

Mindegyik már „létező csoport”-ban valamiképpen megnyilvánul a Szentlélek. Majd az élet mutatja meg, hogy a csoport időtálló vagy sem. Pál szavai ma is igazak: „A Lelket ki ne oltátok!” (1Tessz 5,19).

Maximális tiszteletet érdemelnek azok az emberek, akik nagylelkűen fáradoztak ebben az apostoli munkában, mert jónak találták azt. A Szentlélek segítségével ezek a struktúrák majd dinamikusabbá válnak, közelebb kerülnek az evangéliumhoz.

Mindannyian, férfiak és nők, akik – közületek sokan nagy tapasztalattal és hozzáértéssel – apostoli csoportok szervezésével foglalkoztok, fogadjátok gratulációmát és szívből jövő hálaomat, s bátorítalak titeket: csak így tovább! Folytassátok, amit elkezdtetek! Talán megláttok valami értékeset a piarista egyházi közösségek tervében. Legyetek nyitottak a Szentlélekre és az új emberre. A többi jön magától.

Ha a „piarista egyházi közösségek” létrehozása felé tartunk, akkor járunk el bölcsen, ha nem veszítünk el semmi értékeset. Az első lépést akkor tesszük meg, amikor tudatosítjuk magunkban, hogy mi van a birtokunkban. Milyen kincsei vannak a piarista rendnek az egyházban? Rengeteg minden:

- gyerekek és fiatalok százaira és ezreire tud hatást gyakorolni,
- rendszeres kapcsolatban áll szülők ezreivel,
- az intézményekben tanítók és tanárok ezreivel működik együtt,
- több ezer volt diák,

- rengeteg barát és szimpatizáns, főleg azok közül, akik egykor úgy gondolták, hogy úgy fogják megélni az evangéliumot, ahogyan Kalazancius tette,
- volt piaristák, akik egy napon felismerték, hogy Krisztus melletti döntésüknek nem a megszentelt piarista életmód felel meg leginkább, azonban továbbra is ragaszkodnak „evangelizáló hivatásukhoz” és a piarista család iránti szeretetükhöz,
- rengeteg egyházmegyés pap, akik szimpatizálnak a kalazanciusi karizmával,
- körülbelül kétszáz vallási közösség, amelynek már igen sok tagja belevetette magát abba az evangéliumi kalandba, hogy olyan csoportokat hozzanak létre és működtessenek, amelyek keresztények szeretnének lenni,
- több száz „szülők iskolája”-csoport,
- számos cserkészcsapat,
- különböző ifjúsági mozgalmak,
- imacsoportok,
- katekétacsoporthoz,
- „keresztény közösségek”,
- „húsvéti ifjúsági csoportok”.

S az összes, a piarista hatás által valamilyen módon érintett emberek között, sőt, még azok között is, akiknek semmilyen kapcsolatuk nincs a piaristákkal, több száz vagy több ezer olyan különböző korú és társadalmi státuszú férfi és nő van, akik megkapták vagy éppen most kapják meg a Szentlélektől a nevelés evangelizáló hivatását.

Igen, több száz olyan ember van, aki megkapja az ifjúság keresztény módon történő nevelésének *karizmáját*. Olyan kincse ez az egyháznak, amelyet többnyire nem ismernek fel, ezért nem is értékelnek. Ez az „energiatőke” elvész anélkül, hogy életté alakulna át.

Azoknak az embereknek a felfedezése, akik megkapják a széles értelemben vett „piarista karizmát”, komoly kiindulópontot jelent a piarista egyházi közösségek felé vezető úton.

Híd a piarista egyházi közösségek létrehozásához. Ezek az emberek csak arra várnak, hogy valaki ráébredje őket, hogy milyen karizmát vagy ajándékot kaptak, és azt mondja nekik: „menjetek ti is a szőlőmbe” (Mt 20,4).

S még más is van a piarista rend birtokában:

- egy olyan csodálatos történelmi pillanat, amelyben a világokban tudatosult, hogy felelősségük van az Úr Jézus egyházában;
- varázslatos perspektíva, „az önkéntesség reneszánsza”, azaz számos ember, aki felfedezte, hogy az élet kegyelem, felismeri, hogy milyen ajándékokat kapott és hogy azokat úgy kell használnia, hogy nem vár érte viszonzást;
- rendkívüli összhang a világiság keresztény értékével. Mielőtt megalapította a piarista rendet, Kalazancius „világi piarista rendet” akart létrehozni.

Érdemes egy pillanatra elidőzni e hatalmas gazdagságnál. Szeretném, ha az olvasó elgondolkodna az alábbi négy „kincsen”:

- a kalazanciusi karizmában részesülő emberek sokasága,
- az önkéntesség reneszánsza,
- a piarista rend világiságának gyökerei,
- a család szerepe a II. vatikáni zsinat és Puebla perspektívájában.

E kulcsfontosságú témák segítségével érthetjük meg és érhetjük el a piarista egyházi közösségek céljait. Én most csak az első szempontot fejtem ki.

**TÖBB SZÁZ VAGY EZER OLYAN EMBER VAN,
AKI RÉSZESÜL A „KALAZANCIUSI KARIZMÁBAN”**

Ehhez el kell fogadni azt, amit már sokszor elmondtam: a piarista karizma nemcsak a piaristáké. Nem a piarista rend tulajdona, hanem Isten népéé, amelyben vannak és lesznek a piaristákon kívül olyan különböző korú férfiak és nők, akik rendelkeznek a fiatalok evangelizálásának karizmájával vagy hivatásával. Ha ez így van, ezek az emberek részesülnek a

kalazanciusi karizmában, amely nem a jelenlegi piarista struktúrának van kizárólagosan fenntartva. A Lélek akkor és ott fúj, ahol akar. Ugyanaz a Lélek ajándékozza a kalazanciusi karizmát a piarista szerzeteseknek, amely azzal másokat, világiakat és papokat is megajándékoz. Mindenki, aki egyetért Kalazancius nézeteivel, részesül abban a karizmában, amelyet rendünk a Lélektől kapott. Tehát találkozhatunk olyan emberekkel, akik részesülnek a piarista karizmában, anélkül, hogy kapcsolatban lennének a piarista renddel.

Ez a valóság jelen van az egyházban, és minden piarista rendtagnak kötelessége felfedeznie. Úgy vélem, hogy lemondtunk erről a felelősségről egyéni és intézményi szinten egyaránt. Amikor megtaláljuk ezeket az embereket, örvendeznünk kell, el kell ismernünk és valamilyen módon integrálnunk kell őket a piarista rendbe. Mi több, minden piaristának időt kellene szánnia arra, hogy ilyen „piarista világiakat” keressen.

Ne értsetek félre. Nem arról van szó, hogy „piaristákat csináljunk”, sem arról, hogy közöljük másokkal a piarista karizmát. Ezt a Szentlélek végzi el. A mi munkánk és küldetésünk az, hogy megtaláljuk azokat, akik megkapták ezt a karizmát. Létezhetnek olyan piaristák – vagyis olyan személyek, akik részben rendelkeznek a piarista karizmával –, akik nem tudnak erről... A piarista szerzetesek feladatai közé tartozik, hogy együttműködjenek az ilyen személyekkel, hogy azok megismerjék saját magukat, és tudatára ébredjenek, milyen ajándékot kaptak, és megtudják, hogy ők is piaristák, mert részesültek a kalazanciusi karizmában.

Ha vannak olyan ismeretlen piarista *testvérek*, akik részesülnek a kalazanciusi karizmából, nem a saját családunk iránti szeretet hiányát mutatná-e, ha nem mennénk e testvérek elé, hogy befogadjuk őket a világi piarista testvériségbe?

E kijelentéseket a fent említett csoportok bizonyítják, s erről tanúskodik az argentinai *Movimiento Calasanz* [Kalazancius-mozgalom] egyik koordinátorának levele:

„Ma 21 csoportunk van, amelyekbe összesen körülbelül 300 fiatal tartozik: diákok, volt diákok, egyetemisták és diplomások, akik azonosultak a piarista misztikával, amelyet eszményünknek tartunk és amely mellett elköteleztük magunkat. Ezt a következő szavakkal fejezzük ki: *Krisztus, a mi fényünk; Kalazancius mutatja az utat; a világ a mi feladatunk*. A különböző közösségek, amelyek egyesítenek minden csoportot, gyarapodnak mind minőségileg, mind mennyiségileg, jól haladnak egyensúlyuk és útjuk megtalálása felé, ami néha hibákkal és nehézségekkel jár. Azonban az első közösségek tanúságtételéből merítünk erőt: »sok szorongatás közepette kell bejutnunk Isten országába« (ApCsel 14,22).”

A levél az argentinai ifjúsági csoportok által általánosan használt jelmonddal zárul: „Kalazancius egyesít minket.” Csodálatos ez a megézés. Ezek a fiatalok összhangba kerültek Kalazanciussal, mert az Úr a szívükbe helyezte azt az ajándékot, azt az inspirációt, amelyet később elkezdett a piarista rendben. Ezek a fiatalok a „Kalazancius egyesít minket” jelmondat jegyében élnek. Más szóval, szeretnék kifejezni hálájukat azért, hogy részesei lehetnek a kalazanciusi karizmának. Ezt jelenti, hogy valaki „piarista világi”. Ahhoz, hogy újra felvirágoztassuk Kalazancius művét, feltétel nélküli és sürgős kötelességünk, hogy felfedezzük a piarista világiakat, tudatosítsuk bennük, hogy milyen karizmat kaptak, megnyissuk előttük a rend kapuit, és együttműködünk velük, hogy képezzék és megszervezzék magukat.

Mindezzel arra akartalak felhívni benneteket, hogy vonjuk be ezt az ismeretlent, a „piarista világit” a piarista rendbe, a következő két kérdésre válaszolva:

- a „piarista világiak” identitása,
- a világi piarista testvériség létrehozásának terve.

A „PIARISTA VILÁGI” IDENTITÁSA

Mielőtt felvázolnám a piarista világi személyiségét, először összefoglalom, hogy mi *nem* a piarista világi:

- Nem egyszerűen Kalazancius tisztelője.
- Nem olyan személy, aki szeretne egy jámbor társulat tagja lenni.
- Nem másodrendű szerzetes.
- Nem a rend régi jótevőinek egyike.
- Még kevésbé plébániai alkalmazott.
- Nem társult piarista (aggregátus).
- Nem is egy lehetséges „harmadrend” tagja.

A fenti negatív állításokkal szemben következzen néhány *pozitív kijelentés*:

- A piarista világi mindenekelőtt világi. Világi módon él, tudatában van: az a hivatása, hogy az Úr Jézusról tanúskodjon a világban.
- Olyan világi, aki meghívást kapott arra, hogy részesüljön a kalazanciusi karizmában, és hogy azt teljes mélységében megélje családi kötelezettségeiben és a piarista rendtagokétól eltérő körülmények között.
- Erőteljesen belegyökerezett a világba, társadalmi-politikai elkötelezettséggel.
- Hangsúlyozza a rendre jellemző karizma prófétai jellegét.
- Szívén viseli a gyerekek és fiatalok nevelését, hogy meg lehessen változtatni a társadalmat.
- A keresztény társadalmat megújító kovász.
- Az Úr Jézust tartja igazodási pontnak.
- Tudja, hogy Isten népéhez tartozik, és nem címzettje, hanem cselekvő résztvevője az evangélium hirdetésének.
- Tanúságot tesz Krisztusról családjában és a környezetében.
- Értékesnek tartja saját nemzeti kultúráját, és nagy jelentőséget tulajdonít a hit és a kultúra összehangolásának, a szakmai hozzáértésnek, a társadalmi problémák megoldásában való részvételnek, miközben igyekszik barátságban és szeretetben élni.

- Erős szeretetet tanúsít az egyház és Kalazancius iránt; együttműködik az egyházi hierarchiával a speciális missziók során az evangélium hirdetése érdekében.

E kijelentések alapján már kirajzolódnak a piarista világi *identitásának* vonásai.

Ez a piarista lét egyik formája. Van valami alapvető dolog a piarista világiban és a piarista szerzetesben. A piarista rend specifikus és sajátos karizmája és a piarista világi hivatása és karizmája egy irányba mutat. Ezt az alapvető, közös egy irányba tartást Kalazancius inspiráló jelenléte idézi elő. Ő teremti meg a kommuniót és hozza létre a kölcsönös integrációt a piarista rend és a piarista világi között. Így elérkeztünk *egymás karizmatikus kölcsönös kiegészítéséhez*. Megmarad a szerzetes megszentelt jellege és a piarista világi világi (szekuláris) volta (GS 43; AG 21; LG 12; 1Kor 12,7–12).

Rendkívüli megérezés erejével hat az argentinai *Movimiento Calasanz* jelmondata: valóban, „Kalazancius egyesít minket”.

Kalazancius az az erő, amely összekovácsol minket. Ha ebbe mindenki hozza magával mindazt, amit kapott, valódi piarista közösség születhet, amely alapja a *piarista családnak*. A piarista szerzetes és a piarista világi egyformán piarista, csak két különböző módon.

A piarista világi

- részese annak a karizmának és küldetésnek, amelyet Kalazancius az egyház szolgálatába állított,
- a kalazanciusi karizmának megfelelően él, amely őt arra készíti, hogy a társadalmi-politikai körülmények szerint hirdesse az evangéliumot, és hogy Krisztushoz hasonlóan a szegények, mindenekelőtt a gyerekek és fiatalok mellett álljon ki,
- olyan keresztény, aki a kalazanciusi karizmával azonosulva, a gyerekek és fiatalok evangelizálásának szükségességétől megszólítva hagyja, hogy a Szentlélek vezesse, és próbálja megosztani törekvéseit a *kalazanciusi családdal*, amelyhez jól körülhatárolt elkötelezettségi formában tartozik,

- világi hívő állapotát a keresztségben kapott papi, próféta és királyi dimenzióban egyre mélyebben megéli, hogy Krisztusban újra egyesítsen mindent (LG 10–11; 30–42; AA 4–7; GS 43; 72; AG 15,21; SC 14),
- oly módon él világiként, hogy végül mindenben Isten tanúja legyen,
- életstílusában és élete megszervezésében *önállónak* kell lennie, miközben továbbra is *közösségben* marad a piarista szerzetesi családdal, és részt vesz annak életében (AA 20).

Az „önállóság a közösségben” azt jelenti, hogy a piarista szerzetes, a piarista atya többé nem *(lelki)vezető*, hanem *testvér*, aki ugyanazt a karizmát kapta, mint a piarista világi, és együtt halad a többi rendtaggal, osztozva örömben és fájdalomban, a hit megtapasztalásában, egy, a piarista rend és a piarista világi között zajló, immár nem atyáskodó, hanem testvéri párbeszédben. E párbeszéd kölcsönös kibontakozáshoz vezet, létrejön a *szerzetescsalád* tagjaival való együttműködés és megvalósul az egymás életében való kölcsönös jelenlét.

Az egyháznak ez a „kincse” itt van előttünk: az a több száz és ezer világi, aki megkapta azt az ajándékot, hogy keresztény nevelő lehet. Nem tennének-e a piaristák csodálatos szolgálatot az egyháznak, ha közbenjárának, hogy ezek az emberek fogjanak össze a hatékonyabb apostoli munka érdekében? A térítői buzgalmat féltetve, nem tennék-e szintén nagy szolgálatot azzal, ha megismertetnék velük Kalazanciust, a nevelőt, az ő mindig aktuális személyiségét, és máig élő mozgósító erejét?

Ez a lehetőség szorosan összefügg a rend egy másik „kincsével”, amelyet korábban „*a piarista rend világiságának mint keresztény értéknek a gyökerei és megnyilvánulásai*”-nak neveztem. A történészek nem vizsgálták meg, hogy milyen mélyek ezek a gyökerek, és nem vizsgálták a világiságot (szekularitás) mint keresztény értéket Kalazanciusnál. Én nem értek ehhez a témához, mindaz, amit mondok, a P. Giovanni Ausendával folytatott beszélgetéseken vagy az ő kutatásain alapul.

Meghagyom a történészeknek, hogy foglalkozzanak ezzel a kérdéssel, és csak néhány példát említek, hogy bemutassam, milyen módokon nyilvánult meg Kalazancius világisága:

- a Kalazancius által alapított világi [secularis] piarista rend,
- a „befogadási tanúsítvány” [diploma di figliolanza],
- a piarista harmadrend,
- a testvérületek [konfraternitások] Kalazancius életében.

Mindegyik megnyilvánulási formáról csak pár szót ejtenék, amennyi elég ahhoz, hogy mindaz, amit alapítónk a maga korában megsejtett, utat mutasson a jelen történelmi helyzetben. Ezek a történelmi adatok alátámasztják azt a tézist, hogy a piarista egyházi közösségek és a piarista világi testvériség azokat a megérzéseket valósítják meg újra, amelyek már Kalazanciusban is megszülettek.

A KALAZANCIUS ÁLTAL ALAPÍTOTT VILÁGI PIARISTA REND

Kalazancius először világi piarista rend alapítását tervezte. Azt is mondhatnánk, hogy a „piarista világi” történetileg megelőzte a piarista rendet.

Kalazancius előtt az összes világi jámbor egyesület a keresztény szeretet gyakorlására jött létre. Kalazancius új irányt vesz: a világiakat a nevelő és evangelizáló munkába vonja be.

Érdemes többet megtudnunk arról, mit gondolt és tett Kalazancius ezen a téren.

Miután egy levelében a következőket írta: „megtaláltam a legjobb módját annak, hogyan szolgáljam Krisztust a szegény gyermekek segítése által, és ezt a világ minden kincséért sem fogom elhagyni”, a világiakhoz fordulva hozzálátott „találmánya”, a „keresztény népiskola” megvalósításához. Tevékenységének első tizenhét évében, 1599 és 1617 között tehát világi piarista rendről beszélhetünk.

Úgy tűnik, hogy Kalazancius elméjében egy világi piarista rend gondolata volt születőfélben. Azt tervezte, hogy a világiakat bevonja az evangélium hirdetésébe.

Magának Kalazanciusnak ebben az első tizenhét évben 73 világi munkatársa volt, akiknek a neve fel van jegyezve a piarista dokumentumokban. Az alapító kezdeményezését továbbiak követték. Íme néhány adat a rend történetéből, amelyek azt bizonyítják, hogy a „piarista világi” státusz mögött régi hagyomány áll. P. Claudio Vilá írt egy kéziratban maradt tanulmányt erről a témáról.

1617 után is tanított Kalazancius iskoláiban néhány világi, akik közül páran együtt laktak a szerzetesekkel. Meg kell említenünk a pap Baiano Andreát, aki a San Pantaleóban halt meg 1639-ben, a jegyző Cosimo Contit, aki ugyanott hunyt el 1621-ben, egy Cipriano Martínez nevű spanyol klerikust, aki 1624-ben, valamint Francesco Selvaggit, aki 1627-ben a San Pantaleóban élt.

Maga az alapító írja nápolyi tartózkodása idején Rómába, P. Grazianinak 1627. február 27-én a következőket: „Szívesen venném, ha arra az időre, míg a mieink közül többen is hiányoznak az iskolai munkából a betegség miatt, néhány világi tanítót felfogadna kisegítőnek és elhelyezné őket abban a szobában, amelyben Sig. Reginaldo lakott társával együtt. Helyeztessen el benne három vagy négy ágyat, és majd külön étkezzenek. Erre a munkára felfogadhatná azt a tortonai papot és azt a luccai ifjút. Annak a nápolyi királyság területéről érkező ifjúnak az ügyét halassza el érkezésemig, mivelhogy az ilyen dolgokban nagy óvatosságra van szükség” (590. levél).

Lehetne további konkrét adatokkal folytatni a sort. Biztosan tudjuk, hogy Ventura Serafellini szépírást tanított a San Pantaleóban egészen 1664-ben bekövetkezett haláláig. Giovanni Alfonso Borelli 1677 és 1679 között élt a San Pantaleóban, és ott is halt meg: a szerzetesekkel élt közösségben, gondosan végezte a vallásgyakorlatokat, és matematikára oktatta a klerikusokat.

BEFOGADÁSI TANÚSÍTVÁNY [DIPLOMA DI FIGLIOLANZA]

A fentiek mellett szólnunk kell Kalazancius egy másik gondolatáról: spirituális köteleket szeretett volna létesíteni mindazokkal, akik érdekeltek voltak és együttműködtek a piaristákkal az

egyház és a társadalom szolgálatában. Ezt fejezte ki a befogadási tanúsítvány.

Kalazancius egy jogi dokumentum révén, amelyet „figliolanza”-nak nevezett, spirituálisan befogadta a piarista rendbe azokat, akik lelkületüket tekintve piaristák voltak, vagyis azokat, akiket az előbb „piarista világi”-nak neveztem, akik rokonszenveztek a kalazanciusi karizmával, és valamilyen módon részesültek abból.

Kalazancius legalább hatvanegy levelében tesz említést különböző városokba küldött tanúsítványról, másfelől rengeteg olyan, Kalazanciusnak címzett levelet ismerünk, amelyben ilyesfajta befogadási dokumentumokról van szó. Meg kell jegyeznünk, hogy Kalazancius férfiaknak és nőknek, illetve testvérületeknek egyaránt megadta a „figliolanza” státuszt.

A későbbiekben, ahogy a rend fejlődött, a „figliolanza” helyett a *konfáteri oklevél* [Diploma di Fraternità] elnevezést kezdték el használni. Ezt az oklevelet a mai napig adományozzák, de ennek indítékai és hangsúlyai véleményem szerint „eltorzultak”, még akkor is, ha az 1969-es egyetemes káptalan néhány pontban foglalkozott azzal, hogyan lehetne előmozdítani alapítónk e kezdeményezésének megújítását.

A piarista rend és a világiak kapcsolatáról szóló határozat öt pontja szól a konfráteri diplomáról. Négyet idézek közülük:

Az 1022. pontban e tagok identitását határozzák meg a következő szavakkal:

„Ők, akiket a valódi kalazanciusi szellemiség lelkesít, valóban testvéreink, és a mai társadalomban élő hatékony munkatársakként jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy kiterjedjen apostoli munkánk ereje és hatósugara.”

Az egyetemes káptalan a „kalazanciusi szellemiség” kifejezést használja, nem a „karizma” szót, mert az még a II. vatikáni zsinat dokumentumaiban sem fordult elő. A zsinat a következő kifejezésekkel élt: „elsődleges inspiráció”, „az alapító szellemisége és céljai”. Ha ma íródna a fent idézett szöveg, akkor az

„akiket a valódi kalazanciusi szellemiség lelkesít” kifejezést az „akik részesültek a kalazanciusi karizmából” kifejezésre cserélnék.

Az 1023. pont az én olvasatomban arra hív fel, hogy gyűjtünk össze mindenkit, „akit a valódi kalazanciusi szellemiség lelkesít”, vagyis akik megkapták az ő karizmáját. Annak a világi piarista testvériségnek a csíráját látom itt, amelyért cselekszem és imádkozom.

Az egyetemes káptalan így fogalmazott:

„Kívánatosnak tartjuk, hogy a jövőben pontos nyilvántartás készüljön ezekről a testvéreinkről, mind az egyes tartományokban vagy demarkációkban, mind az egész rendben, és hogy ezek a nyilvántartások időről időre nyomtatásban is megjelenjenek a tartományok és a nagyobb területi egységek szokásának megfelelően.”

A „testvérek, akik megkapták a kalazanciusi karizmát” ebben a káptalani rendelkezésben egy szintre kerülnek a szerzetesekkel, és e testvérek névsorát meghatározott időnként meg kell jelentetni.

Rögtön ezután a káptalan olyan kezdeményezést tesz, amelyet én a *testvériség minimális struktúrájának* neveznék. Ez olyan tettekben fejeződik ki, amelyek szorosabbra fűzik ezeket a bensőséges kötelekeket.

„Javasoljuk továbbá, hogy minden évben a provincia (viceprovincia vagy más demarkáció) valamelyik rendházában jelöljenek ki egy napot, amelyen misét mondanak a testvérekért [konfráterekért] és baráti összejövetelt tartanak velük, hogy megerősítsék a testvéri kötelekeket és testvéri párbeszéd során megtárgyalják az egész piarista család aktuális problémáit” (1024. pont).

Végül pedig meg kell szervezni őket: ki kell választani, ki kell képezni és el kell indítani a küldetésre mindazokat, akik

megkapták a Szentlélek ajándékát, melynek révén egységben vannak a kalazanciusi karizmával. A káptalan azt kéri, hogy minden tartomány jelöljön ki egy szerzetest erre a célra.

Ezzel a döntéssel az egyetemes káptalan még inkább hangsúlyozta, milyen fontosnak tartja a világiak bevonását a rendbe, vagyis, ahogyan többször elmondtam, a világi piarista testvériség megeremtését. Így hangzik ez a nagyon rövid javaslat:

„Érdemes lenne az egyes tartományokban kijelölni egy-egy szerzetest, akinek az lenne a feladata, hogy megszervezzon mindent, ami a testvérekkel kapcsolatos” (1025. pont).

Az 1969-es egyetemes káptalan által kiadott *Határozat a világiakról* e pontjait Kalazancius szellemiségének jegyében olvasva, kiemelem a világi piarista testvériség strukturális elemeit. A káptalan:

- megállapítja, hogy vannak „piarista világiak”, akik részesülnek a kalazanciusi karizmából,
- kéri, hogy a „piarista világi” státusz kapjon elismerést azáltal is, hogy ezek a személyek kerüljenek be a *rend egyetemes katalógusába* [Catalogus Generalis], amely a piarista család tagjait tartja számon,
- előírja, hogy legyenek olyan összejövetelek, gyűlések, amelyeken a résztvevők megoszthatják egymással hitüket, kifejezésre juthat a piarista szeretet, és szóba kerülhetnek a piarista család aktuális problémái,
- javasolja, hogy minden tartományban építsék ki a piarista világiak szervezetét, akiket egy piarista szerzetes kísér és vezet képzésük és szolgálatuk során.

Milyen lépésekre került sor a rendben tizenöt év alatt azóta, hogy az 1969-es káptalan kijelölte ezeket a strukturális elemeket? Azt leszámítva, hogy néhány tartományban megszervezték az úgynevezett szülők iskoláját és ott magas színvonalú munkát végeznek, nem hiszem, hogy igazságtalan vagy peszsimista vagyok, ha azt mondom, hogy még nem fedezték fel a

„piarista világít”, aki itt van a piarista világban, Isten egyházában. S ha belegondolunk, hogy a zsinat óta eltelt tizennyolc évben nagyon erős igazságok hangoztak el többször is, de megszelídítettük őket és közhelyek maradtak...

Szigorúan evangéliumi igazságok:

- Isten népe a főszereplő,
- a világiak nagykorúak,
- a világiak mellett kell állni képzésük során,
- a világiság önmagában érték,
- bizonyos mértékben megszületik az „önkéntesség”,
- az egyházban a szolgálatok új formát öltenek.

E halasztást nem tűrő igazságok jelzik a piaristák számára a Szentlélek megújító erejét az egyházban. E sort kiegészítem alapítónk kezdeményezésével, amely értéknek tekintette a „világiságot”.

S most, hogy kirajzolódott előttünk ez a kép, felteszem a kérdést: nem hívja és indítja ez a piaristákat arra, hogy újra megfelelő perspektívába helyezték Kalazancius kezdeményezését azáltal, hogy a „világiság” jellemző vonásait arra használják fel, hogy valami újat teremtsenek, olyat, amely megfelel a mai kornak? Ezt a „valami újat” *világi piarista testvériség*nek nevezem.

PIARISTA HARMADREND

Szeretném felhívni a figyelmet a Kalazanciusnál észlelhető világiság egy másik gyökerére. A piarista harmadrendre gondolok.

Az alapító idejében élő „harmadrendi” alakja eltér attól, ahogyan ma látjuk azon szerzetekbe tartozó harmadrendieket, amelyekben még létezik ilyen „társulás”. A harmadrendiek az esetek többségében a közösségbe befogadott személyek voltak, akik szerettek volna szerzetestestvérek lenni a rendben, elláttak bizonyos feladatokat, és egyes esetekben aztán elkezdték a noviciátust.

A harmadrendiek intézménye az alapító idejében nem volt sikeres. A rend történetében számos kísérlet történt arra, hogy létrehozzák a piarista harmadrendet.

1887-ben P. Ricci generális javaslatot tett egy olyan egyesület létrehozására, amely a tanárokat és a fiatalok nevelésének egyéb résztvevőit foglalja magában. A javaslat célja ugyanaz volt, mint amit én is említettem korábban a piarista egyházi közösségekre vonatkozóan: a diákok hiteles keresztény neveléséről gondoskodni. P. Ricci Merendinit bízta meg a harmadrend statútumainak kidolgozásával.

1887 augusztusában, a S. Lorenzo ai Monti-rendházban alakult meg az első harmadrendi csoport. Ugyanebben az évben december 14-én a bíboros vikárius a San Pantaleóban hivatalosan felállította a piarista harmadrendet, 20-án pedig XIII. Leó pápa apostoli brévéjével jóváhagyta azt, és számos kiváltságot juttatott neki.

1891-ben Kubában, a következő évben pedig Panamában is meggyökerezik a piarista harmadrend. Éppen Panamában nyomtatják a havannai és a panamai püspök engedélyével 1896-ban az 1891-ben összeállított statútumokat és az 1892-ben írt Konstitúciókat.

Talán Olaszországban, Nápolyban és Firenzében élt meg hosszabb időt a harmadrend intézménye; különösen Firenzében, ebben a régi piarista hagyományokkal rendelkező városban: amikor P. Alfani 1940-ben meghalt, még élt a harmadrendi Anna Baretta tanárnő.

A legutóbbi kísérlet Spanyolországban 1956-ban kezdődött. P. Rafael Pérez Azpeitia nagyon szerette volna újjáéleszteni a harmadrendet. Az 1956 és 1958 között Pamplonában megjelenő folyóirat, az *En pie por un mundo mejor* [Induljunk egy jobb világért] igyekezett elősegíteni egy harmadrendi egyesület létrejöttét.

P. Rafael Pérez Azpeitia az általa Irachéban szerkesztett *Cumbre y lucha* [Csúcs és harc] című folyóirat néhány száma révén elérte, hogy Estellában, Tafallában, Tolosában és Pamplonában harmadrendi csoportok alakuljanak. Ez utóbbi városban 500 fiatal jelentkezett.

1957. december 27-én Tomek Vince generális, aki a kezdetekben bátorította P. Rafaelt, Estellában hivatalosan felállította

a harmadrendet, amit december 30-án a pamplonai érsek határozata követett.

TESTVÉRÜLETEK KALAZANCIUS KORÁBAN

A Kalazancius által a világiaknak tulajdonított érték az abban korban *testvérületeknek* nevezett társaságokban is testet öltött. Az itt szereplő állítások P. Giovanni Ausenda *Apostolato estrascolastico nella tradizione scolopica* [Iskolán kívüli apostoli munka a piarista hagyományban] című művén alapulnak.

Az utóbbi időben a renden belül nem sok figyelmet szenteltek Kalazancius testvérületeinek.

Természetesen a testvérületeket nem alapítónk találta fel. A világi apostolkodás e formája a 7. században alakult ki Szent Bonifácnak köszönhetően, s a 15. században élte fénykorát. Amikor Kalazancius Rómába érkezett, rengeteg virágzó testvérületet talált. Személyes vonzódása a „világiság” iránt arra ösztönözte, hogy rögtön rokonszenvezzon ezekkel a világi apostoli mozgalmakkal, és hogy öt testvérületbe is beiratkozzon. Innen kiindulva segítette elő diákok és felnőttek szervezett csoportjainak a megalakulását. S „mielőtt létrejött volna a Páli Kongregáció, Kalazancius megalapított egy testvérületet” (Frascatiban), amelyet „Isten anyjáról” nevezett el.

Szeretném ismét hangsúlyozni azt a korábban említett tényt, hogy Kalazancius a piarista rendházakban működő különböző társulatoknak a rendbe történő befogadást tanúsító iratot adományozott, amelyet sokáig „figliolanza”-nak hívtak.

Az olvasó számára érdekes lehet a testvérületek néhány jellegzetes vonása:

- Nem tulajdonítottak nagy jelentőséget a kultúrának.
- Beérték a hittan oktatásával.
- Képzésük arra korlátozódott, hogy lelkiatyjuk rendszeresen beszédekert tartott nekik.
- Egy világi csoport vagy egy szerzetesi közösség kezdeményezéséből jöttek létre.
- Hivatalosan a nagyobb előjárók alapították őket.

- Azok a testvérületek, amelyek egy templomhoz kapcsolódva jöttek létre, a piarista közösség előjárójának vezetése alá tartoztak.
- A testvérület felelőse nem pap volt, hanem egy piarista szerzetestestvér, aki egyben tanár is volt.
- A tartományfőnök és a rendfőnök vizitációja a testvérületeket is érintette, sőt, fennmaradtak azok a kérdések, amelyek a vizitáció során elhangzottak:
  - Hány felnőttből és hány diákokból álló testvérület van a rendházban?
  - Hány tagjuk van?
  - Mi a testvérület neve (titulusa)?
  - Melyik atya vagy testvér felel a testvérületekért?
- Volt saját statútumuk, amelyet a tartományfőnök, még gyakrabban pedig a rendfőnök, sőt, Róma vikáriusa hagyott jóvá. Még megvannak azok a statútumok, amelyeket Kalazancius adott a frascati testvérületnek; a kézirat 1617-ből származik, és a generálisi levéltárban található. Figyelemreméltó, hogy ez a diákok alkotta testvérület négy hónappal azután jött létre, hogy Kalazancius megalapította a városban a piarista rendet.
- Felépítésük hasonlít a rendéhez: noviciátus időszaka, munusok (feladatkörök) stb.
- A piarista testvérületek két típusba sorolhatók: vagy csak diákokból, vagy csak felnőttekből álltak. Ritkán fordult elő, hogy egy felnőtt a diákok testvérületének a tagja legyen, sokkal gyakoribb volt ennek az ellenkezője.
- A testvérületekben férfiak és nők vegyesen vettek részt.
- A tagokat az általános gyűlés titkos szavazása alapján vették fel. Ezután beöltöztették őket, és elkezdődött számukra a noviciátus időszaka. Miután letették a fogadalmat, teljes jogú tagokká váltak.
- A statútumok szabályozták a vallási, karitatív tevékenységeket és a szerzetesi közösséggel való kapcsolattartást.
- Székhelyük általában egy piarista rendházban volt.

E vázlatos történelmi ismertetés után szeretném hangsúlyozni az alábbi konklúziókat, amelyeket szintén P. Ausenda már idézett tanulmánya ihletett.

Kalazancius

- megköveteli, hogy egy új piarista közösség létrehozásánál a nélkülözhetetlen elemek között ott legyen a templom is. Számára ez ugyanolyan fontos, mint a szerzetesek lakhelye, s a templomban végzett cselekedetekkel egy szintre helyezi a szerzeteseknek a testvérületekben való részvételét.
- Támogatja, hogy sok testvérület működjön az iskolákban.
- Kéri, hogy a szerzetesek szorgalmasan és gondosan törődjenek a testvérületekkel.
- Javasolja, hogy a szerzetesek kölcsönös egységben éljenek és dolgozzanak a testvérületek tagjaival.
- Nem engedi, hogy e testvérületek, egyesületek vagy, ahogyan ma mondanánk, közösségek és az iskola között konfliktus legyen.
- Figyelmet szentel annak, hogy tisztázódjon a szerzetesi közösség és az iskolához kapcsolódó egyesületek viszonya.

P. Ausenda művét egy finom észrevétellel zárja, amelyet szó szerint idézek: „Nyilvánvaló, hogy a testvérületekben való részvételt nem lehet a szó szoros értelmében véve a piarista karizma egyik aspektusának tekinteni, ugyanakkor a papi karizmának részét képezi, így ebből a szempontból jogosnak tartom, ha olyan kiegészítő piarista karizmaként tekintünk rá, amely képes hozzájárulni az iskolából kikerülő fiatalok és szüleik fejlődéséhez.”

Most, hogy vázlatosan bemutattuk a Kalazancius által ösztönzött testvérületeket, lehet-e újdonságnak, sznobizmusnak, divatnak tartani a piarista egyházi közösségek gondolatát? S lehet-e utópiának tartani azt, hogy e piarista egyházi közösségeket *világi piarista testvériség* néven fogjuk össze, s azt, hogy ebben a testvériségben a piarista család „kiterjesztését” lássuk?

Szeretném megjegyezni, hogy Kalazancius e kezdeményezéseinek – piarista szerzetesintézmények és testvérületek – különös

jelentősége van a kereszténység számára akkor, amikor a világiak szerepe és a világiság értéke nem kap elismerést.

Tehát ebből a lehetséges egyesülési modellből kiindulva igyekszem kézzelfoghatóbbá tenni az olvasó számára a világi piarista testvériséget. Mi a világi piarista testvériség? Melyek a strukturális jellemzői? Hogyan lehet elősegíteni a létrejöttét? Mit jelent a „piarista világi”-terv elindítása? Milyen kapcsolatban van a piarista egyházi közösségekkel és a piarista renddel? Ezekhez a problémákhoz nyújtok némi útmutatást, a többi az egyes tartományokon múlik.

VILÁGI PIARISTA TESTVÉRISÉG

Tisztáztuk, hogy ki és milyen a piarista világi. Ez a kalazanciusi karizmában való részesülés egyik formája, s a piarista világiakat az egyesíti, hogy mindannyiuk számára Kalazancius a viszonyítási pont. A piarista elem és a világi elem nem áll szemben egymással: harmonikus egzisztenciális egységben átjárják egymást.

A keresztény világi lét is Istentől kapott hívóadás. Olyan ajándék ez, amely Krisztussal való különleges közösséget és az egyházon belül sajátos küldetést jelent.

A világiak nem pusztán a maradék, amit a papok és a szerzetesek elkülönítésével kapunk meg.

Ahhoz, hogy valaki „piarista világi” legyen, természetesen nem feltétlenül szükséges valamilyen csoporthoz tartoznia. Olyan időket élünk azonban, hogy úgy tűnik, éppen a „közösség” biztosítja a megfelelő légkört a keresztény növekedéshez. Tehát e több száz és ezer „piarista világi”, szétszórva szerte a világon az egyház Istentől kapott ajándékaként – így neveztem a korábbiakban Isten népét, amely kapcsolatban van a kalazanciusi művel – alkotná a piarista egyházi közösségeket. A piarista egyházi közösségek pedig világi piarista testvériséggé szerveződnének.

MI A VILÁGI PIARISTA TESTVÉRISÉG?

A világi piarista testvériség olyan hívők – piarista világiak – csoportja, akik részesei a piarista karizmának és küldetésnek, és együtt éreznek azzal. Tagjai nem álruhás szerzetesek, hanem a

piarista egyházi közösségekben összegyűlt piarista világiak. A rend nem kíván közvetlen hatalmat gyakorolni fölöttük, és nem akarja ellenőrizni őket. A történelmi tapasztalat igazolja, hogy ha a világiak nem nagyon vállalnak közvetlen felelősséget az egyházi egyesületekben vagy közösségekben, az egyház klerikalizálódik, klasszikus jobb- vagy baloldali formában. Az autonóm világi piarista testvériség bizonyos mértékben függ a rendtől, amelynek a karizmájából részesül.

Levonva a történelmi tanulságokat a rend és a világi piarista testvériség kapcsolata

- családi kapcsolat,
- a közös karizmából fakadó kapcsolat,
- a küldetésben megvalósuló kapcsolat lesz.

A világi piarista testvériséget alkotó piarista egyházi közösségekben a kegyelem ölt testet: e közösségek létrejötte a Szentlélek műve, és mint ilyen, nem ránk, emberekre tartozik. Másfelől azonban igenis ránk tartozik, amennyiben nélkülözhetetlen együttműködésről van szó.

Bár a piarista egyházi közösségek és a világi piarista testvériség „az evangélium hirdetői és az evangélium hirdetésének címzettjei”, szükségük van olyan emberekre, akik hirdetik nekik az evangéliumot. Kik lesznek ezek az emberek? Világiak, papok vagy szerzetesek, a fent leszögezett elvnek megfelelően, vagyis hogy „használjunk fel mindent, ami rendelkezésünkre áll”, még ha az nem tökéletes is.

A Szentlélek akkor is utat nyit, ha mi nem teszünk semmit annak érdekében, hogy utat nyissunk előtte, de a legkevesebb, ami elvárható, az az, hogy ne gördítsünk akadályokat a Szentlélek működése elé.

A világi piarista testvériség forrása Kalazancius, mert az ő karizmájának részese. Bár a piarista szerzetesektől eltérő ajándékot, illetve karizmát kapott, azt a szerzetesekkel egységben birtokolja.

A VILÁGI PIARISTA TESTVÉRISÉG STRUKTURÁLIS JELLEMZŐI

Ha a piarista világi élet megfeleltethető a piarista szerzetesi életnek, a két szervezet felépítésének is nagy hasonlóságot kellene mutatnia. Minden tartomány maga alakíthatja ki ezt a struktúrát a maga eredetiségével és sajátosságaival összhangban. Szabad az út a tartományok kreativitása előtt.

Egy olyan minimális státútumot kellene kigondolni, amely meghatározná azokat a struktúrákat, amelyekbe az egyes testvériségek provinciánként, viceprovinciánként vagy delegációnként szerveződni szeretnének.

Azt kérném, hogy a provinciái és/vagy nemzeti jogi, illetve a szerzetesi étellel foglalkozó titkárságok tartsanak fenn valamennyi időt következő megbeszéléseik napirendjében. A kérés minden tartományfőnökségre vonatkozik. A nagyobb előljáró kötelessége, hogy e kérdés megtárgyalásban aktívan vegyen részt.

Az említett státútumok természetesen a Konstitúciókon és a Regulákon alapulnának, anélkül, hogy azok „kioltanák” a „világiság” „adományát” vagy „karizmáját”. A státútumok meghatároznák, hogy kik a világi piarista testvériség tagjai, mit foglal magába a „piarista világi” identitás, mit jelent a piarista hivatás és a világi dimenzió, milyen feltételek szükségesek a felvételhez, milyen ütemterv szerint történik a tagok képzése, meddig tart a képzés, milyen küldetést teljesítenek a „piarista világiak” a családban, a társadalomban, a piarista egyházi közösségekben, az iskolában és a helyi egyházban, hogyan történik a végleges befogadás és az milyen jogokkal és kötelességekkel jár, hogyan épül fel a vezetőség, hogyan élnek a tagok és milyen szerepük van az evangéliumi tanácsoknak, hol van a testvériség székhelye, milyen a viszonya a renddel, hogyan történik a testvériség irányítása, milyen megbízatások vannak, mit jelent a testvériség autonómiája. A testvériségnek tagja lehet bárki, férfi és nő egyaránt, aki betöltötte 16. életévét és nem piarista szerzetes. Beléphetnek papok, szerzetesek, szerzetesnők, volt papok vagy volt szerzetesek. A feltétel az, hogy érezzék magukénak a kalazanciusi karizmát, hogy alacsonyabb

vagy magasabb szinten vállaljanak részt e karizmához vagy ajándékhoz fűződő feladatban vagy elkötelezettségben, szem előtt tartva, hogy az egyik fő alkotóelem a „gyermekes és fiatalok keresztény módon történő nevelésének küldetése”.

A fenti elvet fenntartva a testvériségbe való befogadásnak különböző fokozatai lehetnek. Tájékoztatásul a következő fokozatokat sorolom fel, az alacsonyabbtól a magasabb szint felé haladva:

- „piarista barátok” (nem azonos a „piaristák barátai”-val, mert a „piaristaság” mindenkire jellemző közös vonás),
- „támogató tagok”,
- „alkalmilag és rendszeresen közreműködő tagok”,
- „azok a tagok, akik megkapták a konfáteri oklevelet (a piarista testvériségi oklevelet)”.

A státútumok a rendbe való befogadás e szintjei (vagy más szintek) alapján állapítják meg az egyes tagok identitását, jogait, kötelességeit, küldetését, feladatát és jogi helyzetét.

Pontosan meg kellene határozni a piarista testvériségi oklevél teológiai és jogi tartalmát, amely így még kifejezőbb jelként tanúsíthatná a „piarista létben és cselekvés”-ben való legnagyobb mértékű részvétel szándékát.

HOGYAN LEHET ELŐSEGÍTENI A TESTVÉRISÉG LÉTREJÖTTÉT?

HOGYAN HOZZUK LÉTRE?

Mindenekelőtt semlegesíteni kell azokat a negatív tényezőket, amelyek jelen lehetnek a piarista szerzetesi közösségben. Fel sorolok néhányat:

- Meg kell szabadulnunk attól a félelemtől, hogy a piarista egyházi közösségek és a testvériség meg fogják zavarni életünk szabályozott rendjét. Mivel közösségeink átlagéletkora magas, öntudatlanul is könnyen elfoghat minket a félelem, hogy „gyermekünk vannak”, akik felforgatják kényelmes életünket. Egy „világi piarista testvériség” – mint egy piarista szerzetesjelölt – megzavarhatja a „temető békéjét”.

- Túl kell lépni a még mindig uralkodó klerikalizmuson. Talán még mindig vannak olyan piaristák, akik nem ismerik el, hogy lehetnek olyan világiak, akik teológiailag ugyanannyira felkészültek vagy akár felkészültebbek, mint ők. Szívünk mélyén még mindig tartunk attól, hogy a világiak komolyabb szerepet kapjanak az egyházban.
- Meg kell nyitni a közösségeket a világiak előtt, nemre való tekintet nélkül. Gesztusokra van szükség: a piarista szerzetesi közösséggel való közös imára, az eucharisztia közös ünneplésére, közös étkezésekre kell hívni a világiakat.
- Nem szabad engednünk, hogy bezárkózzunk a küldetés rutinjába. E közösségek helyzetét jól jellemzi Fulton Sheen ironikus megjegyzése: „Az Úr azt akarta, hogy emberek halászháló legyünk, ehelyett »akváriumok« tulajdonosai lettünk.” Ahelyett, hogy a mélyre eveznénk („duc in altum”), elmenekülünk a biztonságba, a kényelembe.
- Szakítani kell azzal a gondolkodásmóddal, amelyet a következő kifejezések tükröznek: „hagyjuk a dolgokat úgy, ahogy vannak, majd meglátjuk, mi történik”; „várjuk meg, amíg egyértelműbb és biztosabb utat mutatnak nekünk”; „ez az ember álmodozó, nem áll két lábbal a földön”. E kijelentések mögött lustaság, kényelemszeretet és közöny van.
- Fel kell hagyni a megcsontosodott, szentségkiszolgáltatásra és istentiszteletre korlátozódó pasztorációval, amely elhanyagolja azt az evangelizáló feladatot, amelyre a Regulák és a káptalani döntések köteleznek.
- Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy nyissunk a jövő felé; kevésbé elbizakodottan, több alázattal kellene kutatni, hogy mit üzen jeleivel a Szentlélek, a II. vatikáni zsinat és Puebla, amelyek megadták a világiaknak a „nagykorúságot”.
- A piaristáknak őszintén be kell ismerniük, hogy az általuk megélt karizma talán csak jogi jellegű, lehet, hogy teológiai szempontból nem is piaristák. Ebben az eset-

ben hogyan buzdíthatnák és segíthetnék a világiakat, akik megkapták a kalazanciusi karizmát és csodálattal néznek Kalazanciusra?

A „PIARISTA VILÁGI”-TERV ELINDÍTÁSA

A terv elindításának öt előfeltétele van:

1. A világi piarista testvériség és a piarista egyházi közösségek létrehozása akkor indulhat el, ha felfedezzük és megszervezzük a „piarista világiakat”.
2. Isten ajándékozza az egyháznak a „piarista világiakat”.
3. A szerzetesi közösségben nincs félelem vagy előítélet, és nyitott a Szentlélekre.
4. A tartományfőnökségek megalkotják és megosztják egymással a „tervet”, örömmel és lelkesedéssel vállalják azt, és elsőbbséget biztosítanak neki az éves és hároméves munkaterveikben.
5. Előzetesen tudatosítani kell, hogy ez a „terv”, amelyre a piarista egyházi közösségek törekszenek, olyan folyamat, amely „nagy türelmet” igényel.

Szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy típustól függetlenül minden piarista intézmény célul tűzheti ki ezt a tervet. Tehát ez érinti a 66 nyilvános templomot, a 73 plébániát, a 19 befogadó központot, az 57 ifjúsági központot, az 55 különleges apostoli feladatot ellátó központot és a 213 oktatási intézményt.

Ahogy a *huszonhatodik tételben* leszögeztem, a piarista egyházi közösségek egyesítenék magukban a rendben lévő összes irányzatot.

Minden tartomány kidolgozhatja a maga tervét arra vonatkozóan, hogy miként indítja el a „piarista világi”-tervet. Én most egy három mozzanatból, pontosabban szólva három megvalósítási szakaszból álló verziót mutatok be.

Előkészítő szakasz. E szakasz lényege egy központi mag létrehozása. A kiindulási koordináló csoportot világiak, szerzetesek és szerzetesnők alkotják. Nem szükséges, hogy létszáma

meghaladja a tizenkét főt. Feladata az, hogy elindítsa az első pasztorációs tervet. A kiindulási koordináló csoport megbízása addig szól, amíg Istennek ez a népe, amely kapcsolatban áll a piarista intézménnyel, el nem éri azt az állapotot, hogy megválassza saját képviselőit.

A kiindulási csapatba olyan személyeket kell keresni, akik élvezik a közösség bizalmát, jó szervezők, és átérzik a fiatalok teljes körű képzésének problematikáját. A szerzetesi közösség alkalmas személyeket találhat a volt piaristák és szerzetesnők, a végzett diákok, a szülők iskolájának és a házások csoportjainak résztvevői és a tanárok között.

A kiindulási csoport tagjait közvetlenül választja meg a szerzetesi közösség. Ezzel kapcsolatban érdemes tanulmányozni már fennálló, akár iskolai, akár plébániai piarista testületeket. Ajánlatos, hogy a tagok között férfiak és nők egyaránt legyenek.

Vigyázzunk azonban arra, hogy ne kerüljenek be olyan emberek, akik mindenre jelentkeznek, holott jobb lenne, ha semmire se jelentkeznének. A hatékony szervezésre kell törekedni.

A kiindulási koordináló csoportnak világos elképzeléssel kell rendelkeznie arról, hogy mit akar végbevinni. Egy, a „piarista barátok”-nak szóló levélben egyszerű formában, világosan és röviden össze kell foglalni a kitűzött célokat:

- megtalálni a „piarista világiakat” vagy „piarista barátokat”, akik együttműködnének a gyerekeik keresztény módon történő nevelésére irányuló küldetésben,
- tanulni a nevelés javítása érdekében,
- a piarista egyházi közösségekben egy baráti csoport tagjává válni,
- valamilyen módon elköteleződni a piarista rend mellett.

A szöveget követheti egy levágható jelentkezési szelvény, de mellékelhetünk külön jelentkezési lapot is.

A csoport minden tagja számára jelöljenek ki egy földrajzi területet vagy egy oktatási szintet, pl. a negyedik osztályba járó gyerekek szüleinek csoportját. Az a feladatuk, hogy a lehető legtöbb személlyel lépjenek kapcsolatba az adott földrajzi

területen vagy oktatási szinten belül. Ők átadják a „piarista barátok”-nak szóló levelet. Beszélgetnek az emberekkel, és arra kéri őket, hogy fontolják meg jól a válaszukat. Megfelelő gondolkodási időt hagynak nekik, majd újra felkeresik őket, hogy begyűjtsék a válaszokat, a jelentkezési lapokat és a szükségesnek vélt adatokat.

A következő lépésben ki kell nevezni három-öt személyt a meglátogatott területen vagy a kiválasztott oktatási szinten. Így jön létre az adott helyhez vagy oktatási szinthez tartozó kiindulási koordináló csoport. E személyek kiválasztásánál a szervezőkészséget vegyük figyelembe.

Az adott helyhez vagy oktatási szinthez tartozó csoport a kiindulási koordináló csoport megbízottjával együttműködve kezdeményezéseket indít a családok körében.

Mindazokat, akik pozitív visszajelzést adtak, össze kell hívni, hogy kialakítsanak egy hírvivői hálózatot.

A fiatalok, serdülők vagy felnőttek alkotta hírvivői hálózat feladata az lesz, hogy rendszeresen terjessze a *Levél a piarista barátoknak* című kiadványt.

A kiadványt gondosan kell összeállítani. Elég négy oldal: az első oldalon legyen egy nagyon rövid, szinte jelmondatyszerű üzenet. A második oldalra kerülhet egy interjú vagy egy tanúságtétel, a harmadikat a piarista világiak és a piarista szervezetek életével és munkájával kapcsolatos híreknek szentelhetjük. A negyedik oldalon szerepelhetnek a nevelési intézményt érintő felhívások. Inkább tanúságtételeket és ne buzdításokat tartalmazzon. A kiadvány havi rendszerességgel jelenhet meg, de az év folyamán be lehet iktatni néhány különkiadást is.

Ha eléggé dinamikus zajlik, akkor ez a szakasz nagyjából három hónapig tart.

Mindazokat a családokat, amelyek pozitív visszajelzést adtak és megkapták a „levelet”, valamint azokat a családokat is, amelyek nem válaszoltak, össze kell hívni egy gyűlésre. Használjuk fel ezt az alkalmat a „piarista világi”-terv bemutatására, és adjunk bővebb tájékoztatást az igényeknek megfelelően. Ezzel elkezdődik a *második szakasz*.

A második szakaszban a jelzõt – a „piarista” jelleget – helyezük előtérbe, vagyis arra a karizmára összpontosítjuk figyelmünket, amellyel Isten sokakat megajándékozott. A „piarista” jelzõrõl majd áthelyezõdik a hangsúly a fõnévre: a „testvériség”-re.

Második szakasz. A szakasz célja az, hogy „tudatosítsa az emberekben a testvériség mibenlétét”. A kiindulási koordináló csoport a területhez vagy oktatási szintekhez kötõdõ csoportokkal együtt kidolgoz egy munkatervet, amely ezt túzi ki célul.

A helyi csoportok összegyűjtik a kezdeményezéseket. Bármilyen típusú megmozdulás szóba jöhet: családi, kulturális, kerületi, vallási, folklór vagy akár egy kirándulás. Mindig tart-suk szem előtt, hogy a célunk mindezzel az, hogy barátkoz-zunk egymással, hogy megnyíljunk a kommunikáció, a barátság, az eszmecsere felé.

A *Levél a piarista barátoknak* a második szakaszban hozzájárul ehhez a tudatosodási folyamathoz. Egy kevésbé feldolgozott téma az önkéntesség és az ingyenes szolgálat.

Érdemes területenként vagy oktatási szintenként gyűléseket tartani, ehhez jól megközelíthetõ helyszínt kell keresni.

A „testvériség” tudatosításának olyan kezdeményezésekhez kell vezetnie, amelyek konkrét szolgálatok megvalósítására irányulnak az adott területen, a nevelési intézményben vagy a plébánián. Például: csoportos katekézis gyermekek és fiatalok számára, jegyesek felkészítése a házasságra stb.

Amikor belekezdenének önkéntes és ingyenesen végzett szolgálatukba, a jelentkezők felismerik, hogy képzésre van szükségük, és segítséget kérnek ehhez. Ekkor lehet csoportokat alakítani és megindítani egy keresztény képzési programot.

Néhány hónap múlva területenként vagy oktatási szintenként szervezni kell egy gyűlést a „világi piarista testvériség” bemutatására. A kiosztott anyagot csoportmunka keretében lehet feldolgozni, majd az alkalom azzal zárul, hogy a résztvevők tanúságot tesznek a testvériség mellett, és azon közvetlen célok és tervek mellett, amelyek mellett személyesen elkötelezték magukat, hogy megélik a testvériséget.

Egy ilyen napon lehetővé válik a testvériség mély megtapasztalása. Erre csak gondos előkészítést követően kerülhet sor, miután meghallgattuk a közösség felől érkező kezdeményezéseket és tudatosítottuk az emberekben, hogy mit jelent a világi testvériség.

Sosem szabad megfeledkeznünk arról, hogy e folyamat alanya, cselekvője, főszereplője a területhez vagy oktatási szinthez kötődő csoport, és a szerzetesek vagy papok beavatkozását a minimálisra kell korlátozni. A világiak nagykorúak és tudják, mit jelent felelősséget vállalni.

A havonta megjelenő levelekben időnként lehetne foglalkozni az egyházon belüli „szolgálatok”-kal és az egyház mint kommunió témájával.

Ebben a szakaszban nagy hangsúlyt kell helyezni a családi aspektusra. Fel kell használnunk mindazt, amit a *Movimiento Familiar Cristiano* [Keresztény családi mozgalom], az *Escuela de Padres* [Szülők iskolája], az *Encuentros de Matrimonios con Cristo* [Házások találkozásai Krisztussal] vagy más, a családdal kapcsolatos apostoli mozgalmak már megvalósítottak.

Ha az emberek felfedezik a „testvériség”-et, igényelni fogják, hogy mindent megosszanak egymással, a legemberibb és legegyszerűbb dolgoktól a hitig és a keresztény közösségig.

Harmadik szakasz. Ebben a szakaszban azok a családok, amelyekben már tudatosult, hogy mit jelent a „testvériség”, legfeljebb húszfős csoportokba szerveződnek. Ez elég spontán módon megy végbe, ha az előző szakaszban sikerült feltárni és megosztani a családi problémákat.

A szakasz célja az, hogy megalakuljanak a piarista egyházi közösségek csoportjai.

Sohase tévesszük szem elől, hogy a piarista egyházi közösségek kettős célt szeretnének elérni: először is azt, hogy minden, a piarista intézményekkel kapcsolatba kerülő ember megtalálja azt a közösséget, amely lehetővé számára, hogy keresztényként növekedjen és fejlődjön. Másodszor pedig azt, hogy ezek az emberek „keresztény életüket és munkájukat” a nevelésben

bontakoztassák ki, amely a családban kezdődik a gyerekekkel vagy testvérekkel, és a katolicizmusra törekvő piarista intézmények tantermeiben folytatódik.

A harmadik szakasz egy jól előkészített, indokolt általános gyűléssel kezdődhet, amelyre oktatási szintenként vagy területenként hívjuk össze Isten egész népét.

Egy öt alkalomból álló sorozat első összejövetelével vehetné kezdetét a harmadik szakasz. Az összejöveteleket délutánonként, a családok otthonaiban lehetne tartani. El kell azonban kerülni, hogy azok a családok, akiknél a résztvevők találkoznak, úgy érezzék, hogy kötelességük vendégül látni a többieket.

A létszám nem haladhatja meg a húsz főt. Az összejövetel-sorozat címe lehetne „Isten népe találkozásának hete”.

A találkozók sora egy vasárnapi misével kezdődhetne, amelyet a nagyobb előljáró mutatna be a helyi plébánián. A mise után gyülnének össze a területhez vagy oktatási szinthez kötődő csoport koordinátorai.

Az ezt követő napokban kerülhetne sor négy olyan találkozóra, amelyen a résztvevők kis – legfeljebb húszfős – csoportokban beszélhetnének meg különböző témákat, például:

- A múlt más volt, mint a jelen; milyen lesz a jövő?
- Az egyház is változik, miért?
- Szabadon hinni: ingyenesen végzett szolgálat és az önkéntesség.
- Hogyan lehetünk testvérek?

A következő módon épülhetne fel egy-egy kiscsoportos találkozó:

- a valóság feltárása a csoporton belüli emberi tapasztalatból kiindulva,
- a tapasztalat Isten igéjének fényében,
- a személyes élet és Isten igéjének összevetése,
- személyes elköteleződés a cselekvés mellett.

Az egyik nap a különböző csoportok összegyűlhetnének, hogy egy piarista pap vezetésével megosszák egymással benyomásaikat.

Így elkezdődhetnének a csoportok összejövetelei, egy éves program, időbeosztás és séma alapján. A találkozót lehetne a családok otthonában is tartani, körforgásos rendszerben: vagy ki lehetne jelölni egy állandó helyet, amelyet könnyű megközelíteni.

Ebből a programból, amelyet a lehető legkonkrétabban kell megfogalmazni, kiderül, hogy miként épül(nek) fel a piarista egyházi közösségek csoportja(i), milyen az összejövetelek belső dinamikája, milyen célokat tűztek ki, és ezeket milyen stratégiákkal, forrásokkal kívánják elérni, milyen szükségletek jelentkeznek az adott területen, plébánián vagy nevelési intézményben, és ennek megfelelően milyen szolgáltatokra van szükség, végül pedig az, hogy miként értékelhető a csoport.

Ebben a szakaszban kerülhetne sor arra, hogy a piarista egyházi közösségek azon tagjai, akik úgy érzik, hogy meghívást kaptak a kalazanciusi karizma megélésére a maguk „világi” valóságában, kinyilvánítanak szándékukat, hogy felvegyék őket a világi piarista testvériségbe. A rend a maga részéről a testvériségről szóló oklevél adományozásával fogadná be őket mint „testvéreket. Ez nem csupán a piarista családba történő befogadást jelezné, hanem kölcsönös jogokkal és köteleességekkel járna, amennyiben mindkét fél törekszik a fenti elköteleződés folyamatosságára.

Lassan befejezem leveletem, és köszönöm az olvasónak, hogy volt türelme eljutni idáig, s ezt a „tervet”, amelyre az ajánlásban utaltam, egy összefoglalással és egy kitekintéssel kerekítem le.

ÖSSZEFOGLALÁS

A terv szerkezete a következő pilléreken nyugszik:

- Fontos változás a nevelési közösség, a keresztény közösség és ezek kölcsönös viszonya tekintetében az előző levelemben kifejtettekhez képest. A változás azt jelenti, hogy ezeket ne szembeállítsuk egymással, hanem arra törekedjünk, hogy – egy, az iskolán kívüli, a közeledést elősegítő találkozás által, a piarista egyházi közösségek révén – e kettő eggyé váljon.

- Ismételt felhívás a változásra, amelyet az új szintézis-korszak vár el tőlünk.
- E változás érdekében a kalazanciusi gyökereket keressük, ugyanakkor érintetlenül meghagyjuk a teremtő hűséget.
- Egy, a püspökökkel való kommunikáción alapuló egyházat, amely összhangban van egy újfajta pasztoráció helyes gyakorlatával.
- A piarista jelleg mint a „szerzetesi” és a „világi” közötti összekötő elem hangsúlyozása.
- A világi piarista testvériség olyan ösvény vagy híd, amelyen haladva a nevelői karizma birtokában megpróbálhatunk valóban keresztény életet élni.
- Az „iskola” és a „plébánia” fogalma átalakul: mindkettőt kimozdítják eredeti keretei közül, és átalakítják „házi egyház”-zá, amely a család vagy a tágabb környezet szintjén működik.
- A „szülők iskolájá”-ról át kell térni a családi pasztorációra. A *Familiaris consortio* is erre buzdít, és így lehet újra időszerűvé tenni a kalazanciusi karizmat, amelyet Paula Montal anyja a következő módon fogalmaz meg: „A kislányokat istenfélelemre tanítva megmenteni a családokat.”
- Megkíséreltünk kilépni a tantermek, a templomok és a szerzetesi közösségek falai mögül. Egy olyan típusú iskolát, plébániát és szerzetesi közösséget próbáltunk megteremteni, amely a politikai helyzettől függetlenül hiteles.
- Nem a struktúrákra helyezük a hangsúlyt, hanem az emberekre, Isten népére, amely cselekszik, amely minden struktúra központja és célja.
- Bizonyos értelemben választ adunk az ideáriumokra, a nevelési tervekre, amelyek „sohasem fognak keresztény nevelőket világra hozni”.
- Fel kell fedezni a „piarista világot, akit evangelizálni kell, és aki maga is evangelizál; ugyanez érvényes a piarista szerzetesre is.

- Típusától függetlenül minden piarista intézményt egyetlen cél, a piarista egyházi közösségek felé kell irányítani. Ez az a pont, amelyben a különböző irányzatok összefutnak.
- A piarista egyházi közösségek megoldási lehetőséget kínálnak egy ma még megoldatlan problémára: hogyan lehet keresztény iskolát működtetni olyan nevelőkkel, akik nem keresztények.

E terv spirális formában épül fel. A legkisebb kör a központi elemnek, a „piarista világi”-nak felel meg. Ez generálja a következő kört, a piarista egyházi közösségeket. A piarista egyházi közösségek egy még szélesebb körre szerveződnek: ez a világi piarista testvériség. Végül mindazokat, akik részesülnek a kalazanciusi karizmában, a *kalazanciusi család* foglalja magába.

Utópisztikus lenne ez a terv? Utópisztikus a Szentlélek ajándéka az egyháznak: a „piarista világi”? Utópisztikus a világi-ság mint keresztény érték vagy az, hogy a világiak az alkalmas-ság és az érettség megfelelő szintjén állnak? Utópisztikusak lennének az egyházi bázisközösségek? Akkor miért lennének azok a piarista egyházi közösségek? Utópisztikus egy olyan iskola, plébánia vagy szerzetesi közösség, amely meghaladja saját hagyományos struktúráit? Talán Kalazancius kezdeményezései és ő maga is nem voltak utópisztikusak? Éppen azért akartam történelmi tényeket is megemlíteni, hogy ne gondolja senki, hogy légvárat építék.

Ez az összefoglalás lesz a kiindulópontom a kitekintéshez, amely útjukra bocsátja a levélben kifejtett elképzeléseket.

Kitekintés

Három dolog tűnik biztosnak:

1. Isten nem akarja, hogy a piaristák beérjék azokkal a lépésekkel, amelyeket az 1979-es egyetemes káptalan óta idáig megtettek.
2. A káptalanon a piaristák elkötelezték magukat amellett, hogy miközben hirdetik az evangéliumot, hagyják magukat evangelizálni, most azonban abba a csapdába estünk, hogy nem azt részesítjük előnyben, ami fontos, hanem azt, ami sürgős.
3. A fent bemutatott tervet – vagy mást – meg lehet valósítani, ha ragaszkodunk a prioritásokhoz és megszabadulunk félelmeinktől.

Úgy látom, hogy ez a terv összhangban van a „kezdetekhez való visszatérés”-sel, amely azt jelenti, hogy a rend világi gyökereihez térünk vissza. Összhangban van az idők jeleivel is. Megköveteli, hogy jobban értékeljük hivatásunk karizmatikus és papi aspektusát, és azt, hogy nyitottabbak legyünk a „világi” felé, illeszkedjünk be a világba, anélkül, hogy lemondanánk a megszenteltségről.

Közösségeinknek ki kell fejleszteniük stílusukat. Komoly dologról van szó: a világiakat többé-kevésbé bevonjuk a munkánkba, egy kicsit a küldetésünkbe is, a spiritualitásunkba azonban csak nagyon kis mértékben vagy egyáltalán nem. Olyan, mintha szégyellnénk megmutatni a világiaknak a lelkiiségünket és megosztani azt velük. Miért nem hívjuk meg őket, hogy együtt imádkozzunk, étkezzünk, töltsük el a szabadidőnket vagy részt vegyünk lelkigyakorlaton?

Nagy tisztelettel és alázattal a szívemben azt vallom, hogy azok a változások, amelyeket a jövő szükségessé tesz, a „rend újraalapítása”-ra ösztönöznek minket. Szeretnék idézni egy nagyon sokatmondó részletet Kalazancius egyik leveléből, amelyet

P. Onofrio Conti tartományfőnöknek írt: „Atyaságodnak gondja legyen arra, hogy ha majd már lesz noviciátus, ne minden kérelmezőt öltöztessenek be, hanem csak olyanokat, akik nagyon is megfelelnek arra, hogy alapítók legyenek...” (4031. levél, 1621. szeptember 5.).

Kalazancius szerint az lehet piarista, aki alkalmas arra, hogy alapító legyen. S az, hogy valaki „alapító”, azt jelenti, hogy meghívást kapott Istentől arra, hogy új családot alapítson az egyházban, hogy meghatározta, mi a célja és milyen életmódot akar folytatni, és hogy éberrel figyel a Szentlélekre, aki szól hozzánk a történelemben. Az „alapító” mer kockáztatni, képzelőerővel és prófétai szellemmel rendelkezik, összetöri a megkövült régi formákat és forradalmi rendszereket vezet be.

A piaristák számára „alapítónak lenni” ma azt jelenti, hogy megdolgoztatjuk a fantáziánkat, és valami olyat hozunk létre, amely összhangban van a karizmánkhöz való hűséggel. Azt jelenti, hogy próbáljuk jobban megérteni Kalazanciusot. Azt jelenti, hogy új világi testvériségeket hozunk létre, mert ahogyan a kezdetekben a szerzetesrendek, most ezek lépnek fel ösztönző erőként, ellenpéldaként, prófétai válaszként a „hierarchizált egyház”-zal szemben.

Rendünket „minden nap újra meg kell alapítani”, minden új történelmi korszakban, mert evangéliumi intézményként úgy kell átadnia a bölcsességet, mint „aki kincseiből újat és régit hoz elő” (Mt 13,52).

A „rend újraalapítása” három sürgős feladatban nyilvánul meg:

- A piaristák vezetése alatt álló összes plébánia és templom alakuljon át „közösségek kommuniójává”.
- Ezek a közösségek a nevelésre összpontosítsák tevékenységüket.
- A nevelési közösséget alkotó embereknek legyen saját hitbeli közösségük.

A piaristákat az alábbi gondviselés-szerű egyházi mozzanatok is arra indítják, hogy vállalják az „alapítói” szerepet:

- Kalazancius pappá szentelésének négyszázadik évfordulója,
- a II. János Pál pápa által meghirdetett szentév,
- a kiengesztelődésről tartott püspöki szinódus,
- a Katolikus Nevelés Kongregációja által nemrég kiadott *A katolikus világi mint a hit tanúja az iskolában* című dokumentum,
- a család pápa általi hangsúlyozása, amelynek különösen a *Familiaris consortio*-ban adott hangot,
- igény arra, hogy olyan piarista tervet nyújtsunk a fiataloknak, amely elősegíti a „hívásokat”, amelyeket Istentől kapnak.

A fent vázolt terv még nincs kész. Sok részlet hiányzik még, amelyet az életstílus és a gyakorlati érzék segítségével kell egészíteni. Minden piarista, az összes helyi közösség és valamennyi, a szerzetesi élettel, a jogi, illetve a nevelési-pasztorációs ügyekkel foglalkozó titkárság vegye kihívásnak, felszólításnak és kérésnek, hogy strukturális szempontból befejezze a tervet.

Az a feladatunk, hogy életet teremtsünk, a lehető legkevesebb struktúrával. Ezekben a hónapokban, Európában júliusig, Amerikában pedig novemberig a különböző szinteken a körülményeknek megfelelően ki kell fornia egy „a konkrét helyre szabott terv”-nek. Így 1983/84 fordulóján, a négyszáz éves jubileum dinamikájában útjára lehetne bocsátani a tervet.

A következő kezdeményezéseket lehetne és kellene elindítani:

- szemináriumok és csoportfoglalkozások tartása,
- statútumok kidolgozása,
- a „terv elindítása” formájának konkretizálása,
- a Salamancában megkezdett, és a Costa Rica-i San Joséban folytatott szeminárium, „a keresztény nevelési közösség nyomában” továbbfejlesztése,
- tartományonként a követendő meghívási stratégia meghatározása a hasonló szemináriumokra, amelyeket a következő nyári időszakokban Salamancában és Amerikában tartunk; különösen vonatkozik ez a közvetlenül most következő, júliusi szemináriumra.

Mindig tartsuk észben, hogy mit akarunk elérni. A cél nem az, hogy S. O. S. jelzést adjunk le a rendet megmentendő, hanem az, hogy mindenkinek, aki részt vesz a gyermekek és a fiatalok nevelésében, legyen saját piarista egyházi közössége. Ne hallgattassuk el a bennünk lévő elégedetlenséget! Induljunk el! Ne engedjünk a kísértésnek, hogy újra elkényelmesedjünk és lemondjunk a zarándokságról! Őrizzük meg a reménységet, mert a terv nem csekély nehézségekkel jár! Éljük meg azt, amiről Szent Pál beszél:

„De nemcsak ezzel, hanem még szenvedéseinkkel is dicsekszünk, mert tudjuk, hogy a szenvedésből türelem fakad, a türelemből kipróbált erény, a kipróbált erényből reménység. A remény pedig nem csal meg, mert a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe Isten szeretete” (Róm 5,3–5).

S végül mindnyájatokért kérem a következőket:

„Mert a bölcsesség mozgékonyabb, mint bármi, ami mozog. [...] Bár csak egy [...], de megújítja a mindenséget. Nemzedékről nemzedékre betér a szent lelkekbe, így formálja meg Isten barátait és a prófétákat. Isten csak azt szereti, aki a bölcsességgel él” (Bölcs 7,24–28).

Róma, 1983. január 12.,
Kalazancius élethossziglani generálissá való kinevezésének
351. évfordulóján

Őszinte szeretettel, testvéretek:

*Angel Ruiz Isla piarista
generális atya*

*Jesús Miguel Lesaga
generálisi titkár*

Irodalom

- ALONSO, SEVERINO M.: *La utopía de la vida religiosa*, Instituto Teológico de Vida Religiosa, Madrid, 1982.
- ANDER-EGG, EZEQUIEL: *Formas de alienación en la sociedad burguesa*, Ed. Marsiega, Madrid, 1981.
- ASSEMBLEA GENERALE CISM: *La formazione oggi*, Rogate, Roma, 1982.
- AZIONE CATTOLICA ITALIANA: *Atti IV assemblea nazionale – Roma 25–28 settembre 1980*, A.V.E., Roma, 1980.
- BOFF, LEONARDO (et al.): *El hombre nuevo*, Narcea, 1981.
- CAPPELLARO, JUAN BAUTISTA (et al.): *Comunione di comunità: progetto parrocchia 1990*, Cittadella, 1978.
- CAPPELLARO, JUAN BAUTISTA (et al.): *Da massa a popolo di Dio. Progetto pastorale*, Cittadella, Assisi, 1987.
- COMISIÓN EPISCOPAL DE ENSEÑANZA Y CATEQUESIS: *El Religioso educador*, Madrid, 1982.
- Congregazione per l'Educazione Cattolica: *Il laico cattolico testimone della fede nella scuola* [Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus világi mint a hit tanúja az iskolában*], Città del Vaticano, 1982.
- Il Congresso Internazionale dei Vescovi, Roma, maggio 1981.*
- DÍAZ, CARLOS: *La juventud a examen*, Ed. Paulinas, Madrid, 1982.
- Dichiarazioni e decreti*, Capitolo Generale Speciale, Madrid, 1970.
- Docete (FIDAE)*, nn. 2., 4., 5. (Scuola cattolica, chiesa locale e territorio).
- Documentos de Puebla*, PPC, Madrid, 1979.
- Evangelizzare il matrimonio. Guida agli incontri di catechesi per giovani e adulti*, ed. PAOLO MILAN, CENAC, Roma 1975.
- «*Iglesia viva*», n. 91–92.
- Ricerche di Storia Sociale e Religiosa*, n. 17–18, gennaio-dicembre 1980.
- SABATER, FERNANDO – DE VILLENA, LUIS ANTONIO: *Heterodoxias y contracultura*, Ed. Montesinos, 1988.

SCHNACKENBURG, RUDOLF: *Observad los signos de los tiempos*, Sal Terrae, Santander, 1977.

Gli scolopi si interrogano, Capitolo Generale 1979.

TOFFLER, ALVIN: *La tercera ola*, Plaza & Janés, Barcelona, 1980.

UNIONE SUPERIORI GENERALI: *Il carisma della Vita Religiosa* – Roma, Villa Cavalletti, febbraio 1981.

Kiadja: Piarista Rend Magyar Tartománya
1052 Budapest, Piarista köz 1.
Honlap: www.piarista.hu
Felelős kiadó: Labancz Zsolt SP

Nyomás: *mondAt Kft.*
2600 Vác, Nádas utca 6.
Felelős vezető: Nagy László ügyvezető igazgató

ISBN 978-963-88543-8-4
ISSN 1585-2210

Az egykori generális atya, Angel Ruiz 1983-ban fogalmazta meg részletesen azt a meggyőződését és prófétai vízióját, hogy a piarista intézmények mellett szükség van olyan piarista egyházi közösségre, amely lehetőséget teremt diákjaiknak, hogy a keresztény élet mellett döntsenek és Krisztus-követő életmódjukat közösségben élhessék meg. Kell egy élő közösség, ahová bekapcsolódhatnak. Ebbe a közösségbe papok, szerzetesek, világi hívők egyaránt tartozhatnak. A köztük lévő összekötő kapocs pedig Kalazanci Szent József alakja, az ő lelkiisége, karizmája, küldetése.

Magyarországon is szeretnénk, ha szerzetesek, világi kollégák, szülők, volt és jelenlegi diákok, barátok belefognának a közösségépítés mindig időszerű kalandjába, mert csak közösségben, csak együtt lehetünk Jézus követői és tanítványai.